

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET
MINISTERIE VAN OORLOG
EN VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

MAANDBLAD

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generalen Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generalen Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generalen Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 3

Maart 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Nederland's Verdediging tegen den Duitschen Aanval (IV)	118
Uit de Legerorders	128
De Slag bij Turnhout	150

Officieele Mededeelingen van het Kon. Ned. Indische Leger

Uit de Dagorders	142
Kleeding en Onderscheidingsteekenen van het K.N.I.L.	143

Redactioneel gedeelte

Levende Traditie, door M. R. H. Calmeyer, Kolonel van den Generalen Staf	145
De Aan- en Afvoertroepen in Indië, door H. Poel, Reserve Kapitein	151
Aanvals-Pioniers, door L. van Oppen, Reserve Tweede Luitenant der Infanterie	156
Een Proef met een nieuw Didactisch Systeem, door G. Kalsbeek, Reserve Luitenant-Kolonel	161
Oorlog? door Mr J. N. van Houten, Reserve Eerste Luitenant voor Alg. Dienst	163
Boekbespreking	165
De Wederopbouw van ons Leger en het Militaire Recht, door Mr H. H. A. de Graaf, Majoor der Artillerie	166
De Nederlandsche Cavalerie anno 1947, door W. H. Gesner van der Voort, Reserve Kapitein der Wielrijders	169
Uit de Buitenlandsche Vakpers	172

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET
MINISTERIE VAN OORLOG
EN VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

MAANDBLAD

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generalen Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generalen Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generalen Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 3
Maart 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Nederland's Verdediging tegen den Duitschen Aanval (IV)	118
Uit de Legerorders	128
De Slag bij Turnhout	150

Officieele Mededeelingen van het Kon. Ned. Indische Leger

Uit de Dagorders	142
Kleeding en Onderscheidingsteekenen van het K.N.I.L.	143

Redactioneel gedeelte

Levende Traditie, door M. R. H. Calmeyer, Kolonel van den Generalen Staf	145
De Aan- en Afvoertroepen in Indië, door H. Poel, Reserve Kapitein	151
Aanvals-Pioniers, door L. van Oppen, Reserve Tweede Luitenant der Infanterie	156
Een Proef met een nieuw Didactisch Systeem, door G. Kalsbeek, Reserve Luitenant-Kolonel	161
Oorlog? door Mr J. N. van Houten, Reserve Eerste Luitenant voor Alg. Dienst	163
Boekbespreking	165
De Wederopbouw van ons Leger en het Militaire Recht, door Mr H. H. A. de Graaf, Majoor der Artillerie	166
De Nederlandsche Cavalerie anno 1947, door W. H. Gesner van der Voort, Reserve Kapitein der Wielrijders	169
Uit de Buitenlandsche Vakpers	172

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

Publicaties van het Krijgsgeschiedkundig Instituut van den Generalen Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

Nederland's verdediging tegen den Duitschen aanval

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van de Vesting Holland (IV)

(Zie Schetsen 2 en 3)

d. Dordrecht

Bij het aanbreken van het daglicht (omstreeks 3.15) verschenen vreemde vliegtuigen boven Dordrecht en omgeving. De aanvankelijke hoogte van omstreeks 2000 m maakte het den beiden pelotons luchtdoelmitrailleurs bij de bruggen over de Oude Maas, waarbij de geheele bediening werd gealarmeerd, onmogelijk met eenige kans op succes het vuur te openen. Ongeveer een half uur later scheerden enkele vliegtuigen op 80-100 m hoogte over de bruggen. De mitrailleurs openden het vuur, doch zonder zichtbare uitwerking.

Het aantal vliegtuigen nam inmiddels toe en om 4.58¹⁾ bewogen zich ontelbare Duitse vliegtuigen boven het Eiland van Dordrecht die honderden valschermjagers uitwierpen.

Het motorgeronk en mitrailleurvuur alarmeerden zonder meer het geheele garnizoen — evenals trouwens de burgerij — en deed allen, die buiten de kazernementen woonden, daar heen snellen.

Op den Zwijndrechtschen oever ontspon zich een kort gevecht tusschen de aldaar verzamelde valschermjagers en het personeel van het 86 Pel. Lu. mitr. De Luitenant, Commandant van het Luchtverdedigingspunt, zond eerst een patrouille van 4 man naar den grooten verkeersweg Rotterdam—Dordrecht, als beveiliging tegen vandaar te verwachten valschermjagers, en volgde daarna met nog 4 man, terwijl de overblijvenden het vuur tegen luchtdoelen voortzetten.

Achtereenvolgens werden deze groepjes, die 1 gesneuvelde en 2 gewonden verloren, door de valschermjagers overweldigd. Bedoede luitenant werd daarbij na zijn gevangenneming gedwongen den overigen toe te roepen zich over te geven ²⁾

¹⁾ Melding van den luchtwachtpost Dordrecht.

²⁾ Het verslag van het 86 Pel. Lu. Mitr. zegt hierover: „Juist toen wij een grooten troep Duitschers, die langzaam naderde, onder vuur wilden nemen, zagen wij tot onze verrassing te midden van hen de blijkbaar gevangen genomen luitenant, die bij herhaling riep: „Het 86 Peloton moet zich overgeven.”

Slechts de sergeant, Commandant van het 86e Pel. slaagde erin met een zijner mannen te ontsnappen en den Staf van den Lvd. Kring te Rotterdam te bereiken. Vervolgens overschreden de valschermjagers, handig gebruik makende van de dekking, geboden door de ijzere binten en den betonnen rand langs het rijdek, ondanks het karabijnvuur van het 85 Pel. Lu. mitrs. en van de brugwacht, den verkeersweg. Op den Oostoever gekomen omsingelden zij het peloton en bestookten de bediening met automatisch vuur en handgranaten, waarna de Pelotonscommandant, zich, nadat 3 zijner mannen waren gesneuveld, omstreeks 5.55 overgaf.

Hiermede was de zwakke weerstand bij de bruggen gebroken.

Uit Dordrecht was inmiddels een poging gedaan om de verdedigers bij de verkeersbrug te hulp te komen.

De Kapitein, Commandant der 3 Dep. Comp. Pont., zond omstreeks 5.30 een Reserve Luitenant der Genie met 4 sergeanten van de officiersopleiding en 13 pontonniers per vrachtauto naar de verkeersbrug. Ten einde deze te bereiken reed de auto door den tunnel W. van het station, die de verbinding tusschen de binnenstad en de wijk Krispijn vormt. Uit den tunnel komende werd van twee zijden vuur ontvangen. De chauffeur wilde snel naar rechts afslaan, waarbij de wagen echter, door een schot in een band, kantelde. Het detachement rukte daarop sprongsgewijze door de Marnixstraat op, doch werd, bij den spoorweg komende, met automatische wapenen onder vuur genomen. De pontonniers konden hierop met hun karabijnen onvoldoende antwoorden. Bovengenoemde luitenant sneuvelde, twee man werden gewond. Toen de vijand naderde en eenige handgranaten wierp, gaven 3 onderofficieren en 6 man zich over, terwijl de overigen — die dekking hadden gezocht in een in aanbouw zijnd huizenblok — door de valschermjagers niet werden opgemerkt en eenigen tijd later bij de compagnie terugkeerden.

Een krachtiger poging om de verkeersbrug in handen te houden werd eenigen tijd later ondernomen door personeel der 2 Depôt Comp. Pont.

De commandant dezer compagnie, had zich, gealarmeerd door het motorengeronk, per rijwiel naar zijn in een gebouw in de Jacob Marisstraat legerende compagnie begeven. Hij trof de manschappen, evenals de geheele bevolking van de wijk Krispijn, op straat aan, geboeid door het schouwspel der rond cirkelende vliegtuigen en afspringende valschermjagers en blijkbaar niet vattende, dat dit oorlog beteekende.

Na de manschappen naar binnen te hebben gezonden om zich te wapenen, zoover dat met het oog op de slechts 250 patronen, waarover de compagnie beschikte, mogelijk was, gaf de kapitein een 2e Luitenant der Genie het bevel: „Tracht verkeersbrug bij Zwijndrecht te bezetten, ga richting tunnel mij tegemoet, zal zoo spoedig u patronen doen toekomen.” De kapitein begaf zich daarop naar de stad en wist in de oude kazerne patronen te krijgen, die hij, onder leiding van een Luitenant der Genie ingedeeld bij de Comp. Torp., per auto naar de wijk Krispijn zond.

Aangezien de tunnel onder vijandelijk vuur lag moest deze auto een omweg over Dubbeldam maken, doch bereikte ten slotte de beide compagnieën in de wijk Krispijn.

Omdat het den kapitein was gebleken, dat de Kantonnements-commandant niet op diens bureau aan de Achterhakkers aanwezig was, meende hij, als oudste kapitein, voorhands diens plaats te moeten innemen. Toen Kantonnements-Commandant, eenigen tijd later op het bureau verscheen, deelde de kapitein hem mede, wat hij van den toestand wist, onder toevoeging dat hij vermoedelijk

zijn compagnie niet meer kon bereiken. Hij ontving toen opdracht zich aan te sluiten bij de 3e Comp. in de Benthienkazerne en was hier tot den namiddag behulpzaam bij het in staat van weerstand brengen van Benthienkazerne en omgeving. Eerst toen hem bleek, dat de weg door den tunnel weer vrij was, keerde hij naar zijn eigen onderdeel terug.

Hier had inmiddels eerstbedoelde 2e Luitenant der Genie, ter uitvoering van de ontvangen opdracht, in den vroegen morgen de compagnie verzameld en was, na patronen te hebben ontvangen, omstreeks 6.30 met ± 30 man opgetrokken naar de verkeersbrug. Bij het Sportfondsenbad ontvingen zij hevig vuur. De luitenant, die zijn troep — meerendeels bestaande uit zeemiliciens — moedig voorging, stortte zwaar gewond neer. Toen men hem wilde wegdragen, beval hij geen zorg aan hem te besteden, doch eerst den aanval voort te zetten. De verliezen waren echter van dien aard, dat de manschappen, voor het eerst in het vuur en thans zonder een enkel officier, terugweken in de wijk Krispijn en zich hier vermengden met de 1e Dépôt Comp.

Na het mislukken van dezen tegenstoot waren de bruggen definitief in 's vijands handen. De valschermjagers zetten zich in de huizen in en om het oostelijke bruggenhoofd vast.

Voor haar minder gelukkig was het de compagnie valschermjagers vergaan, die in het weiland De Polder Z. van het station was afgesprongen.

De Kapitein, Commandant der 1e Depot Comp. Pont., bereikte omstreeks 4.30 zijn in een school in de Bosboom Toussaintstraat gelegde compagnie, waar hij zijn beide luitenants, een Res. 1e Luitenant der Genie en een Res. 1e Luitenant der Art. reeds aantrof. Deze kapitein droeg den Luitenant der Genie op met een sectie pontonniers naar den Krispijnscheweg te gaan om de ten Oosten daarvan landende valschermjagers onschadelijk te maken. Het gelukkige feit, dat deze compagnie over een 4000 patronen beschikte, maakte het mogelijk de pontonniers van voldoende karabijnmunitie te voorzien. Deze luitenant snelde eerst door de Bosboom Toussaintstraat naar De Polder, doch werd hier gestuit door mitrailleurvuur, dat den uitgang van deze straat bestreek. Daarop maakte hij een omtrekkende beweging en stelde door karabijnvuur de bediening van een vijandelijk mitrailleur buiten gevecht, terwijl zulks intusschen t.a.v. eerstbedoelden mitrailleur gelukte aan een dpl. sergeant der 1e Dépôt Comp. Pont., met enkele pontonniers en zeemiliciens van de 2e Dépôt Comp. in samenwerking met een sectie van 14 C.Pn. onder een Res. 2e Luitenant. Over de daken en achter langs de woningen oprukkende bereikte de meerbedoelde Res. 1e Luitenant der Genie, na intusschen versterking aan menschen en munitie te hebben gekregen, den N.O. punt van de wijk Krispijn. Een vijftal Duitschers, die zich reeds in een woning hadden genesteld, gaven zich over, nadat het een dpl. korporaal was gelukt een zich daarbij bevindenden officier — den Compagniescommandant — neer te schieten. De Luitenant der Genie verdeelde zijn mannen over de woningen en bezette zelf een huis op 25 m afstand van een tweetal Deutsche mitrailleurs, die bij den Markettenweg langs den Zuidrand van het park van het buiten „Weizicht” ten Zuiden van het station, in stelling waren en van hier o.m. den Zuidelijken uitgang van den tunnel bestreken. Door een vuuroverval stelde hij het grootste deel van de bediening buiten gevecht; de rest gaf zich daarop over. Nadat de gevangenen waren afgevoerd, de munitie aangevuld en de Deutsche mitrailleurs zelf in gebruik genomen, werd het weiland verder gezuiverd — waarbij een aantal valschermjagers half versuft onder de valschermen werd aangetroffen — en opgetrokken naar het park van „Weizicht”. Hier hadden de ten Zuiden van dit park gelande valschermjagers inmiddels de sectie spoorweg-

troepen, die — behoudens de stationswacht — aanvankelijk stelling had genomen in den Zuidrand van het park, eerst doen terugtrekken op de gebouwen van het buitenverblijf en vervolgens — met medevoering van één gewonde — op het stationsemlacement. Een tweetal onderofficieren met 16 man van de sectie spoorwegtroepen bezetten den tunnel, ten einde den vijand te beletten hierdoor in de stad binnen te dringen. Omstreeks 6.30 kreeg de stationsbezetting versterking van een Res. 1e Luitenant der Inf. ¹⁾ met 4 onderofficieren en 30 torpedisten, op last van den Kantonnementscommandant, gezonden door den Commandant der Depôt Comp. torpedisten.

Het moreel van de in het park binnengedrongen valschermjagers bleek niet hoog te zijn. Toen meerbedoelde Res. 1e Luitenant der Genie met zijn mannen het park doorzocht, stootte een dpl. korporaal met twee man op een dertigtal valschermjagers onder een officier, die zich bereid verklaarde tot overgave, mits aan een officier. De onmiddellijk toesnellende 1e Luitenant deed hen ontwapenen en wegleden.

In totaal werden van de ten Zuiden van het station afgesprongen compagnie valschermjagers 2 officieren en ongeveer 80 man gevangen genomen, w.o. 1 officier en 11 man gewond, terwijl omstreeks 50 man zijn gesneuveld. Een klein aantal slaagde erin zich aan te sluiten bij de bezetting van het bruggenhoofd. De valschermjagers bleken uitmuntend voor hun taak te zijn uitgerust met veel automatische wapenen, springstoffen, zware tangen voor het vernielen van spoorrails, geweren tp., acetyleenlichten, enz. De automatische wapenen werden door de pontonniers in gebruik genomen.

Was de overval in de onmiddellijke nabijheid van Dordrecht dus slechts ten halve geslaagd, dit kan niet worden gezegd van het $\frac{1}{2}$ bataljon (2 compagnieën) valschermjagers, afgesprongen bij Zuidendijk in het stellingsterrein van III-14 R.A. De posten bij de batterijen moesten, na enkele schoten te hebben afgegeven, terugtrekken, zoodat de valschermjagers zich verder ongestoord konden verzamelen. Inmiddels was het te Dubbeldam legerende personeel van III-14 R.A. op de alarmplaatsen aangetreden en van scherpe munitie voorzien. De manschappen waren bewapend met karabijnen, terwijl voorts 4 lichte mitrailleurs aanwezig waren.

De Res. Kapitein Afd. C. gaf opdracht de stelling te bezetten en daartoe het terrein van de gelande valschermjagers te zuiveren. Hijzelf begaf zich met het personeel van den Afd. Staf naar zijn commandopost bij Zuidendijk, terwijl de batterijcommandanten met hun personeel naar de batterijen marcheerden. Spoedig ontvingen dezen vuur uit de batterijen en van achter verschillende hegen, waarop een gedeelte dekking zocht. De aanval werd doorgezet door den Res. Kapitein, C. — 1e Batterij, met een Res. 1e Luitenant en personeel zijner batterij, zomede door den Res. Kapitein, C. — 2e Batterij, met een Res. 1e Luitenant en personeel dezer batterij, waarbij zich een Res. 1e Luitenant der Mil. Adm. aansloot. Na eenigen tijd werden ook dezen door hevig vuur uit de richting van den vier-sprong Zeedijk—Schenkeldijk tot stilstand gebracht. De Luitenant van de 1e Bt. vroeg toen vrijwilligers om te trachten door een omtrekkende beweging de ten Zuiden van den Zeedijk gelegen batterijstellingen te bereiken ter verkenning van den toestand aldaar. Met een viertal vrijwilligers zette deze Luitenant de beweging voort. Bij den Zeedijk gekomen bleven twee man achter.

¹⁾ In opleiding bij de Depôt. comp. torpedisten voor overgang naar dit korpsgedeelte.

Genoemde luitenant en een dpl. kanonnier overschreden dezen dijk en slaagden er, na een sloot te hebben doorwaad, in tot vlak bij de 1e Batterij door te dringen. Hier bleken zich valschermjagers te bevinden, waarop beiden, met karabijn en pistool, het vuur openden. De valschermjagers beantwoordden dit. De dpl. kanonnier sneuvelde, de luitenant werd gewond en viel eenigen tijd later in 's vijands handen.

Bij de rest van het personeel der 1e en 2e Batterij waren inmiddels gewond: de kapitein, Commandant der 1e Bt. (doodelijk), de kapitein, Commandant der 2e Bt., de Luitenant der Mil. Adm. en eenige onderofficieren en kanonnières.

De Afd. C. was met zijn personeel bij Zuidendijk in gevecht geraakt, waarbij hevig vuur werd ontvangen van achter den spoordijk Willemsdorp—Dordrecht, terwijl ook uit zuidelijke richting valschermjagers opdrongen. De Res. 1e Luitenant, C.-Vbd. A., een Res. 2e Luitenant, een wachtmeester en twee korporaals werden gewond, een dpl. werd gedood. Men slaagde er echter in, de uit zuidelijke richting komende valschermjagers te doen afdeinzen. Bij dit gevecht onderscheidde zich in het bijzonder een Wachtmeester 1e kl.

In totaal waren bij de poging het stellingterrein te hernemen 3 kanonnières gesneuveld, 6 officieren (w.o. 2 Batterij-commandanten), 5 onderofficieren en 9 korporaals en manschappen gewond, w.o. 1 officier en 2 man doodelijk.

De Afd. C. deed daarop terugtrekken op den dijk Wieldrecht—Kop van 't Land bij Zuidendijk en daar een verdedigingsstelling innemen.

Hierbij sloot zich 3-1-28 R.I. min een S. (versterkt met een sectie van M.C.-1-28 R.I. en een sectie van 28 C.Mr.) aan, welke compagnie, ingevolge 4.55 ontvangen telefonische opdracht van den Res. Majoor, C.-1-28 R.I. langs den Zuidendijk naar Amstelwijck oprukte doch door vuur van de spoorbaan — waardoor 1 officier en 2 man werden gewond — werd gestuit. Via Dordrecht kreeg de Afd. C. telefonisch contact met Commandant Groep Kil, die beval stand te houden en door tusschenkomst van het Kantonnementsbureau te Dordrecht munitie aan de afdeeling deed toekomen. Enkele pogingen om opnieuw op te rukken werden door 's vijands vuur afgewezen.

Een gedeelte van de gelande valschermjagers hield het kruispunt Zeedijk—Schenkeldijk bezet en sloeg hier omstreeks 9.30 een tegenstoot af, ondernomen door 2-1-28 R.I., versterkt door een sectie van 3-1 en een sectie van M.C.-1-28 R.I. onder een Res. Kapitein. Deze compagnie had aanvankelijk, zonder rechtstreeks door den overval te worden getroffen, de gevechtsoptellingen langs de Nieuwe Merwede bezet. Het bleek echter, dat uit het Zuiden geen onmiddellijk gevaar dreigde, daarentegen bracht een wachtmeester van III-14 R.A. het bericht, dat de batterijen van deze afdeeling door valschermjagers waren overmeesterd. Genoemde kapitein deed daarop zijn sectiën rechtsomkeert maken en stelling nemen langs den Noorder Elsdijk. Omstreeks 8.00 verkreeg hij telefonisch contact met den commandopost van 1-28 R.I. Hier deelde men mede van het verloren gaan der batterijen niets te weten. De kapitein besloot toen op eigen initiatief een poging te doen deze batterijen te hernemen. Hij bracht een Res. 2e Luitenant met twee sectiën van de 2e Comp., een sectie van de 3e Comp. en de zw. mitrs. omvattend in den strijd langs Elzelingenweg en Zeedijk en rukte zelf met twee sectiën, waarbij een vaandrig, langs den Ouden Veerweg naar het Noorden. Uit de richting van het kruispunt Zeedijk—Schenkeldijk werd hevig vuur ontvangen, terwijl ten Noorden van den Zeedijk weder vele valschermjagers landden. Na het vuur te hebben doen beantwoorden, be kroop meergenoemden kapitein de vrees met eigen troepen te doen te hebben en stelde hij zich — na daartoe tevergeefs vrijwilligers te hebben gevraagd — persoonlijk door een verkenning

hiervan op de hoogte. Hierbij werd hij echter door een verwonding buiten gevecht gesteld.

De vaandrig trok daarop naar de in den vroegen morgen ingenomen verdedigingsopstelling terug. Ook de Luitenant ontving hevig vuur van bedoeld kruispunt, verloor hierdoor 5 dooden ¹⁾ en eenige gewonden en trok, na de landende valschermjagers werkzaam onder mitrailleurvuur te hebben genomen, eveneens naar de verdedigingsstelling terug.

De hoofdmacht van de bij den Zuidendijk gelande valschermtroepen was inmiddels opgerukt naar de commandoposten in de buitens *Amstelwijck* en *Gravestein*.

De te Gravestein legerende staf van 1-17 R.A. zag zich onmiddellijk afgesneden van het zeer verspreid legerende personeel der meer zuidelijk opgestelde beide batterijen en trok zich terug op Amstelwijck.

De verdediging van Amstelwijck werd aanvankelijk gevoerd door een der drie stukken van M.C.-1-28 R.I., opgesteld tot het tegengaan van landingen op den betonweg. Dit stuk stond oorspronkelijk 600 m ten Zuiden van Amstelwijck, doch nam daarna, onder aanvoering van een Res. te Luitenant, stelling ten Oosten van dit perceel tot het bevuren van de uit het Oosten naderende valschermjagers. Vervolgens nam ook het personeel der te Amsterwijck en Gravestein legerende staven aan de verdediging deel.

De Majoor C.-1-28 R.I., die, zooals wij zagen, reeds de hulp zijner 3e Comp. had ingeroepen, verzocht omstreeks 5.30 C.-Groep Kil telefonisch om hulp.

Deze gaf daarop onmiddellijk aan den Commandant der Groeps-reserve (C.-III-34 R.I.) te Maasdam bevel de aldaar gereed gehouden versterkte compagnie (2-III-34 R.I.) over het pontveer te 's-Gravendeel naar Amstelwijck te doen oprukken ten einde dit te ontzetten en zich vervolgens ter beschikking te stellen van den Majoor.

De compagnie rukte uit met een sterkte van slechts 2 officieren en omstreeks 70 man met 6 lt.mitr. ; de sectie zw.mitr. telde slechts één stuk ²⁾.

Nadat het pontveer te 's-Gravendeel was overgestoken, bereikte deze afdeling Amstelwijck, waar de commandant zich abusievelijk meldde bij een Majoor der Art., commandant van artilleriegroep „Prinsenheuvel”. Deze wees op de kaart enkele plaatsen, waar valschermjagers waren vastgesteld. De C.-1-28 R.I. bleef van de aankomst der compagnie onkundig.

De compagnie marcheerde daarop met veiligheidsmaatregelen langs den ten Westen van Amstelwijck loopenden straatweg naar het Zuiden, doch ontving vrijwel onmiddellijk vuur, zoowel uit het Zuiden als uit de richting van Gravestein. Eenigen tijd later zag men den toegang tot Gravestein met mitrailleurvuur en handgranaten forceeren, terwijl een colonne, aanvankelijk ten onrechte voor voor eigen troepen aangezien, langs den marschweg uit het Zuiden naderde. Het hiertegen ten slotte geopende vuur van den zw. mitr. had goede uitwerking doch al spoedig trad een storing in, die niet kon worden verholpen.

Hetzelfde was het geval met den lt. mitr. van de voorste sectie. Toen de vijand zoowel uit het Zuiden als uit het bedekte complex van Gravestein oprong, gaf de compagnie zich, na een verlies van 2 gesneuvelden, 2 ernstig — en 6 licht gewonden, over.

De beide pogingen om Amstelwijck te ontzetten hadden derhalve gefaald.

De staven te Amstelwijck, ter gezamenlijke sterkte van omstreeks 70 man,

¹⁾ 3 van 2-1-28 R.I., 2 van M.C.-1-28 R.I.

²⁾ Het tweede stuk was in reparatie.

werden daarop meer en meer ingesloten en aangevallen met handgranaten. De telefonische verbindingen werden verbroken. De verliezen namen toe.

Een dpl. korporaal onderscheidde zich door onder het vijandelijk vuur munitie te halen.

Omstreeks 9.00 drong de vijand door het bedekte terrein van Gravestein overrompelend Amstelwijck binnen en brak met handgranaten en vuistvuurwapenen den weerstand. De Majoor C. 1-28 R.I. gaf zich met de rest van het personeel over. Gesneuveld of doodelijk gewond waren : bij staf 1-28 R.I. 5 man, bij Staf-1-17 R.A. een Res. 2e Luitenant en 6 man. Het aantal gewonden bedroeg ruim 20.

Amstelwijck bleek omsingeld door omstreeks twee compagnieën valschermjagers. De gevangenen werden afgevoerd naar het dorp Moerdijk.

Amstelwijck werd daarop door een drietal Nederlandsche officieren van gezondheid ingericht als hulpverbandplaats.

Tijdens den overval op Amstelwijck hadden andere afdelingen valschermjagers ¹⁾, de 14 C.Pn., gelegerd in een school tusschen Zeehaven en de wijk Krispijn, aangevallen. De Res. Kapitein der Inf., Compagniescommandant, had zich, zoo-dra hij, evenals een ieder, door het geronk der vliegtuigen was gewekt en het neerdalen van valschermjagers waarnam, om 5.00 telefonisch in verbinding gesteld met den Commandant van Groep Kil en ontving de opdracht :

„Aanvallen en vijand vernietigen”. Nadat de compagnie was bewapend, zond de Compagniescommandant daarop een Res. 2e Luitenant der Genie met de 3e sectie (\pm 40 man, bewapend met karabijnen en per man \pm 30 patronen) uit om de ten Zuiden van het station dalende valschermjagers aan te vallen. Een overeenkomstige opdracht aan twee andere sectiën kwam niet meer tot uitvoering.

Van C.-1-28 R.I. vernam de Compagniescommandant telefonisch, dat Amstelwijck werd aangevallen, terwijl hij eenigen tijd later een 2e Luitenant der Genie met 2 onderofficieren en 22 man van de 1 Dep. Comp. Pont, als versterking ontving. Deze werden in zuidelijke richting vooruitgeschoven. Voorts vervoegde zich bij hem een Res. Majoor van Spec. diensten bij de art, die in Dordrecht werkzaam was en zich ter beschikking van den Kantonnementscommandant had gesteld, doch — dien commandant niet op het bureau treffende — op eigen initiatief trachtte, waar noodig, hulp te bieden. De Majoor verwijderde zich op het bericht, dat de Duitschers de verkeersbrug overschreden, ten einde hiertegen troepen in den strijd te brengen. Gedurende deze afwezigheid naderden — omstreeks 5.30 — uit het Zuiden 25 man, zwaaiende met witte doeken. Hierdoor misleid werd het aanvankelijk geopende vuur gestaakt. De Duitschers naderden tot op \pm 80 m, terwijl één hunner naar voren kwam en de overgave eischte. Gelijktijdig werden enkele huisjes achter de school met mortiervuur in brand geschoten. Hoewel de Compagniescommandant zich om 5.40 wederom telefonisch tot den Groepscommandant wendde en de strikte order kreeg „standhouden”, gaf hij zich met de onder zijn bevelen staande troepen, waarvan 2 pioniers doodelijk waren gewond, omstreeks dit uur over. De valschermjagers hadden hiermede een vrije verbinding gekregen tusschen de troepen, geland bij Zwijndrecht en die geland ten Zuiden van Dordrecht.

Bovenbedoelde Res. 2e Luitenant der Genie nam met zijn sectie deel aan de zuivering van de omgeving van het station, waarbij 1 pionier doodelijk werd gewond, keerde terug naar de school, die hij verlaten vond (behoudens 40 karabijnen en de springstoffen van 14 C.Pn.) en nam vervolgens, versterkt met eenige

¹⁾ Vermoedelijk eveneens behorende tot het $\frac{1}{2}$ bataljon afgesprongen nabij Zuidendijk.

zeemiliciens en een Duitschen karabijn-mitrailleur, opstelling in den N.W. hoek van de Wijk Krispijn in enkele huizen op het snijpunt van de Frans Lebrethlaan en den Zuidendijk. In zijn nabijheid werd omstreeks 8.00 het Sportfondsenbad bezet door bovengenoemden Res. Majoor van Spec. diensten met een aantal door hem verzamelde pontonniers.

Na zich door de overmeestering van Amstelwijck en van het legeringsgebouw van 14 C.Pn. een weg te hebben gebaad naar Dordrecht, voegde het $\frac{1}{2}$ bataljon valschermjagers, dat bij Zuidendijk was geland, zich bij de bezetting van de bruggen. Behoudens de ééne vrijwel vernietigde compagnie was hier derhalve een geheel bataljon valschermjagers bijeen.

Bij de verdedigers, die zoowel omtrent 's vijands opstellingen en bewegingen, als omtrent diens sterkte geheel in het onzekere verbleven, waren intusschen in de binnenstad een aantal *afweermaatregelen* getroffen.

De Kapitein, Commandant der 3 Depôt Comp. Pont., gelegerd in de Benthien-kazerne, had — behalve het uitzenden van het detachement onder den daarop gesneuvelden Res. 1e Luitenant der Genie — aan een Kapitein der Inf., gasofficier van het depôt, een 30-tal korporaals en manschappen ter beschikking gesteld om daarmede het *postkantoor* te bezetten. Voorts deed hij, door het bezetten van de verschillende bruggen, die toegang verleenen tot het eiland waarop de Benthien-kazerne is gelegen, *een kleinen verdedigbaren sector* vormen. De beide lt. mitrs. die, uit het in het Magazijn 's Landswerf aanwezige zestal lt. mitrs., aan de compagnie werden uitgereikt, en een stuk pag. van 4,7 afkomstig van de N.V. Metaalwarenfabriek, kregen tot taak den Zwijndrechtschen oever te bewaken en overgangspogingen af te wijzen. De Kantonnementscommandant keurde deze maatregelen achteraf goed. De 137 recruten werden in allerijl met uit genoemd magazijn aanwezige voorraden bewapend en, onder leiding van een tweetal vaandrags en een s.m.i., werd met hun oefening begonnen.

De Oude Maas werd tevens bewaakt door een Opperschipper, die twee kleine booten, de „K.P.T.4” en de „K.P.T.7”, met een 30-tal pontonniers bemande en hiermede op de Oude Maas kruiste. Vier te Papendrecht liggende Duitse schepen werden door hem naar de Benthien-kazerne gebracht en het mannelijk scheepspersoneel aldaar geïnterneerd. Een poging van Duitse troepen om met de sleepboot „Wuta” van den Zwijndrechtschen naar den Dordtschen oever over te steken werd, nadat de Opperschipper had getracht deze boot te rammen, met vuur verhinderd. Verschillende punten op den Zwijndrechtschen oever werden werkzaam onder vuur genomen en een tweetal inschepingspogingen verhinderd.

De Kapitein, Commandant der Dep. Comp. Torp., plaatste *staande patrouilles bij de bruggen*, die uit het Oosten naar de binnenstad leiden, versterkte *de wachten op het oefenterrein te Papendrecht* en bij het *Postkantoor* (waarheen zooals wij zagen ook den bovengenoemden C.-3 Depôt Comp. Pont. een detachement zond) elk met een 10-tal manschappen, deed regelmatig 2 *patrouilles* loopen, zond — zooals reeds vermeld — een Res. 1e Luitenant der Inf. met 4 onderofficieren en 30 man naar het *Station* en voorts een Res. 1e Luitenant der Genie met een even sterk detachement naar het Kantonnementsbureau in de Achterhakkers.

Deze luitenant vernam alhier, dat de bruggen in 's vijands handen waren, deed, mede op aanwijzing van den Kantonnements-Commandant in die richting barricades opwerpen en werd kort daarna door mortiervuur verwond. Na in het Diaconessenhuis te zijn verbonden, nam hij verder de telefoonwacht waarbij de Comp. torpedisten.

Ook van andere zijde waren intusschen reeds maatregelen getroffen om te

voorkomen, dat de vijand, tusschen Kalkhaven en Spoorweghaven oprukkende, het Kantonnementsbureau zou bezetten en in de binnenstad doordringen.

Een 2e Luitenant der Genie, behoorende tot den Staf van het Depôt, was in den vroegen morgen onmiddellijk naar het Kantonnementsbureau gesnel, waar hij als eerste officier aankwam en een sergeant-majoor-timmerman aantrof. Hij verzamelde een zevental met revolvers bewapende militairen uit het Magazijn Achterhakkers en de Smederij en begon, met behulp van burgers, de toegangswegen te barricadeeren. Hiermede bezig, kwam de Kantonnements-Commandant bij hem, die gelastte zorg te dragen voor de beveiliging van het Kantonnementsbureau en onvoorwaardelijk stand te houden. Even later ontving hij versterking van 10 torpedisten (van het detachement van den Res. 1e Luitenant der Genie, vorenbedoeld), met een lt. mitr. Aangezien geen der manschappen deze kon bedienen nam de 2e Luitenant dit aanvankelijk op zich. Na te zijn opgerukt in de richting van de Maasbruggen, ten einde vast te stellen waar de vijand zich bevond, ontving het detachement hevig mitrailleurvuur waardoor één der torpedisten sneuvelde. bedoelde 2e Luitenant deed daarop een eindweegs terugtrekken. Hierbij bleek in het bijzonder het Wilgenbosch, de straat voerende van de bruggen in de richting van het Kantonnementsbureau, door vuur te worden geënfleerd. Niettemin gelukte het dien 2e Luitenant en sergeant-majoor-timmerman met den lt. mitr. deze straat over te steken, doch de rest van het detachement, waarbij zich de patroontrommels bevonden, kon niet volgen. Uit eigen beweging sprong daarop een torpedist met een gevulden trommel naar voren, stortte getroffen neer, doch wist den trommel nog over te werpen. Deze dappere bezweek later aan zijn wonden. Onder dekking van een hevig vuur van den mitrailleur kon thans verder worden teruggetrokken. De bovengenoemde 2e Luitenant stelde zijn detachement thans zoo op, dat het Wilgenbosch, de verkeersbrug en de spoordijk onder vuur konden worden gehouden, terwijl op een fabriek een goeden uitkijkpost werd ingericht. In den loop van den dag ontving de 2e Luitenant nog 3 lt. mitrs. — afkomstig uit het Magazijn 's Landswerf — en één der 2 stukken pag., die zich in de N.V. Metaalfabriek „Johan de Witt” bevonden, terwijl hij 's avonds eenige versterking aan manschappen verkreeg. Tezamen met den sergeant-majoor-timmerman onderrichtte hij zijn manschappen in het gebruik der hun vreemde wapenen, richtte zich steeds beter in, voorzag in de voeding en wisselde een levendig vuur met den zich op korten afstand bevindenden vijand ¹⁾.

Het optreden tegen den overval bij Dordrecht doet zien, welk een succes kan worden verkregen door landende of juist gelande valschermjagers stoutmoedig aan te vallen alvorens zij gelegenheid hebben gehad zich te ordenen en te bekomen van den fysieken en geestelijken schok van den sprong.

De Res. 1e Luitenant der Genie van de 1 Depôt Comp. Pont. (zie blz. 120.) moet worden genoemd als een aanvoerder, die zich boven de neerdrukkende invloeden wist te verheffen en het goede oogenblik wist te benutten, toen anderen te verlamd waren om zich zelfs krachtdadig te verweren. Evenveel lof komt toe aan den Res. Kapitein, C.-III-14 R.A. en zijn ondercommandanten. Hier waren de omstandigheden echter te ongunstig om succes te kunnen hebben, daar de valschermjagers zich reeds hadden kunnen verzamelen en aan gevechtskracht verre overmachtig waren.

Ook overigens levert het beeld der gevechten bij Dordrecht in de morgenuren

¹⁾ Zie omtrent het optreden van dezen 2e Luitenant der Genie en de zijnen uitvoeriger „De Militaire Spectator” April 1942: *Eere Galerij, een episode uit den strijd om Dordrecht.*

van 10 Mei — naast gevallen van zwakheid — verheffende voorbeelden op van moed en initiatief.

Helaas waren het volkomen verrassende van 's vijands optreden, de omsingeling van den commandopost de Amstelwijck, het gebrek aan krachtige leiding in Dordrecht, het verbroken worden van de verbindingen met C.-Groep Kil en het falen van enkele ondercommandanten oorzaak, dat de ondernomen tegenstooten niet werden gecoördineerd en — behoudens die onder den vorenbedoelden Res. 1e Luitenant der Genie — derhalve weinig succes opleverden.

e. Waalhaven.

Het vliegpark Waalhaven werd, beginnende om 3.55, aangevallen door een groep bombardementsvliegtuigen, die de op het veld staande vliegtuigen, de grondinstallaties en de omgeving van het vliegpark met bommen en mitrailleurvuur bestookten. De gebouwen geraakten in brand. Niettemin wisten 8 G I's op te stijgen en in een reeks luchtgevechten 14 vijandelijke vliegtuigen neer te schieten. Ook de beide batterijen luchtdoelartillerie en de drie pelotons luchtdoelmitrailleurs namen aan den afweer deel. Hun vuurkracht werd echter verzwakt, doordat bij de 4 Bt. reeds voor de opening van het vuur de elektrische vuurleiding en de telefonen door kortsluiting uitvielen, terwijl bij de 77 Bt. geen telefonische verbinding tusschen den Bt. C. en de stukken aanwezig was. Bij de mitrs. M'25 traden herhaaldelijk haperingen op. De vier stukken van 2 cm. schoten uitmuntend.

In onmiddellijke aansluiting aan het bombardement en het mitrailleurvuur sprong rond het vliegpark een bataljon valschermpjes af, die den weerstand van de buitenverdediging, gevormd door 1 en 3-III-R.J., door het bombardement deels uiteen geslagen, deels buiten staat weerstand te bieden, snel braken. De 1e Comp. bood eenigen tijd weerstand; de 3e Comp. loste zich op, een deel trok, evenals de B.C., op Rotterdam terug.

Intusschen begonnen op het vliegpark reeds transportvliegtuigen in groepen van 8-10 te landen en troepen uit te zetten, daarbij werkzaam onder vuur genomen door zware mitrs. van M.C. en lichte mitrs. van 1-III-R.J., welke onderdeelen belast waren met de bestrijking van het vliegveld. Lang kon dit vuur echter niet worden voortgezet, omdat de mitrailleuropstellingen in den rug werden aangevallen door de rond het vliegpark gelande valschermpjes. Ook de 77 Bt. Lu. A. en de pelotons lu. mitrs. werden na korten strijd tot overgave gedwongen. Het gemis aan middelen voor de nabijverdediging (handgranaten) deed zich hierbij pijnlijk gevoelen. Het personeel van de 4 Bt. Lu. A. wist meerendeels, via het pontveer bij Godschalvoord, naar Oud-Beyerland te ontkomen.

Op het vliegveld landden thans onafgebroken Deutsche transportvliegtuigen, die, na hun last te hebben afgezet, onmiddellijk weder opstegen. Op 10 Mei werden 240 landingen geteld.

De gelande troepen — Generaal *Student* met den Staf der 7 Vliegerdivisie, bataljons valschermpjes, hulpwapens en diensten, artillerie, enz. — werden deels in den strijd gebracht tegen Rotterdam, deels verplaatst in de richting Barendrecht, terwijl voorts de bruggen, die toegang verleenen tot IJsselmonde (Spijkenisse, Barendrechtscheveer, Alblasterdam) werden afgesloten.

Waalhaven vormde voor den aanvaller de onmisbare basis waarop zijn verdere operaties in den rug van het Zuidfront der Vesting Holland en tegen Rotterdam steunden.

f. *Samenvatting*

Het voorgaande samenvattende kan worden gezegd, dat het den vijand in den morgen van 10 Mei — zij het ten koste van ernstige verliezen — was gelukt zich in het bezit te stellen van de as *Moerdijk—Dordrecht—Rotterdam*.

De bruggen bij Moerdijk—Willemsdorp en die bij Dordrecht—Zwijndrecht waren aan beide zijden door den vijand bezet, terwijl hij tevens het tusschenterrein in handen hield (Tweede Tol, Amstelwijck) en den weg Willemsdorp—Dordrecht ter weerszijden dekte door de bezetting van den Kil-oever en van enkele tactisch belangrijke punten op het Eiland van Dordrecht. Daartegenover hielden de troepen uit het Kantonnement Dordrecht deze stad — ten Noorden van den spoorweg naar Sliedrecht — in handen en bezetten ten Zuiden van dezen spoorweg, versterkt door een sectie van 14 C. Pn., het buiten en park van „Weizicht”, zoomede de wijk Krispijn. Verder naar het Zuiden handhaafden troepen van Groep Kil zich nog bij Zuidendijk en Kop van 't Land (III-14 R.A. en 3-I-28 R.I.), terwijl 2-I-28 R.I. een tweetal punten nabij het Hollandschdiep bezet hield. Tusschen deze troepen en C.-Groep Kil bestond geen geregelde verbinding meer ¹⁾.

Het eiland IJsselmonde was, met het daarop gelegen vliegpark Waalhaven en het ten Zuiden van de Nieuwe Maas gelegen deel van Rotterdam, geheel in Duitse handen. Voorts was het den vijand gelukt over de Maasbruggen te dringen doch op den noordelijken oever van de Nieuwe Maas had hij slechts een klein bruggenhoofdje kunnen overmeesteren en vasthouden. Hier was hij vastgelopen tegen den weerstand van het Garnizoen Rotterdam, zoodat de toegangsweg naar het hart des lands in het Noorden nog versperd was.

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 434. — Onderscheidingsteeken wegens langdurigen dienst als officier.

In deze L.O. zijn vermeld de officieren aan wie het onderscheidingsteeken wegens langdurigen dienst als officier met het cijfer XV is toegekend, resp. te rekenen vanaf 6 December 1939, resp. 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945 en 1946.

Ten aanzien van de verwisseling der cijfers in de vroeger reeds uitgereikte onderscheidingsteeken zullen zoo spoedig mogelijk bij L.O. nadere mededeelingen volgen.

Nr. 435. — Vloeken door militairen.

Onder de aandacht wordt gebracht, dat het bezigen van vloeken en godslasteringen, zoowel in als buiten dienst, verboden is bij artikel 22 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, terwijl artikel 141 Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar stelt het opzettelijk uitvloeken van een mindere.

Het is de taak van iederen meerdere op te treden tegen dergelijke vergripen, indien deze te zijner kennis komen (art. 27, lid 2 R.K.).

Het is de wensch van den Minister, dat aan vorenstaande bepalingen met kracht de hand worde gehouden.

Nr. 442. — Draagspeld militaire 24 uurs rit.

De Minister van Oorlog, overwegende de wenschelijkheid richtlijnen vast te stellen voor het dragen van de draagspeld voor de militaire 24 uurs rit,

bepaalt:

1. het dragen van de draagspeld, wegens het met gunstig gevolg volbrengen van de door de K.N.A.C. in samenwerking met de militaire commissie voor automobielen- en sportwedstrijden gekleeden militair, voor zoover hij daartoe is gerechtigd, toegestaan;

2. de speld wordt bij de veld- en dagelijksche tenue gedragen op de plooi van den linkerborstzak en wel op het midden der plooi gelegen tusschen de punt van de klep van den borstzak en den onderkant van de plooi c.q. onder het in Legerorder 1946 Nr. 183, bedoelde herinneringsinsigne Binnenlandsche Strijdkrachten; bij de gekleede- en ceremonieele tenue wordt de speld bevestigd op het linker-

¹⁾ Met III-14 R.A. had C.-Groep Kil in den morgen van 10 Mei telefonisch contact. Met C.-3-I-28 R.I. kreeg C.-Groep Kil in den morgen van 11 Mei telefonisch contact. Een en ander langs het rijks-telefoonnet.

borstband van de jas, gekleede tenue of ceremonieele tenue, c.q. links van het in Legerorder 1946 Nr. 183 bedoelde herinneringsinsigne Binnenlandsche Strijdkrachten.

Nr. 448. — Samenstelling der K.L. op voet van vrede. Sergeant der 1e kl. en korporaal der 1e kl.

Op grond van het in deze L.O. opgenomen K. B. van 27 September 1946 Nr. 27 is de Minister van Oorlog gemachtigd tot het vaststellen van de voorloopige samenstelling der Koninklijke landmacht op voet van vrede.

Ten gevolge van het gestelde in dit K.B. kunnen tevens anderen dan beroepsonderofficieren tot den rang van sergeant (wachmeester, fourier) der 1e klasse worden bevorderd, terwijl tevens de rang van korporaal der 1e klasse werd ingesteld.

Nr. 456. — R.A.F. Memorial Aircrew Badge.

Aan het volgende personeel van de Militaire Luchtvaart van de Koninklijke landmacht wordt vergunning verleend boven den rechterborstzak van de uniform de z.g. „R.A.F. Memorial Aircrew Badge” te dragen :

Personeel, dat tusschen 10 Mei 1940 en 15 Augustus 1945 gedetacheerd is geweest bij de R.A.F.V.R. en gerechtigd was tot het dragen van de R.A.F. Aircrew Badge ;

een en ander, indien zij, naar het oordeel van den Directeur Luchtstrijdkrachten aan deze voorwaarden hebben voldaan.

Nr. 463. — Reorganisatie der hogere legerleiding.

Het gestelde in deze L.O. werd reeds in een vorig nummer in de rubriek „Nieuws van de maand” behandeld.

Nr. 467. — Betaling van bezoldiging enz. in het Vereenigd Koninkrijk.

L.O. 248, naar welke werd verwezen in het Juni-nummer, is bij L.O. 467 gewijzigd.

Nr. 469. — Voeding.

Ingaande 21 December 1946 traden nieuwe bepalingen betreffende de voeding in werking. Op grond van deze bepalingen zijn na dien datum t.a.v. het al dan niet genieten van Rijksvoeding slechts twee mogelijkheden blijven bestaan :

- a. men geniet, uiteraard tegen inlevering van distributiebescheiden, voeding van Rijkswege in de mess, of
- b. men voorziet in eigen voeding, behoudt de distributiebescheiden en ontvangt de vergoeding wegens gemis van levensmiddelen alsmede van den distributiedienst een toegkaart voor zwaren arbeid.

Nr. 473. — Benamingen der geestelijke verzorgers.

Inplaats van „Legerpredikant in algemeenen dienst” en „Hoofdaalmoezenier voor het leger” dient te worden gesproken van „Hoofd Legerpredikant” en „Hoofd Legeraalmoezenier”.

Nr. 3. — Onderscheidingsteeken voor de troepen onder bevel van den T.B.N.

I. Het personeel, behoorende tot de troepen, dienende onder den Territorialen Bevelhebber Nederland, draagt op de rechtermouw van de veldblouse, overjas en jas dagelijksche tenue, 4 cm onder den schoudernaad een vijfhoekig ponceau roode pat, waarop in wit twee grenspalen, waartusschen, eveneens in wit, een staande boogschutter.

II. Het gestelde in punt 426 van het voorloopig Kleedingvoorschrift voor de Koninklijke Landmacht wordt ingetrokken.

Nr. 5. — Onderscheidingsteeken voor de Bewakingsbataljons N.I.

Met wijziging in zooverre van het gestelde in Legerorder 1946, Nr. 402 (zie Aug.-Dec. 1946-nummer) wordt nader bepaald, dat het mouwonderscheidingsteeken voor de Bewakingsbataljons Nederlandsch-Indië zal bestaan uit een gewezen vijfhoekig donkergroen schild, waarop een wit zwaard met handvest, omgeven aan weerszijden door een oranje lauwertak ; in den linker- en rechterbovenhoek respectievelijk de letters „B” en „T” in oranje.

Nr. 18. — Wijziging benaming van afdeelingen van het M.v.O.

In verband met de reorganisatie der hogere legerleiding op 1 Januari 1947 (zie rubriek Nieuws van de Maand in het Januari 1947-nummer) wordt bepaald, dat de benaming der vroegere afdeling BV wordt gewijzigd in : „Secretarie, Indices en Archieven” en die der vroegere afdeling B VI in : „Huishoudelijken Dienst”.

Deze beide diensten, evenals het Bureau Veldpost en Reizen, ressorteren onder den Secretaris-Generaal.

Nr. 30. — Onderscheidingsteeken voor het militair personeel ingedeeld bij het Ministerie van Oorlog.

Militairen, ingedeeld bij het Ministerie van Oorlog, dragen op de rechtermouw van de veldblouse, jas dagelijksche tenue en overjas, 4 cm onder den schoudernaad, een zeshoekige karmozijnroode pat, waarop, in goudgele kunstzijde, twee gekruiste zwaarden met den Rijksappel.

De slag bij Turnhout

Den 24sten Januari j.l. was het 350 jaar geleden dat de overwinning bij Turnhout werd bevochten. Zij zal merkwaardig blijven als een van de succesvolste ruiteraanvallen waarvan de krijgsgeschiedenis de herinnering bewaart, hetgeen vooral zijn uitdrukking vindt in het enorm hooge verliescijfer aan Spaanschen kant: 78% alleen aan dooden. Voegt men hierbij de ongeveer 16% gevangenen, dan is het slechts een pover restant wat van de Spaansche infanterie, die alleen den last van den strijd had te dragen, overblijft. In het onderstaande willen wij trachten, een beeld te geven van de wijze, waarop zich deze ramp aan de koninklijke troepen heeft voltrokken ¹⁾.

Spaansche troepen

In den winter van 1596 op '97 had de Spaansche legerleiding te Turnhout een macht geconcentreerd van 38 vendels infanterie, later nog versterkt met 5 compagnieën ruitery. Commandant van deze macht was de graaf van Varax, heer van Balançon, generaal der artillerie, een Bourgondisch edelman; hij komt althans voor als kolonel van een regiment Bourguignons. Hij wordt beschreven als „een cloec Heere van grooter ervarenheit, ende die wel 30 jaar gediend hadde in veel crijschs-ampten”.

Zijn onderhebbende troepen waren, zooals destijds veelal, een zeer internationaal gezelschap. De infanterie bestond uit een regiment Duitschers van 13 vendels, pl. m. 1500 man, van wie 800 piekeniers onder den graaf van Sulz, twee Waalsche regimenten, nl. dat van La Barlotte van 12 en dat van Achicourt van 8 ven-

dels, te zamen 1500 man, en een Italiaansch regiment van 5 vendels — dat men op 500 man mag taxeeren — waarbij 300 spiessen, onder den markies van Treviso. Het laatste werd naar het schijnt aangevoerd door den „sergeant major ende Gouverneur” Jeronimo Dentice.

De cavalerie bestond uit een compagnie Albaneezen (d.z. manschappen uit den Balkan en Zuid-Italië) onder den bekenden ruiteraanvoerder Nicolo Basta, drie Spaansche compagnieën — dit waren de eenige Spanjaarden in dit „Spaansche” leger—onder de Don Juan de Cordua, Alonzo de Mondragon en Juan de Guzman en een compagnie „Nederlantsche cloecke ruyteren” onder Grobbendonk. Commandant der ruitery was Basta. Alle onderdeelen bestonden uit goede, oude troepen, die tot de beste van de Spaansche krijgsmacht behoorden.

Aanleiding tot den tocht

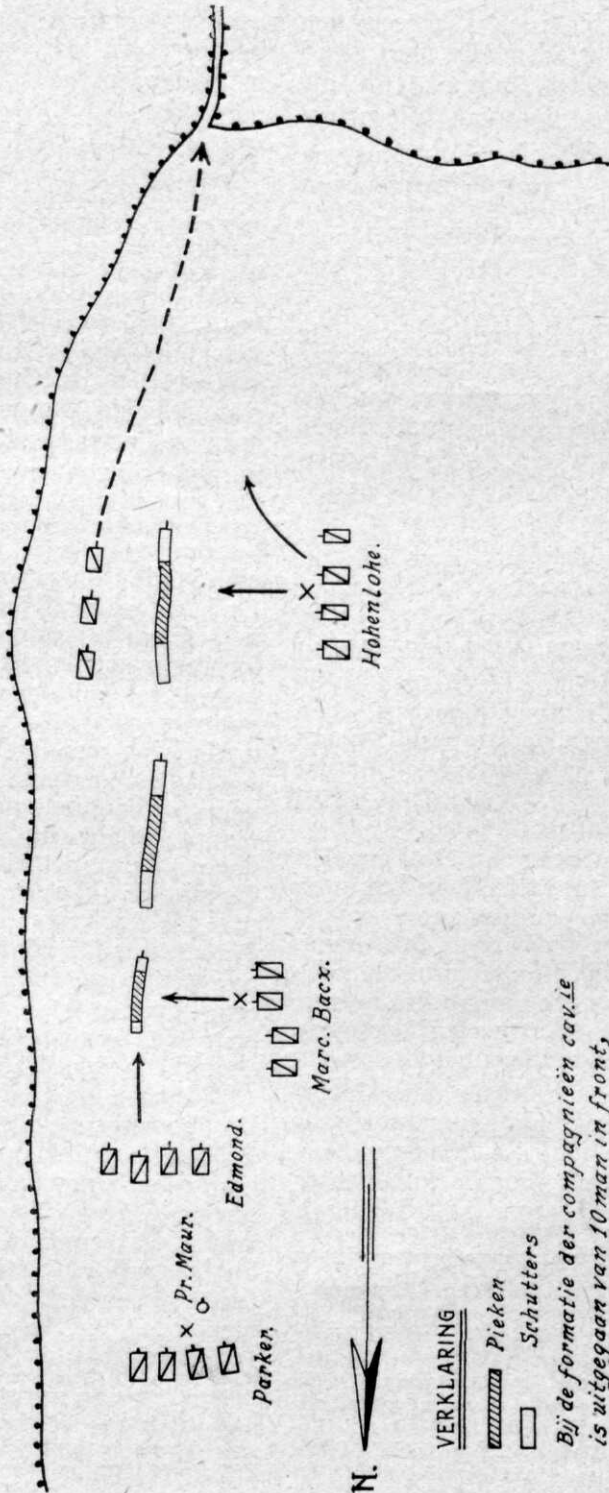
Aan Nederlandsche zijde verdacht men de bezetting van Turnhout ervan, een of anderen aanslag in den zin te hebben, hetzij op een der Brabantsche vestingen, hetzij op het eiland Tholen, in het bijzonder bij vorst. Hoewel de vijand, had hij de kans hiertoe schoon gezien, zulks wel niet zou hebben nagelaten, zijn er geen bewijzen van een dergelijk voornemen. De voornaamste reden van het legeren der genoemde troepenmacht in Turnhout is waarschijnlijk die welke de Spaansche schrijver Coloma noemt; te beletten namelijk dat de tegenpartij contributie ¹⁾ hief in Brabant en de Kempen.

¹⁾ Contributie is belasting, door de dorpen in vijandelijk grondgebied opgebracht tot afkoop van brand (vandaar „brandschatting”) en plundering, en door de eigen regeeringen oogluikend toegestaan, voor zoover geen afdoende beveiliging kon worden verschaft.

¹⁾ Men raadplege het Stafblad Herenthals 50000.

SLAG BIJ TURNHOUT

SCHAAL ± 1:5000

N.

VERKLARING

 Pieken

 Schutters

Bij de formatie der compagnieën cav. is uitgegaan van 10 man in front, op 5 gelederen (± 10 m breed, 20 m diep).

Als bijkomend voordeel verkreeg men tevens, dat de steden, die men altijd eenigermate moest ontzien, op die wijze ontlast werden van inlegering.

Het garnizoen te Turnhout was een doorn in het oog van de garnizoenen van Breda en Bergen op Zoom. Onze ruiters aldaar beschouwden Brabant als hun particulier jachtterrein en vonden het een blamage dat men den vijand, die op ten hoogste 4000 man geschat werd, zich daar rustig liet „nestelen”. Hun verontwaardiging wordt nog begrijpelijker wanneer wij in het *journaal van Anthonis Duyck*¹⁾ lezen: „Op de contributien van Brabant staen (d.w.z. zijn aangevezen voor hun betaling) de ruyteren van Heraugiere (den man van het turfschip, nu gouverneur van Breda) ende Donck, ende een deel van de ruyteren van de twee Bacxen (de beroemde ritmeesters Paulus en Marcellis Bacx) ende Louis Laurens”. De hiergenoemde krijgslieden, die toevalligerwijs allen een hoofdrol hebben gespeeld bij het verdelgen van het korps van Varax, hadden hiermee dus nog een extra appeltje te schillen.

Toen de ritmeesters uit Brabant den 13en Januari in Den Haag kwamen om een nieuwe ordonnantie op de bewapening in ontvangst te nemen, drongen zij bij monde van Marcellis Bacx dan ook sterk aan op het nemen van krachtige maatregelen tegen de gehate macht te Turnhout.

De Prins, voorzichtig als steeds, maakte aanvankelijk „seer veel swaricheyt”, doch nam „naar lange overwegens eyntelijck voor de fortuyne te tenteren ende te sien of hij daerop

eenich voordeel conde krijgen”. Het besluit werd zooveel doenlijk geheim gehouden.

Voorbereiding

Turnhout is een open dorp, misschien eenigszins versterkt, welke versterkingen echter in geen geval veel te beduiden hebben gehad. Voorts bezat het een kasteel, welks dikke muren men nog heden kan bewonderen, doch waaraan geen rol van beteekenis kon worden toegeschreven. De omstandigheden waren dus gunstig om, mits men verrassend optrad, den vijand in zijn kantonnement te overvallen. De moeilijkheid was, de vereischte troepenmacht ongemerkt te concentreren. Het leger toch was wijd en zijd in de winterkwartieren verdeeld. De beste geheimhouding was als steeds in snelheid van handelen gelegen; hiertoe nu boden ten onzent de waterwegen het middel. Als vereenigingspunt werd Geertruidenberg aangevezen, dat toenmaals aan een binnenzee lag en derhalve te water gemakkelijk te bereiken was. Voorts was het niet te dicht bij Turnhout gelegen doch zoo dat men aldaar in één grooten dagmarsch kon komen. 22 Januari was de dag van het „rendez-vous”. Patenten, d.z. marschorders, werden uitgegeven voor 50 vendels voetvolk en 16 vanen¹⁾ ruiters. Deze werden naar de garnizoenen gebracht door „commissarissen”, die tusschen 15 en 18 Januari uit Den Haag vertrokken. De bovengenoemde ritmeesters uit Brabant vertrokken mede naar hun garnizoenen met mondelinge opdrachten omtrent plaats en tijd van samenkomst. Zij zouden zich op de heide bij Oosterhout bij den tocht aansluiten, evenals een 7-tal vanen uit Nijmegen en den Achterhoek. De infanterie, waartoe onder meer de Engel-

¹⁾ Anthonis Duyck, de latere Raadpensionaris, was advocaat-fiscaal, en vergezelde als zoodanig het leger. Hij heeft zeer uitvoerige dagboeken bijgehouden van de veldtochten van 1591 tot en met 1602, uitgezonderd de jaren 1598 en '99, welke zijn uitgegeven door den toenmaligen kapitein der infanterie Lodewijk Mulder in 1864. Zijn verhaal is in het onderstaande in hoofdzaak gevolgd.

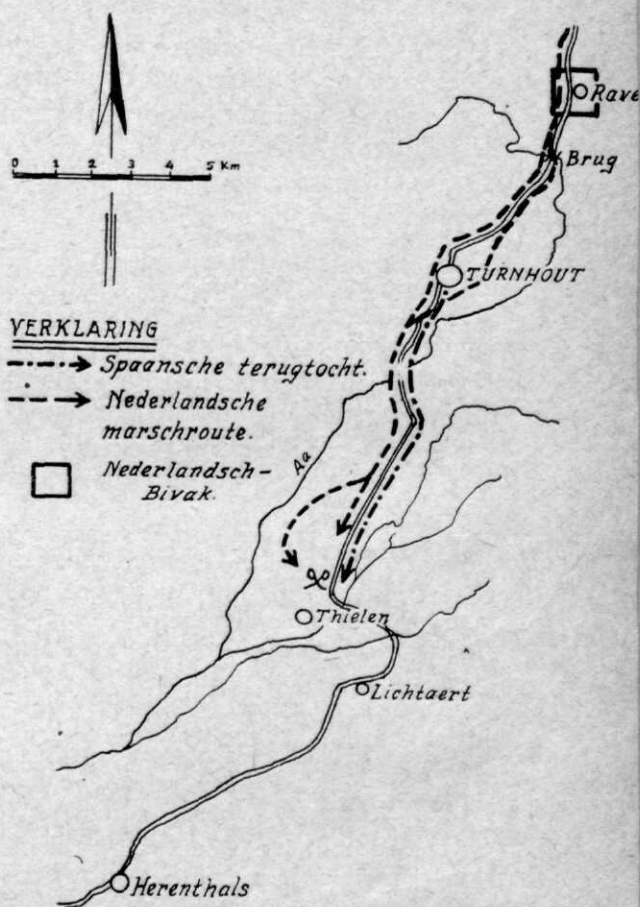
¹⁾ De compagnieën werden bij de infanterie ook vendels genoemd, bij de cavalerie „vaan” of „cornet”.

sche garnizoenen in de pandsteden Vlissingen en Den Briel behoorden, werd in de drie voorafgaande dagen grootendeels te water vervoerd; via Willemstad, Dordrecht of Gorcum kwam zij den 22sten in meer dan 150 schepen te Geertruidenberg. In aanmerking nemende dat scheepsvervoer steeds van wind en getij afhankelijk was, mocht dit een gelukkig begin genoemd worden. De Prins was den 21sten uit Den Haag vertrokken — met het oog op ruchtbaarheid in beginsel zoo laat mogelijk — en kwam insgelijks den 22sten te Geertruidenberg. Hier maakte de Prins het marschbevel voor den volgenden dag op. Intusschen arriveerde hier ook Philips van Hohenlohe¹⁾, na den Prins de hoogste in rang in het leger, die twee jaar te voren met 's Prinsen zuster Maria gehuwd was. Hij was voor familie-zaken op weg naar Duitschland, toen hij te Rhenen van de toerusting hoorde, keert maakte en zich naar het leger spoedde, waar hij „buyten meynige van Syn Excellentie” die niet te best met zijn zwager overweg kon, aankwam. De Prins kon hem nu moeilijk passeeren en verzocht hem het bevel over de cavalerie op zich te nemen. Van Hohenlohe was een krijgsman van den ouden stempel, die meer van een stevig glas wijn hield dan van krijgstechniek en „geleerdheid”, maar een echte houwdegen en zou als zoodanig op het Thielsche „heyke” nog goede diensten bewijzen.

Marsch naar Turnhout

Den 23sten vroeg had de afmarsch plaats; bij Oosterhout trof men de cavalerie aan, die uit Bergen op Zoom, Breda, Nijmegen en de Achterhoek daarheen was gemarcheerd.

¹⁾ Van Hohenlohe kwam reeds in 1575 in de Nederlanden en diende sedert dien o.a. als luitenant-generaal van den Prins in Holland. Onder Maurits bekleedde hij een soortgelijke positie, hoewel niet officieel aangesteld.

De marschorde was als volgt: ¹⁾

- 4 vanen cavalerie uit Breda onder Risoir;
- 4 vanen cavalerie uit Bergen op Zoom onder Dubois;
- 4 vanen cavalerie onder Edmond;
- 4 vanen cavalerie waaronder 3 Engelsche onder Parker;
- 6 vendels infanterie onder Jhr Karel v. d. Noot;
- 8 vendels infanterie onder Francis

¹⁾ De hier weergegeven indeeling is die volgens Duyck. Een eenigszins afwijkende marschorde vindt men in „Het Staatse Leger”, Dl. II, p. 211. Waarschijnlijk heeft deze laatste betrekking op den marsch van den 24sten (L'ordre lorsqu'on marchoit a Tournhout').

Vere (van het Engelsche secours)¹⁾;

8 vendels infanterie onder Henry Dogwray (van het Engelsche regiment);

10 vendels infanterie onder Alexander Murray (Schotten);

6 vendels infanterie onder Floris v. Brederode, Hr. v. Cloetingen (Nederlanders);

6 vendels infanterie onder Charles de Heraugiere (Nederl.);

Artillerie (2 halve kanonnen en 2 veldstukken);

Trein (80 wagens met levensmiddelen en munitie);

6 vendels infanterie, waarvan 5 van het Zeeuwsche regiment onder La Corde.

Wat de bewapening der ruitery aangaat, is op te merken dat zij geheel bestond uit kurassiers, ook wel pistoliers genoemd, wier wapenrusting volgens de juist te voren in Den Haag uitgevaardigde order bestond uit een casquet, ringkraag, borsten en rugharnas, schouderbladen, armstukken en een ijzeren handschoen (gantelet) voor de linkerhand; 25 ruiters per compagnie bovendien tassetten (dijstukken) en kniestukken. Voorts uit een roer (pistool) van twee voet lengte²⁾, dat met één hand gehanteerd kon worden en een kort zwaard, geschikt tot houwen en steken. De lans werd definitief afgeschaft; slechts drie compagnieën harquebusiers of „carabins” zouden blijven bestaan, met roers van drie „grootte mans voeten” lengte; bij dezen tocht waren er echter geen ingedeeld.

¹⁾ Francis Vere was de commandant van het Engelsche secours, d.z. de hulptroupen volgens het verdrag van 1585, betaald door de Engelsche koningin. Hiertoe behoorden de bezetting der „pandsteden” Vlissingen, Den Briel en het fort Rammekens. Daarnaast was er het Engelsche regiment, evenals het Schotsche in betaling van de Staten-Generaal.

²⁾ Deze lange pistolen worden dikwijls „cinc”- of „zinkroeren” genoemd. De oorsprong van dit woord is mij niet bekend; met „zink” zal het wel geen verband houden.

Na een marsch van 40 km over slechte, natte wegen werd des avonds gebivakkeerd te Ravels, een uur gaans van Turnhout. De achterhoede kwam eerst des nachts in het kwartier; het geschut en de wagens waren verdwaald en waren bijna in Turnhout terecht gekomen doch werden nog juist bijtijds teruggebracht door daartoe uitgezonden ruiters. De Prins liet aanstonds aan alle zijden sterke wachten uitzetten en beraadslaagde met Marcelis Bacx over de wijze van aanvallen en de opstelling van het geschut voor het geval dat de vijand in Turnhout zou standhouden. Een brug op den weg naar Turnhout werd door een sterke afdeeling cavalerie bezet, in de onmiddellijke nabijheid van de wachten des vijands, met w'e sommigen zelfs spraken.

De graaf van Varax had reeds bij geruchte vernomen van de concentratie bij Geertruidenberg; hij had echter nog niet tot den terugtocht besloten, hetzij omdat hij te voren zekerheid wilde hebben, hetzij dat hij het zijn eer te na achtte, zonder directe bedreiging de hem bevolen post te ontruimen. Misschien ook gaf hij zich geen voldoende rekenschap van het gevaar zijner positie. Het blijkt b.v. niet dat eenige verkenning in noordelijke richting is uitgezonden; ook het afbreken van juist genoemde brug ware geen overtollige bezigheid geweest. Des avonds gewerd hem in allen gevalle de zekerheid, dat een sterke macht in zijn onmiddellijke nabijheid legerde, zoowel door de meldingen zijner voorposten als door talrijke groote bivakvuren, door onze natte en verkleumde manschappen aangelegd. Hij besloot tot den terugtocht naar Herenthals, 20 km ten Zuiden van Turnhout, zond de bagage met 500 man bedekking reeds 4 uur des morgens vooruit, en brak met de rest zijner macht bij het krieken van den dag op, slechts een bezetting van 60 man op het kasteel achterlatende.

Achtervolging

De Prins, die des nachts weinig rust genomen had („meest al den nacht overgebracht hebbende mettet overleggen van dese sake") liet eveneens in de eerste ochtendschemering opbreken; op den weg naar Turnhout werd echter reeds veel vertraging ondervonden door het natte terrein en het passeeren van bovengenoemde brug. Een uitgezonden cavaleriepatrouille bracht echter intusschen bericht, dat het dorp ontruimd was. Maurits liet hierop alle cavalerie vooruit rukken en beval dat de infanterie zoo spoedig mogelijk zou volgen.

De cavalerie reed links buiten het dorp om, en kwam even ten Zuiden van Turnhout aan een „enge waterige passagie", blijkbaar den overgang over het riviertje de Aa. De infanterie kon hier met éénen passeeren over een plank; ruiters door het water, dat tot aan het zadel kwam¹⁾. Aan de overzijde waren veel „lantweren ende ruychten bequaem tot een embuscade"; eenige musketiers verdedigden den pas. Had de vijand hier een sterke achterhoede gelaten, dan was het forceeren dezer stelling ondoenlijk geweest, althans niet zonder zoodanig tijverlies, dat de hoofdmacht zeker zou zijn ontkomen. De Prins heeft dan ook „in deliberatie geleyt" of men hiertoe zou overgaan. De meeste aanwezige bevelhebbers, zooals Van Hohenlohe, de graaf van Solms²⁾ en Robert

¹⁾ Waarschijnlijk was hier een brug door de Spaansche achterhoede afgebroken. Immers hebben de bagagewagens hier des nachts ook moeten passeeren. Duyck spreekt van „planken ter sijde liggende" vermoedelijk waren deze van de afgebroken brug.

²⁾ George Everhard, graaf van Solms, diende sedert 1584 in de Republiek. In 1587 werd hij kolonel van het Zeeuwsche regiment, in 1591 gouverneur van het kort te voren ingenomen Hulst, doch na de verovering dier stad door de Spanjaarden in 1596 wegens ontevredenheid over zijn beleid bij de verdediging door de Staten van Zeeland ontslagen. Bij Turnhout vocht hij, zonder bepaald commando, onder Van Hohenlohe waarbij hij genoemd wordt onder degenen die

Sidney¹⁾, rieden aan, de achtervolging op te geven. Vere en Marcelis Bacx daarentegen kwamen krachtadig voor de tegengestelde opinie op; zij betoogden dat het een schande zou zijn, als men een vluchtenden vijand niet durfde achtervolgen. De Prins besloot daarop, 200 musketiers, o.w. 80 van zijn gardecompagnie onder zijn Luitenant Jhr Van Randerode van der Aa²⁾ over de beek te doen gaan. Marcelis Bacx en Vere sloten zich hier uit eigen beweging bij aan met slechts een zestal ruiters. De vijandelijke musketiers boden weinig tegenstand: zij vuurden eenmaal en namen daarop de vlucht, hetgeen eenigszins verklaarbaar wordt als men bedenkt dat een schot ongeveer twee minuten tijd kostte. Alleen een paard werd doodgeschoten. Na eenigen tijd kwamen de musketiers in aanraking met 's vijands achterhoede. Bijgestaan door omstreeks 12 ruiters onder Bacx en Vere, waarbij zich inmiddels nog Sidney gevoegd had, bestookten zij den vijand, zoodat de achterhoede telkens halt moest houden en de marsch werd vertraagd, hoewel weinig verliezen werden toegebracht. Ten gevolge van het boschachtige terrein kon de vijand nl. hun sterkte niet goed onderscheiden.

Ongeveer 5 km verder kwam men op open terrein, de z.g. Thielscheide en men zag den vijand in vollen aftocht. Hij marcheerde in 4 regimenten, resp. van voor naar achter

zich door dapperheid onderscheidden. In Juni van hetzelfde jaar ontving hij dan ook weer commissie als „overste en kolonel", tevens kapitein van een „compagnie-colonelle". Hij overleed in 1602. Nadere bijzonderheden in „Het Staatsche Leger", Dl. II Aant. 22 e.e.

¹⁾ Gouverneur van Den Briel en ritmeester van een vaan ruiters; een broeder van den ook als dichter bekenden Sir Philip Sidney, die in 1586 bij Warnsveld sneuvelde.

²⁾ Nicolaas van Randerode van der Aa werd in 1598 commandant van de gardecompagnie van den Prins, welke hij ook aanvoerde in den slag bij Nieuwpoort en bij den veldtocht in Brabant 1602. In 1604 sneuvelde hij voor Sluis.

Sulz, Achicourt, La Barlotte en Trevico, met ongeveer 100 pas onderlingen afstand. De regimenten marcheerden met 9 tot 11 man in front; de pieken in het midden, de musketiers en schutters vóór en achter, in het midden van elk regiment vormden de vaandels der compagnieën één gelid. De ruitery die, naar het schijnt, geheel of grootendeels uit lanciers bestond, marcheerde in drie afdeelingen op de rechterflank, aangezien de linkerflank beveiligd was door bosch en een beekje. Aan het eind van de hei, die ongeveer een half uur gaans lang was, bevond zich een smalleweg ¹⁾, waar de vijand tegen cavalerie beveiligd zou zijn, en verderop moeras. Nadat het harceeleeren van 's vijands achterhoede enkele uren geduurd had kwam onze cavalerie op het strijdtoneel aan. Op de hoofdmacht der infanterie viel voorloopig nog niet te rekenen. Derhalve besloot de Prins, alleen met de ruiteryaan te vallen. Hij „verzocht” Van Hohenlohe, met de 8 vanen uit Breda en Bergen op Zoom westelijk aanhoudend voort te rukken en ter hoogte van 's vijands voorhoede op de hei te komen om hem van den uitgang af te snijden.

Edmond zou met drie Nijmeegsche vanen en die van Louis Laurens van achteren chargeeren; de Prins zelf bevond zich bij de vier vanen van Parker, met de bedoeling, deze voorloopig in reserve te houden.

Het gevecht

Van Hohenlohe kwam inderdaad ter hoogte van de Spaansche voorhoede op de hei, doch kon nog niet dadelijk chargeeren wegens een del of meertje.

¹⁾ De rechte weg, op de Stafkaart voorkomende tusschen Thielen en Lichtaert, bestond nog niet. De te volgen weg moet geloopt hebben over Opstal—Molenstraat—Lichtaert—Herenthals. De „enge weg” waarvan sprake is moet zich bevonden hebben in de buurt van Den Molenberg; de slag dus eenige honderden meters noordelijker.

De vijandelijke ruitery, die in de geheele actie al een zeer geringe rol gespeeld heeft, reed, in plaats van de infanterie, zooals haar taak was, te beveiligen, vóór de colonne om naar de linkerflank, en dekte zich aldus op haar beurt achter het voetvolk, hetgeen voor het moreel van dit laatste uiteraard niet bevorderlijk was. Van Hohenlohe, ziende dat geen tijd meer te verliezen was, de voorste koninklijke troepen waren nog slechts een musket-schot, d.i. ruim 200 m, van den uitgang verwijderd ¹⁾, gelastte de vier Bergenop-Zoomsche vanen (die van Paulus en Marcelis Bacx — deze laatste had zich aan de schermutselingen onttrokken en had zich aan het hoofd van zijn vaangesteld — Dubois en Donck) op het achterste regiment, de Italianen van Trevico, te chargeeren, terwijl de 4 Bredasche vanen ²⁾ 's vijands ruitery in het oog zouden houden. De charge kwam, tegen de bedoeling, iets te veel naar links aan: Paulus en Marcelis Bacx wierpen zich op de achterste schutters en piekeniers; Dubois en Donck volgden op de „slinkerhant”. Edmond chargeerde „met een gelijke furie” van achteren op de Italianen. De schutters vuurden te vroeg of mikten slecht, en bovendien, in plaats van bij gedeelten, allen tegelijk en waren daarna weerloos. Natuurlijk trachtten zij zich te bergen tusschen de piekeniers, doch het gevolg hiervan was dat het tijdje vellen der pieken, waarvan het behoud van den geheelen troep afhing, werd belemmerd. In korten tijd was het regiment ten ondergang gedoemd. De Spaansche cavalerie, dit ziende,

¹⁾ Aldus volgens Duyck. De Prins sprak in een vergadering van de Staten van Holland op 28 Januari van „de lengte van hondert roeden of twee”. Een roede is ongeveer 4 meter.

²⁾ Het waren de vaan van Prins Maurits, aangevoerd door Lamoraal v. d. Noot, Heer van Risoir, die van Rutger van Boetzelaer, Heer van Merwede, van Charles de Heraugiens en van Ulrich Wagemans.

Het blijkt niet wie de vaan van Heraugiens aanvoerde; deze toch was tevens commandant van een regiment infanterie.

verliet thans geheel het slagveld, „nemende de engte eer 't huer cost belet worden". Dit was het sein voor Van Hohenlohe om met de ruiters van Breda op de Duitschers van Sulz aan te vallen. Dit regiment sloeg nagenoeg zonder tegenstand op de vlucht; de nabijheid van den reddenden uitgang was hierop misschien niet zonder invloed. Intuschen had de Prins ook de vier vanen van Edmond laten chargeeren, alsmede één van die van Parker, nl. de Nederlandsche van Conteler. Hierbij had een misverstand plaats, dat ernstige gevolgen had kunnen hebben. Hetzij doordat Parker het bevel verkeerd verstond wegens zijn gesloten helm, hetzij dat zijn ruiters hem — misschien wel opzettelijk — verkeerd begrepen, in allen gevalle gingen ook zijn drie Engelsche vanen tot den aanval over, hoewel zij, zooals wij weten, als reserve bedoeld waren.

De beide Waalsche regimenten, tusschen de vluchtenden bekneld, geraakten ook al spoedig in verwarring, en verder was het gevecht nog slechts een groote slachting. Het is opmerkelijk hoe snel zich de ondergang van het Spaansche korps voltrok; wij lezen toch, dat in minder dan een kwartier tijds meer dan 2000 man werden doodgeslagen. In de hitte van den strijd werden slechts weinig gevangenen gemaakt: ten hoogste 500 of 600. De graaf van Varax behoorde tot de eerste gesneuvelden. Alle 38 vaandels¹⁾ en een van de cornetten der vluchtende ruiters, waarvan de vaandrig met zijn paard nergestort was, vielen den overwinnaars in handen. Hetgeen ook opmerking verdient is, dat de geheele slachting zich op de betrekkelijk kleine heide heeft afgespeeld; van een achtervolging wijd en zijd, zooals veelal bij dergelijke gevechten, vernemen wij niets, terwijl toch de hei aan de Oostzijde aan boschachtig, althans bedekt terrein,

¹⁾ In enkele opgaven vindt men 37; van een vaandel was nl. alleen de stok over.

grensde. Vermoedelijk zal de hei omzoomd geweest zijn door staketsels of dichte heggen, die de vlucht hebben belet, terwijl het snelle verloop van het geheele geval voor het verdere de verklaring geeft¹⁾.

Bij tal van vroegere gevechten lezen wij, hoe een kleine, versch optredende ruiterschaar een overwinning in een nederlaag deed verkeeren. Het scheelde niet veel of ook bij Turnhout was hetzelfde geschied. Tevens bewijst het thans volgende voorval hoe gemakkelijk opgeloste troepen door een paniek kunnen worden gegrepen.

Een deel van de ruiters van Van Hohenlohe, de best beredenen, waren de Spaansche cavalerie nagejaagd op den smallen weg. Deze laatste was hier vastgelopen tegen de bagagewagens, waarvan, naar wij vernemen, de voerlieden met de paarden de vlucht hadden genomen. Van den nood een deugd makende, maakte een deel der speerruiters keert en attaqueerde op de vervolgers. Dezen namen terstond de vlucht en renden het „heyke" op, roepende dat het een „atrap" was. De paniek verspreidde zich onder de immers geheel opgeloste ruitery op de hei, waar alles begon te vluchten. De Prins stond hulpeloos temidden van den chaos; thans wreekte het zich dat hij, ten gevolge van bovenvermelde vergissing, geen enkelen troep in reserve had,

¹⁾ De afbeeldingen, voor zoover mij bekend, geven geen bosch, waarvan verschillende schrijvers spreken, doch een boomenrij te zien. Duyck spreekt van „de heggen", die de heide omzoomen. Een gewone heg echter houdt geen vluchtenden soldaat tegen. In de plaat uit de Atlas van Stolk, welke voorkomt in het proefschrift van J. J. van den Hoek, „De veldtocht van Prins Maurits in 1597", vertoont de boomenrij een uitbuiging of „zak", waarin veel lichamen liggen met bijschrift „Een velt, daer de dooden seer op malcanderen gehoopt lagen". hetgeen wijst op een hindernis van eenige beteekenis die hier de rand van de heide vormde en de vlucht belemmerde. Wat formaties e.d. onderwerpen aangaat zijn deze prenten zeer onbetrouwbaar; de Spaansche regimenten worden b.v. vierkant geteekend, hetgeen bij een frontbreedte van ongeveer 10 man uitgesloten is.

en hadden Marcelis Bacx en Edmond zich niet met een 8-tal ruiters bij den Prins aangesloten, hij zou misschien, met groot verlies van „reputatie” in de vlucht zijn meegesleept. Een geluk voor de onzen was het, dat het er voor de vijandelijke ruiters alleen om te doen was, een goed heenkomen te zoeken; zij renden dwars door de menigte en verdwenen even snel als zij gekomen waren. Daardoor bleef het incident zonder gevolgen; alleen kostte het nog een groot aantal gevangenen het leven die uit vrees voor ontsnapping door de ruiters waren afgemaakt. Velen hadden zich om het paard van den Prins verdrongen om bij dezen bescherming te vinden; toen de toestand gevaarlijk werd, gelastte Maurits hun „van syn peert te wijcken”, hetgeen niet weinigen met den dood moesten bekoopen ¹⁾.

Verliezen

Nadat de orde ten slotte hersteld was, bleef de Prins nog ruim een uur op het slagveld, in welken tijd de dooden „genaect” werden, van wie velen met „conjuratien en characteren om niet gequetst te mogen worden” waren voorzien. De boeren verklaarden later, dat zij 2250 dooden hadden begraven. Van de 500 gevangenen stierven nog meer dan 100; men rekende dat niet meer dan 300 waren ontkomen, van wie waarschijnlijk nog wel een 100 waren gestorven aler zij Herenthals hadden bereikt. Ook de 500 man die den trein escorteerden zijn ongedeerd ontkomen. De Prins had uit vrees voor nog meer wanorde — onze ruiters waren na de overwinning wel erg „vrijgevochten” — van verdere vervolging afgezien. Des vijands ruitery had geen verliezen geleden en behaalde nog winst door het plunderen van de eigen bagage.

Tot de gevangenen, van wie 150

¹⁾ Dit voorval bij Van Meteren, Boek 19, fol. 378.

wegens zware verwonding te Turnhout moesten worden achtergelaten, behoorde Jeronimo Dentice, de sergeant-majoor van het Italiaansche regiment, die echter een der eerstvolgende nachten aan zijn bewakers ontsnapte, alsmede een jonge graaf van Mansvelt, vaandrig in het Duitse regiment. De regimentscommandanten waren geen van allen bij hun korps aanwezig geweest. Zulks was te dien tijde niet ongewoon, en wij vernemen dan ook niet dat zij deswege zijn lastig gevallen. Van Varax vinden wij vermeld dat de soldaat die hem doodde, hem wegens zijn eenvoudige kleedij voor een gewoon ruiter hield; anders was hem wellicht het leven gespaard, met het oog op het rantsoen.

Merkwaardig gering waren de verliezen aan Staatsche zijde: 7 dooden en eenige gewonden, zulks als gevolg van het slechte schieten van den vijand en het niet tijdig vellen der pieken. De dappere ritmeester Donck, aan het been gewond, stierf echter tien dagen later „om de accidenten die totte wonde in tbeen wesende sloegen hoewel dselve anders niet lethael en was”. Ook wordt een Kapitein Cabeljauw, uit Vlaanderen afkomstig, als gesneuveld vermeld. Donck kreeg een waardig opvolger: zijn compagnie kwam 25 Febr. aan Thomas van Stakenbroek, een niet minder beroemde naam in de Nederlandsche cavalerie.

Terugkeer.

Tusschen 3 en 4 uur des namiddags (de slag was omstreeks 1 uur namiddag geschied) keerde het leger naar Turnhout terug. Des avonds werd het kasteel opgeëischt, welke opeïsching door den kommandeerenden kapitein met een weigering werd beantwoord. Derhalve werden des nachts de vier kanonnen in batterij gebracht. Den volgenden morgen na drie salvo's (voleën) capituleerde de bevelhebber met zijn 60 man bezetting tegen aftocht met wapenen en bagage. Hij mocht van

geluk spreken, omdat hij „het geschut verwacht” en dus volgens het toenmalige krijgsgebruik eigenlijk alle aanspraak op condities verbeurd had. Maar de Prins vond dat er bloed genoeg vergoten was en wenschte geen verder oponthoud. Met de bezetting van Turnhout ging een trompetter mee, die het lijk van Varax aan den landvoogd, Kardinaal Albertus van Oostenrijk, zou overbrengen. Voor den trompetter liep deze opdracht op een teleurstelling uit: hij kreeg geen penning voor zijn moeite, en het stoffelijk overschot werd te Mechelen terstond „sonder eenige pompe” in de aarde gestopt. De gevangenen werden, volgens krijgsgebruik, tegen een maand soldij gerantsoeneerd, nadat de Prins zich vergewist had, dat de tegenpartij voortaan dezelfde gedragslijn zou volgen.

Op den terugweg overnachtte het leger te Chaam. Hier bleek nog eens weer hoezeer de tucht onder de ruiters te wenschen overliet: velen verlieten des nachts het kantonnement en reden op eigen gelegenheid naar hun garnizoen terug¹⁾. Na zoo'n schitterende overwinning meenden zij blijkbaar een potje te kunnen breken! 26 en 27 Jan. keerde het voetvolk te sloop terug naar de garnizoenen, en de Prins kwam den 28sten, dus na 8 dagen afwezigheid, in Den Haag, plechtig verwelkomd door den Raad van State, de Staten-Generaal en de Staten van Holland.

De buitgemaakte vaandels met de cornet en een „banderolle” van de zoetelaars werden in de Ridderzaal

¹⁾ De ontegenzeggijk slechte tucht onder de in het gevecht zoo kranige cavalerie moet aan twee oorzaken worden toegeschreven: eenerzijds de ongeregelde betaling; ten deele waren zij op de contributie aangewezen, die een onzekere bron van inkomsten vertegenwoordigde. Anderzijds dat zij geheel was opgegroeid in de gewoonten van den kleinen oorlog: plundertochten, overvallen, hinderlagen, kleine gevechten. De bekende, door Maurits ingevoerde, exercities moet men zien als een streven, om hierin verbetering te brengen.

in Den Haag opgehangen. Drie en een half jaar later kregen zij gezelschap van een 90 vaandels en cornetten uit den slag bij Nieuwpoort; na verloop van tijd groeide het aantal tot ongeveer 200. In 1806 werden de zegeteekenen van een eens zoo roemrijk verleden op last van Koning Lodewijk overgebracht naar het Paleis te Amsterdam, waar het droevige restant — van een dertigtal is het doek nog bewaard — thans is opgeborgen.

Dat de vreugde groot was over een overwinning, zooals er nog geen op de Spanjaarden behaald was in de 30 jaar dat de oorlog reeds duurde, is begrijpelijk. Allerwege werd zij gevierd met vreugdeschoten, klokgelui en openbare dankzegging in alle kerken. De Staten van Holland lieten een „discours” verschijnen in drie talen „te weeten Latijn, Francois ende Duyts (d.i. Nederlandsch), maer niet volcommen naer de waerhey” dat reeds 10 Februari gedrukt werd. Den 23sten van dezelfde maand werden te Breda nog 6 wagens met op het slagveld achtergebleven en door de boeren verzamelde wapenen binnengebracht „tot een meerder trophee van de victorie”.

Beleid van Varax

In het Zuiden heerschte groote verbolgenheid, en dat het beleid van Varax allerwege gecritiseerd werd, laat zich hooren. De veroordeelaars hadden in zooverre gemakkelijk spel, dat het onmogelijk is, een gang van zaken te construeeren waarbij de uitkomst nog droeviger geweest zou zijn dan thans het geval was. Wij mogen echter niet vergeten dat zij allen het gebeuren zien in het licht van den catastrofalen afloop, die hun wel, maar Varax niet bekend was. Wij weten b.v. hoe weinig het heeft gescheeld of de achtervolging was aan de beek ten Zuiden van Turnhout opgegeven. Geen woord van afkeuring zou in dit geval over Varax' beleid zijn uitgesproken. Hij had, zoo

zeide men, in den nacht van den 23sten stoutmoedig op het vermoede en verkleumde leger in het bivak te Ravels moeten aanvallen en zou dan met zijn 38 vendels goede, versche troepen een goede kans gemaakt hebben. Volgens anderen had hij te Turnhout moeten standhouden; volgens weer anderen is hij te laat afgemarcheerd, hetgeen achteraf natuurlijk juist is ¹⁾. Ook zou men zich kunnen afvragen, waarom aan de Aa geen sterkere achterhoede is achtergelaten. Zij zou den aftocht der hoofdmacht mogelijk hebben gemaakt, doch met opoffering der daar geplaatste troepen. Ook wijst de ervaring uit dat de tegenstand, op dergelijke verloren posten geboden, niet meevalt. De aangewezen troepen hiervoor zouden bereden arkebusiers geweest zijn, doch hierover schijnt Varax niet te hebben beschikt, terwijl lanciers in het, zooals wij weten, begroeide terrein aan den Zuidkant der beek niet wel bruikbaar zijn.

De Spaansche cavalerie heeft wel opmerkelijk weinig gepresteerd, niet-tegenstaande het bevel in handen was van Nicolo Basta, die nog onder Alva gediend en op de Mookerheide met roem gestreden had. Met name heeft zij niet weten te verhinderen dat onze musketiers en een zeer gering aantal ruiters eenige uren lang de achterhoede bestookten. Basta, die zich dienaangaande te Brussel had te verantwoorden, verdedigde zich met het

¹⁾ Bij zijn aankomst in Den Haag verklaarde de Prins in de vergadering der Staten van Holland, dat, „zoo ver de vijand een bruggeken gebroken hadde of zoo veel verder hadde gemarcheerd als de lengte van 100 roeden of twee, den zelven vijand geen zonderlinge schade of afbreuken zoude hebben kunnen gedaan worden.” Dit moet de brug geweest zijn 4,5 km ten N.O. van Turnhout. Ook in de gevechten tusschen Ravels en Turnhout op 3 Aug. 1831 heeft deze brug een rol gespeeld. De weg liep hier door een moeras. Het terrein om Turnhout wordt bij die gelegenheid genoemd als „zeer boschachtig en ten deele moerassig” (J. J. C. Den Beer Poortugael, „De Tiendaagsche Veldtocht” p. 176). In 1597 — en in den winter — zal het wel evenzoo geweest zijn.

schriftelijk bevel van Varax om vooraan te marcheeren, hetgeen hij naar zijn zeggen aanvankelijk geweigerd had. Dat hij, toen de zeer overmachtige Staatsche ruitery op de heide was aangekomen, op den van den vijand afgekeerden vleugel plaats nam, moet hierdoor verklaard worden dat zij anders op de eigen infanterie zou zijn teruggeworpen en deze, gelijk zoo dikwijls gebeurd is, overhoop gereden of althans in verwarring gebracht zou hebben. Niettemin moet deze handelwijze wel een zeer ontmoedigenden indruk op de in den steek gelaten infanterie gemaakt hebben, en de kans om van deze positie uit nog tijdig in te grijpen was nihil. Als een belangrijke oorzaak van de Spaansche nederlaag mag genoemd worden dat de piekeniers, die de ruggegraat van het geheel vormden, niet dicht aaneengesloten marcheerden, doch te ver van elkaar „als in een tocht-ordre”, en ook dat de vier regimenten niet tot een groot „escadron” waren verenigd. Het voornaamste is echter wel dit, dat bij de geheele actie het moreele overwicht aan de zijde der aanvallers was. Een terugtrekkend leger maakt tegenover stoutmoedige vervolgers overal en te allen tijde een kwade kans.

Daarom is voor ons de les van den slag bij Turnhout allereerst een les van moreelen aard, en reeds als zoodanig van waarde. Het blijkt echter ook bij de bestudeering van een terugtochtsgevecht als dit, dat de beslissingen, waarvoor de wederzijdsche aanvoerders zich geplaatst zien, bij geheel veranderde tactiek, in wezen dezelfde zijn als in onzen tegenwoordigen tijd. Vooral het gebeurde bij den overgang over de Aa is in dit opzicht leerzaam. Prins Maurits stond hier voor dezelfde keus als de Amerikanen bij de brug van Remagen, (om van andere voorbeelden uit de nieuwere krijgsgeschiedenis te zwijgen).

Het gold, een kwade kans te loopen

om een goede inzet verloren te doen gaan. In dergelijke gevallen spreekt het moreel het laatste woord, onverschillig of de bevelhebber te paard zit of in een vechtwagen. Een ruiteraanvoerder als Marcelis Bacx zou goud waard zijn als commandant van een pantserregiment. Voor beiden toch geldt het: snel den toestand overzien, snel beslissen, snel uitvoeren. Napoleon zou zeggen: „Activité, activité, vitesse!” Onze ruiters hebben dit op schitterende wijze getoond op de heide van Turnhout. De Nederlandsche cavalerie kan op haar voorgangers trotsch zijn.

Gevolgen

Welke waren ten slotte de gevolgen der overwinning, zal men vragen.

Het gold hier een geheel zelfstandig krijgsbedrijf, buiten alle verband met de algemeene oorlogvoering. Derhalve waren de gevolgen van indirecten, ten deele van staatkundigen aard. Allereerst de vermeerdering van „reputatie” van onze jonge, nog niet geheel voor vol aangeziene republiek, die de geduchte Spaansche legerscharen in het open veld een dergelijke afstraffing had toegediend. Het ten vorigen jare gesloten verbond met Frankrijk en Engeland zou worden verstevigd; aan de in de lucht hangende geheime vredesonderhandelingen, waarvan de Staten niets wilden weten, zou wellicht de bodem worden ingeslagen. Binnenslands zouden de onderscheiden provinciën misschien wat vlotter wor-

Het gevecht bij Wessem

Volledigheidshalve zij vermeld, dat de Commandant van 17 G. B., welk onderdeel is vermeld in bovengenoemd artikel in *De Militaire Spectator* van December 1945, nr. 3, was de Majoor der Infanterie J. G. G. M. Hamm.

den in het toestaan en opbrengen der consenten voor den Staat van Oorlog, waarmee het s' eeds een lijdensgeschiedenis was. Aangaande eventueele invallen en plundertochten was den vijand voorzichtigheid bijgebracht en ten slotte was te verwachten, dat de noodzakelijke wervingen tot vervanging van de gedecimeerde regimenten zoolang zouden aanloopen, dat de vijand den aanstaanden zomer te velde niet veel zou kunnen presteeren.

Dit laatste is inderdaad het geval geweest. In hoeverre de overige verwachtingen zijn verwezenlijkt blijve onbesproken; zeker is echter, dat de slag bij Turnhout een gelukkig begin was voor den roemrijken veldtocht, waarvan de zomer van 1597 getuige zou zijn.

Literatuur

Journal van Anthonis Duyck, uitg. Lod. Mulder, Den Haag—Arnhem 1864, Dl. II.

Emanuel van Meteren, „Historie der Nederlandscher en haerder Naeburen Oorlogen enz.”, Boek 19.

Everard van Reyd, „Oorspronck ende Voortganck van de Nederlandtsche Oorloghen”.

The commentaries of Sir Francis Vere, Cambridge 1657.

J. F. le Petit, „Grande Chronique etc. Dordrecht 1601, Dl. II.

J. J. van den Hoek, „De Veldtocht van Prins Maurits van 1597”. Den Haag 1914.

G. M. van der Kamp, „Maurits van Nassau”, Rotterdam 1843, Dl. II (waar in de aantekeningen de desbetreffende resoluties van den Raad van State en de Staten van Holland, alsmede de brieven tusschen Maurits aan den Aartshertog gewisseld over het verleenen van kartier).

F. J. G. ten Raa en F. de Bas, „Het Staat-sche Leger” Dl. II, Breda 1913.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

UIT DE DAGORDERS

Bevorderingen als belooning voor uitstekend en moedig gedrag

Aan dagorder Nr. 27 wordt het volgende ontleend :

1. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 26 Augustus 1946 Nr. 6211/I A.1, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot : onderluitenant voor speciale diensten, de adjudant-onderofficier-schrijver *A. J. P. J. van den Assem*, alg.stb. Nr. 83372, wegens uitnemend gedrag als commandant van de Nederlandsche groep in de krijgsgevangenkampen Tamuan en Prachai (Siam).
2. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 5 November 1946 Nr. 11549/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot : sergeant-majoor-administrateur de Eur. fr. inf. *C. Knoester*, alg. stb. Nr. 83833, wegens herhaalde ontvluchting uit krijgsgevangenschap en deelneming aan diverse guerilla-acties, o.m. aan het oplazen van een spoorbrug bij Mouden, verschillende aanvallen op transporten, alsmede schermutselingen met vijandelijke patrouilles.
3. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 5 November 1946 Nr. 11551/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot : korporaal de Eur. sld. 1e kl. inf. *A. Eikenhorst*, alg. stb. Nr. 86041, wegens voorbeeldig gedrag en groote koelbloedigheid bij den lucht-afweer ter bescherming van de 1e en 2e batterij Mob. Art. in Maart 1942.
4. Bij Beschikking van den Territoriaal- tevens Troepencommandant GROOTE OOST EN BORNEO van 5 November 1946 Nr. 601 (Machtiging besluit Clg. van 12 Maart 1946 Nr. O.12.128), is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger, met ingang van 27 Augustus 1946, buitengewoon bevorderd tot :
 - a. Militie soldaat eerste klasse der Infanterie de mil. sld. inf. *W. F. Asmussen*, alg. stb. stb. Nr. 35716 en *W. R. Savelkoul*, alg. stb. Nr. 119023.
 - b. Kanonnier 1e klasse de kn. tkl. art. *Ch. A. v. Rossum*, alg. stb. Nr. 93489 wegens uitstekend gedrag bij een patrouille in het Rappangsche op 27 Augustus 1946.
5. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 8 November 1946 Nr. 11795/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger, met ingang van 1 Maart 1942, buitengewoon bevorderd tot : sergeant-majoor-instructeur de Eur. sgt. Inf. *C. Lodde*, alg. stb. Nr. 88961 (vermist), wegens moedig gedrag gedurende den strijd om het vliegveld Palembang op den 14en Februari 1942. Nadat de Engelsche commandant, aan wien hij met zijn brigade was toegevoegd, besloten had, zich aan den vijand over te geven, heeft hij geweigerd zich daarbij aan te sluiten en is vecheerd door de Japan-sche linies heengebroken.
6. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 9 November 1946 Nr. 11834/IA 2, is bij het Koninklijk Nederlandsch Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot : korporaal de Jav. sld. 1e kl. Inf. *Setrosentono*, alg. stb. Nr. 6420/R wegens bijzondere loyaliteit en trouw betoond tijdens onlusten.
7. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 11 November 1946 Nr. 11853/IA 2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot : sergeant-majoor-instructeur de Eur. sgt. Inf. *J. Huisman*, alg. stb. Nr. 87302 wegens uitstekend gedrag tijdens krijgsgevangenschap van Maart 1941 tot en met Juni 1945 in verschillende kampen op Sumatra, Malakka en Indo-China en na zijn ontvluchting omstreeks Maart—Juni 1945 uit het krijgsgevangenkamp te Saigon met 27 andere militairen.
8. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 12 November 1946 Nr. 11974/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot : sergeant de tijd. sgt. Inf. *A. C. Aarts*, alg. stb. Nr. 95712 wegens loyaal en moedig gedrag als hulpziekenverpleger in het geallieerde krijgsgevangenkamp te Kynshu (Japan) in de jaren 1944/45.
9. Bij Beschikking van den Adjudant-Generaal van 12 November 1946 Nr. 11977/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch

Leger buitengewoon bevorderd tot: korporaal de Man. sld. 1e kl Inf. A. Assa, alg. stb. Nr. 28556 wegens moedig plichtsgetrouw gedrag tijdens een patrouille van 9 man, die op 22 April 1946 bij Kendawangan (W. Afd. Borneo) een versterking aanviel, verdedigd door circa 100 terroristen.

10. Bij Beschikking van den Adjutant-Generaal van 12 November 1946 Nr. 11979/IA 2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot: sergeant-majoor-instructeur de Eur. sgt. Inf. J. C. Saimima, alg. stb. Nr. 85543, wegens uitstekend gedrag tijdens krijgsgevangenschap en een geslaagde ontvluchttingspoging.
11. Bij Beschikking van den Adjutant-Generaal van 14 November 1946 Nr. 10235/IA 1, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot: onderluitenant bij het Wapen der Infanterie de Adjutant-onderofficier-administrateur der Inf. F. A. J. Broers, alg. stb. Nr. 87146, wegens het betoonen van veel moed en initiatief in de jaren 1944—1945 als contact persoon tusschen de Franschen en het geallieerde krijgsgevangenenkamp te Saigon, alwaar hij zich als krijgsgevangene bevond.
12. Bij Beschikking van den Adjutant-Generaal van 16 November 1946 Nr. 12171/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot: opperwachtmeester-instructeur de Eur. wm. cav. J. J. Marsman, alg. stb. Nr. 88227, wegens zeer veel flinkheid en een voorbeeldige plichtsbetrachting betoond in de oorlogsdagen in Maart 1942.
13. Bij Beschikking van den Adjutant-Generaal van 30 November 1946 Nr. 12954/I A. 2,

is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot: opperwachtmeester-instructeur de Eur. wm. cav. Th. A. Siphema alg. stb. Nr. 88366 wegens het betoonen van zeer veel moed en beleid bij het uitvoeren van diverse opdrachten in Maart 1942.

14. Bij Beschikking van den Adjutant-Generaal van 30 November 1946 Nr. 12955/I A.2, is bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger buitengewoon bevorderd tot: fourier de bij besch. van den Adj.-Gen. van 25 September 1946 Nr. 8981/IA. 2 tijdelijk tot fourier bevorderden Eur. kpl. inf. J. Berkenbosch, alg. stb. Nr. 95684, wegens moedig gedrag bij het afslaan van vijandelijke luchtaanvallen op het s.s. Siebergh in Maart 1942.

Aan dagorder Nr. 28 wordt het volgende ontleend:

1. Bij Koninklijk Besluit van 24 Augustus 1946 Nr. 6 is toegekend de „BRONZEN LEEUW” aan: den dienstplichtig sergeant Ary van der Schoor, van het Wapen der Infanterie, wegens bijzonder moedige en beleidvolle daden in den strijd tegenover den vijand op 10 Mei 1940.
2. Bij Koninklijk Besluit van 8 October 1946 Nr. 24 is toegekend de „BRONZEN LEEUW” aan den Inspecteur van Politie der 2e klasse (thans als Res. 1e Luitenant der Infanterie in werkelijken dienst) A. Hewing, wegens bijzonder moedig en beleidvol optreden tegenover den vijand in het tijdvak van de komst van de Japansche bezetting op 17 Maart 1942 tot zijn internering op 15 April 1942.

Kleeding en onderscheidingsteekenen van het K.N.I.L.

In diens rondschriften van 21 Januari 1947, no. 24.03.13/1/I heeft de kwartiermeester-generaal van het K.N.I.L. aanwijzingen verstrekt aan de troepen van het K.N.I.L. betreffende de kleeding en onderscheidingsteekenen.

Hieraan is het volgende ontleend:

1. De Veldkleeding zal bestaan uit:
 - A. *Jas van bushshirtmodel*, borstzakken voorzien van stolpplooi; benedenzakken glad, alle zakken voorzien van sluitklepje — de bovenste met, de onderste zonder knoopsluiting, kleur: Olijfgroen (O.G.). Stoffage: Retormstof of drill.
 - B. *Lange broek van Australisch model*, met 4 opgenaaide en 2 insteekzakken, kleur: O.G. stoffage: drill.
 - C. *Knoopen*: losse bronzen gladde knoopen met oog en speld voor de jas; vaste beenen knoopen voor de broek.
 - D. *Hoofddeksel*: Voorloopig de Engelsche Jungle-hoed, kleur: O.G., stoffage: drill. Daarnaast de baret (Engelsch model), universele kleur: O.G., stoffage: drill, met uitzondering van de pantsertroepen zwart, de parachutisten karmozijn-rood; stoffage: geschoren wol.
(In de toekomst weer een hoed met een breeden rand, stoffage vilt of bamboe.)

- E. *Beenbekleding*: Voorloopig canvas enkel of beenstukken doch zoo spoedig mogelijk te vervangen door korte beenwindsels.
- F. *Schoeisel*: Zeildoeksche schoenen van KNIL-model, met lederen zolen voorzien van kopspijkers — met uitzondering van nader door den Legercommandant te bepalen onderdeelen waarvoor het gebruik van kopspijkers ondoelmatig is. — Kleur: zwart. (Voorloopig moet echter worden volstaan met geheel lederen schoenen.)
- G. *Sokken*: kleur: khaki, stoffage: wol of katoen.
2. De *Uitgaanskleeding*, tevens toegestaan bij kantoor diensten, zal bestaan uit:
- A. *Jas van bushshirtmodel* als voor de veldkleeding is vastgesteld, kleur: khaki, stoffage: reformstof of drill.
draagwijze: over de broek en voorzien van ceintuur.
- B. *Lange broek van Amerikaansch model*, achterzakken voorzien van sluitklepje met knoopsluiting;
kleur: khaki, stoffage: drill.
- C. *Knoopen*: losse bronzen leeuwenknoopen met oog en speld voor de jas, vaste beenen knoopen voor de broek.
- D. *Hoofddeksel*: Bivakmuts van Engelsch model;
kleur: khaki, stoffage: drill, met op de linkervoorzijde een metalen leeuw; voor militairen beneden den rang van officier van brons — voor alle officieren van koper (verguld).
- E. *Sokken*: kleur: khaki, stoffage: wol of katoen.
- F. *Schoeisel*: lage — geen opengewerkte — zwarte of bruine schoenen.
3. *Facultatief voor eigen rekening*:
- A. *Platte pet* — KNIL-model — kleur en stoffage als van de broek, met zwarten band en zwart laklederen klep.
Voor Hoofdofficieren de zwarte band aan boven- en onderzijde voorzien van 2 mm breede gouden vies.
Voor Opperofficieren bovendien de klep voorzien van een dubbelen gouden eikenlooftak.
- Voor allen de pet voorzien van een gouden leeuw in lauwerkrans op zwarten ondergrond.
- B. *Shorts*. Engelsch model, kleur: khaki, stoffage: drill; (eveneens te gebruiken bij kantoor diensten).
- C. *Kousen*: lange, kleur: khaki, stoffage: katoen of wol (te dragen bij het gebruik van shorts).
4. *Rangs- en wapenonderscheidingsteekenen*.
Voorloopig voor alle rangen op de schouder-schuifpassanten. Stoffage: drill, kleur: khaki of O.G. — afhankelijk van de kleur van de uniform waarop ze gedragen worden — met de rangonderscheidingsteekenen op een zwarten gelijkzijdigen driehoek met zijden van 5½ cm als ondergrond, bevestigd op de wijze als reeds bij het KNIL gebruikelijk is; met de bestaande wapenonderscheidingsteekens daarboven (aan de halszijde), doch rechtstreeks op de schouder-schuifpassanten.
5. *Korpsonderscheidingsteekens*.
- a. Door het KNIL personeel, gerechtigd tot het dragen van de z.g. „voortrekkersbadge” wordt dit bijzonder onderscheidingsteeken gedragen op de rechterbovenmouw, 5 cm beneden den schoudernaad.
- b. De voor de verschillende hoofdkwartieren, staven, troepenonderdeelen en diensten op Java en in de buitengewesten vastgestelde of nog nader vast te stellen *Korpsonderscheidingsteekens* worden eveneens op den rechterbovenmouw gedragen, doch 10 cm beneden den schoudernaad, indien men gerechtigd is tot het dragen van de voortrekkersbadge en 5 cm beneden den schoudernaad, wanneer zulks niet het geval is.
- c. Onderdeelen van het KNIL waarvoor *Bataljonsonderscheidingsteekens* zijn of worden toegestaan boven de hiervoren genoemde korpsonderscheidingsteekens dragen deze op den linkerbovenmouw 5 cm beneden den schoudernaad.
Hetzelfde geldt voor de Korpsen, ressorteerende onder den dienst van den K.M.G., als daar zijn: I.T.D., V. en T., L.M.D., waarvoor eveneens afzonderlijke onderscheidingsteekens zijn of worden vastgesteld.

Einde van de Officieele Mededeelingen van het K.N.I.L.

Levende Traditie

door M. R. H. CALMEYER

Kolonel van den Generalen Staf, Voorzitter de Traditie-Commissie

Bij menigeen, vooral onder vooruitstrevende jongeren, doet het woord „traditie” denken aan iets afgestorvens, met piëteit bewaard door hen, die met hun gedachten meer leven in het verleden dan in het heden, aan gedroogde bloemen bewaard in een poëzie-album.

Niets is minder waar. Wil men een dergelijk beeld gebruiken, dan is de traditie het sap waardoor het levende organisme steeds weer wordt gevoed met de krachten uit den bodem, waaruit het is opgerezen en waarin het is geworteld.

Reeds voor den enkelen mensch kan de traditie, dikwijls ongemerkt medegekregen in het ouderlijk huis, een factor vormen, die zijn levensgang een vaste koers geeft en hem in critieke oogenblikken tot ruggesteun is. Van nog grooter waarde is de traditie echter voor een gemeenschap als het leger.

Een leger is geen langs natuurlijken weg gegroeide bloedgemeenschap, het is evenmin een maatschappelijk verband, ontstaan door vrijwillig samengaan van gelijkgezinden, doch een schepping van den staatswil ter uitvoering van een bepaald doel. Deze schepping moet uit een veelheid worden aaneengesmeed tot een eenheid, die onder de moeilijkste omstandigheden den samenhang bewaart. Ondanks de stage wisseling van personeel, moet het gemeenschapsgevoel worden opgewekt en onderhouden. Een krachtig middel hiertoe is de herinnering te bewaren aan gemeenschappelijk leven en streven, lijden en strijden. Dit besef moet den jongen soldaat bij zijn intrede in een der korpsen van de Koninklijke Landmacht als een kostelijk erfgoed worden overgeleverd en hem moet worden bijgebracht dat deze overlevering (traditie) door hem verder moet worden ontwikkeld en ongerept doorgegeven aan wie na hem zullen komen.

In de eerste plaats is hiertoe noodig, dat de korpsen als zoodanig te herkennen zijn en een eigen leven voeren binnen de grootere hen omvattende gemeenschap van het leger als geheel. Het moet dan ook worden toegejuicht, dat thans duidelijke en zinrijke onderscheidingsteekenen zijn vastgesteld, die den drager kenmerken als te behooren tot een wapen (baretsesp, onderscheidingsteeken op de schouderbedekking), groote eenheid (onderscheidingsteeken op den rechterarm) en korps (onderscheidingsteeken op den bovenarm).

Evenzeer valt toe te juichen, dat men niet in de fout is vervallen van 1815, toen, onder omstandigheden die veelszins overeenkomen met die van 1945, eveneens een „nieuw” leger moest worden gevormd en men heeft verzuimd verband te leggen met de in 1810 (inlijving van het Koninkrijk Holland) in het Fransche leger opgenomen en grotendeels in Rusland vernietigde korpsen van het „oude” leger. Dit laatste vormde de rechtstreeksche voortzetting van het leger van de Republiek der Vereenigde Nederlanden en kon bogen op een geschiedenis van 300 jaren. Een roemrijke eeuwenoude traditie is door dit verzuim voor onze korpsen verloren gegaan.

Wel mag de Koninklijke Landmacht als geheel zich verbonden voelen met „het Staatsche Leger”, dat eenmaal was de leerschool van Europa, het bastion van onze vrijheid, het zwaard, dat het Europeesche evenwicht herstelde, doch geen onzer korpsen kan erop bogen te hebben gestreden bij Nieuwpoort, Seneffe, Malplaquet of in een der talloze andere slagen, waarin de troepen van de repu-

blik meestreden. Gelukkiger is in dit opzicht het Korps Mariniers der Koninklijke Marine. Doordat er vóór en na den Franschen tijd slechts één korps Mariniers was, kon dit, ook zonder dat zulks speciaal werd vastgelegd, als het herboren oude korps worden beschouwd en den naam Seneffe (1674) als oudste inscriptie op het vaandel krijgen. Van de bij besluit van den Souvereinen Vorst van 9 Januari 1814, Nr. 1 (geboortedatum van de Koninklijke Landmacht) opgerichte korpsen, waaruit de meeste eenheden van het leger uit 1940 voortkwamen, kan zonder meer echter niet worden aangetoond dat zij de voortzetting vormen van een der in 1810 ontbonden korpsen. Wel traden enkele oudgedienden weer in de gelederen, doch deze band is toch te zwak om een in 1815 opgericht onderdeel als de voortzetting van één der vroegere korpsen te mogen beschouwen. De korpsen der Koninklijke Landmacht uit 1940 konden hun afkomst dan ook over het algemeen niet verder terugvoeren dan ten hoogste tot genoemden oprichtingsdatum der vorstelijke en spoedig daarna Koninklijke Landmacht als geheel. Een uitzondering werd gemaakt voor het Korps Rijdende Artillerie, dat door H. M. de Koningin-Regentes in 1899 bij de verlening van een eereblijk (monument), waarin gegrift de wapenfeiten, waaraan het korps deelnam, werd beschouwd als de voortzetting van het 21 Februari 1793 opgerichte Korps Rijdende Artillerie uit het Staatsche leger. Een nog verder terugrijpende pretentie had het (sedert 1938 re-) Regiment Genietroepen, waarvan de traditie thans is overgegaan op het 1e Regiment Pioniers, dat zich gaarne beschouwde als het rechtstreeksche nageslacht van het in 1748 opgerichte Regiment Mineurs en Sappeurs. Bij de verlening der vaandelopschriften werd echter niet verder teruggegaan dan 1815.

De vrijheidsstrijd tegen Napoleon en de strijd tegen België leverden zodoende de wapenfeiten, die sedert 1896 op onze vanden en standaarden de herinnering levendig hebben gehouden aan de roemrijke daden van het voorgeslacht.

Een ongekend lange vredesperiode volgde tot den morgen van den roen Mei 1940, toen de Duitsche overval het Nederlandsche leger plotseling en in velerlei opzicht onvoldoende toegerust en voorbereid voor nieuwen strijd plaatste, waarin het na vijf dagen bezweek, echter niet zonder eer. Reeds maakt *Z. K. H. Prins Bernhard* bij de plechtige herdenking op den Grebbeberg, 15 Mei 1946, bekend, dat Hare Majesteit de Koningin voornemens is te vergunnen dezen naam aan te brengen op het vaandel van 8 R. I. De uitvoering van dit voornemen wacht nog op het resultaat van het onderzoek of er aanleiding voor bestaat Hare Majesteit in overweging te geven nog andere opschriften, ontleend aan den strijd uit de Meidagen, op vanden of standaarden te doen aanbrengen.

In onze herrezen Koninklijke Landmacht zullen de wapenfeiten van 1815, 1830/32 en 1940 niet worden vergeten, doch aan de komende lichten worden overgeleverd. In tegenstelling tot 1814 ging de Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten er aanstonds na de gedeeltelijke bevrijding toe over uit de te wapen snellende oorlogsvrijwilligers de oude infanteriekorpsen bataljonsgewijze nieuw te formeeren. De bekende regimentsnummers verschenen weer, de Grenadiers en Jagers hernamen hun eereplaats. Daarnaast traden eenheden op, die nieuwe, nog jonge traditie vertegenwoordigden: de Stoottroepen, die van het binnenlandsch verzet; de Brigade Prinses Irene, die van den 15 Mei 1940 in het buitenland voortgezeten weerstand.

Zoo vloeiden op gelukkige wijze de drie bronnen ineen, waaruit de Koninklijke Landmacht kracht put voor haar verderen opbouw. De even dreigende tegenstelling tusschen „oud” en „nieuw” verdween, nog voor zij zich ernstig kon doen gevoelen.

INFANTERISTEN

Vele der jonge bataljons met hun traditioneele nummers voegen thans in Indië nieuwe evorvolle bladzijden aan de regimentsgeschiedenissen toe.

Bij de consolidatie der Koninklijke Landmacht werd op den ingeslagen weg voortgegaan.

Het onder de wapenen roepen van het dienstplichtig personeel der lichteing 1945 — in hoofdzaak ten einde daaruit de voor den dienst in Ned. Indië bestemde 1 Divisie te vormen — maakte het noodzakelijk een aantal vredesonderdelen te vormen. Zooveel mogelijk werden daartoe de korpsen van 1940 weder opnieuw geformeerd, nl. : dertien regimenten infanterie (Grenadiers, Jagers en de nummers 1 t/m 14 behalve 4 en 6), acht regimenten veldartillerie en twee regimenten luchtdoelartillerie. Daarnaast werden bij K.B. van 18 April 1946, Nr. 154, op 15 April d.a.v. een aantal eenheden, die voor 1940 niet in de organisatie voorkwamen, nieuw opgericht nl. de regimenten infanterie „Prinses Irene” (de voortzetting van de bij K.B. van 14 Dec. 1945 Nr. 11 opgeheven brigade van dien naam) en „Stoottroepen”, drie mitrailleurbataljons, een verkeningsregiment (pantserwagens), een negende regiment veldartillerie, vier regimenten pantserafweerartillerie, een derde regiment luchtdoelartillerie, een regiment pioniers, een regiment verbindingstroepen, vier geneeskundige afdeelingen (later vereenigd tot Korps Geneeskundige troepen), vier bataljons aan- en afvoertroepen, een afdeeling (sedert dien bataljon) technische troepen en een bataljon uitrustingstroepen.

Voor wat betreft de infanterie werden zodoende elf voormalige vredesregimenten niet weder geformeerd, terwijl zich onder de elf weder geformeerde regimenten twee z.g. „hooggenummerde” regimenten van voor 1940 (12 en 14) bevonden, doch daarentegen het 4e en het 6e Regiment Infanterie, die sedert meer dan een eeuw in den lande algemeene bekendheid genoten, waren uitgevallen. Dit laatste was veroorzaakt door het aanvankelijke voornemen — later als minder passend achterwege gelaten — deze nummers te combineeren met de namen „Prinses Irene” en „Stoottroepen”.

Aangezien het 12e en het 14e Regiment Infanterie als zoodanig (sommige stambataljons waren aanmerkelijk ouder) zijn opgericht op 1 April 1913, terwijl het 4e en het 6e Regiment Infanterie als 14e en 17e afdeeling infanterie werden opgericht bij K.B. van 8 Oct. 1815 en de traditie hunner stambataljons terugvoeren tot respectievelijk 9 Jan. 1814 en 4 Maart 1814, heeft Hare Majesteit bij K.B. van 1 Februari 1947, Nr. 70 bepaald, dat in stede van de beide eerstgenoemde regimenten, de beide laatstgenoemde weder zullen worden geformeerd.

De *infanterie* van ons huidige leger zal dus bestaan uit de Regimenten Grenadiers, Jagers, Prinses Irene, Stoottroepen en het 1e tot en met 11e Regiment Infanterie. Hiermee is, voor wat betreft de genummerde regimenten, teruggekeerd tot den toestand van 1905, toen er eveneens elf genummerde regimenten waren. Uit deze elf regimenten zijn in 1913 de elf z.g. „hooggenummerde” regimenten (12 t/m 22) door afsplitsing van bataljons voortgekomen. Nu deze regimenten niet weder worden opgericht, heeft Hare Majesteit bij vorenbedoeld K.B. bepaald, dat hun traditie terugvalt op de regimenten, waaruit zij zijn voortgekomen. Hun vaandels zullen worden bewaard in het Nederlandsche Legermuseum „Generaal Hofer”, behoudens die van het 15e Regiment Infanterie en het 16e Regiment Infanterie, welke, na wijziging van het opschrift in respectievelijk 4e Regiment Infanterie en 5e Regiment Infanterie (met opschrift Quatre Bras en Waterloo 1815, Citadel van Antwerpen 1832), zullen worden uitgereikt aan laatstgenoemde regimenten, wier vaandels zijn verloren gegaan.

Deze oplossing is een andere, dan die waartoe men in Engeland is gekomen. Aldaar, eveneens staande voor de moeilijkheid van inkrimping van het aantal, infanterie-regimenten, heeft men een rouleersysteem in het leven geroepen waarbij de regimenten bij toerbeurt eenige jaren als de schoone slaapster in het bosch sluimeren („suspended animation”) om vervolgens weder tot nieuw te worden gewekt. Het wil ons voorkomen, dat de Nederlandsche oplossing althans voor onze omstandigheden, de voorkeur verdient.

Voor de *cavalerie* stond de zaak eenigszins anders dan voor de infanterie. Terwijl wij in 1940 zes cavaleriekorpsen bezaten, nl. vier regimenten huzaren en twee nog jonge regimenten huzaren-motorrijder werd op 15 April 1946 nog slechts één cavaleriekorps opgericht, nl. het 1e Verkenningsregiment. Dat dit moderne met pantserwagens uitgeruste regiment wel degelijk moest worden gerekend te behooren tot het aloude wapen der cavalerie heeft de Minister van Oorlog bij de behandeling in de Tweede Kamer van de Oorlogsbegroting 1947 duidelijk in het licht gesteld en daarbij een eeresalut gebracht aan de tradities van dit wapen, dat wij hier gaarne citeeren.

„Bij het onderwerp legerorganisatie is ook nog even ter sprake gebracht het wapen der cavalerie, door den heer Vorrink. Ik wil hiervan gaarne iets zeggen. Dit heette het pantserwapen en zoodra ik er de gelegenheid toe had, heb ik er den naam „cavalerie” van gemaakt. Ik heb dat gedaan, omdat mij dit belangrijk leek. Het is niet alleen maar een naam. U kunt ook zeggen, dat de infanterie geheel iets anders is dan de infanterie ten tijde van het Staatsche leger of ten tijde van Napoleon. Wanneer men op het oogenblik de infanterie ziet met carriers, mortieren, afweergeschut, enz., dan lijkt het eenvoudig niet meer op wat vroeger infanterie was, maar aangezien de taak dezelfde is gebleven, is de naam ook dezelfde gebleven. Hetzelfde geldt voor de cavalerie voor de moderne snelle, lichte troepen; aangezien de taak dezelfde is gebleven, heb ik ook den naam denzelfden willen laten, omdat ik aan dergelijke namen veel hecht, althans wanneer daaraan goede zaken verbonden zijn, niet wanneer daaraan verkeerde dingen verbonden zijn. Ik meen, dat ik hier eenigszins van meening verschil met den heer Vorrink. Ik meen, dat men tegen den buitenkant van het oude wapen der cavalerie nog wel eens een beetje misprijzend aankeek, maar wanneer men het beter leerde kennen, kon men er niet anders dan waardeering voor hebben. Ik heb het voorrecht gehad bij alle wapens te dienen, bij de infanterie, de cavalerie, de artillerie, bij de wielrijders en op

de vloot; de cavalerie is niet mijn eigen wapen, maar daarbij heb ik aangetroffen een veel sterkeren band tusschen soldaten, kader en officieren dan waar ook, een veel betere tucht, maar dan in den goeden zin, dan waar ook. Deze tradities van dit wapen zou ik niet gaarne verloren laten gaan. Dit is de reden, waarom ik den naam cavalerie weer heb ingevoerd en nog altijd blij ben, dat ik dat heb gedaan."

Bij de vaststelling van de afstamming van het 1e Verkenningsregiment, eersteling van de moderne „Ironsides", kon een keus worden gemaakt uit de in 1940 bestaande regimenten.

Aangezien pantserwagens de hendaagsche vorm zijn van lichte cavalerie, en twee onzer oude regimenten huzaren als zoodanig werden opgericht, nl. 3 R.H. en 4 R.H., terwijl de beide andere oorspronkelijk middelbare (1 R.H.) en zware cavalerie (2 R.H.) waren, lag het voor de hand beide eerstgenoemde als stamvaders in aanmerking te brengen. Overeenkomstig den algemeenen

wensch van het wapen der cavalerie werd hieruit 4 R.H. gekozen. In dit regiment waren de traditiën vereenigd van het 25 Nov. 1818 opgerichte Regiment Lanciers Nr. 10, dat in den Tiendaagschen veldtocht met eere heeft gestreden en het, in 1849 daarmee vereenigde, 25 Nov. 1813 door *Jhr. Willem Boreel* opgerichte Regiment huzaren Nr. 6, de lichtblauwe z.g. *Huzaren van Boreel*. Laatstbedoelden zijn bij Quatre Bras en Waterloo in het vuur geweest, onderscheidden zich vooral bij Waterloo (charges tegen de Fransche garde) en streden eveneens eervol in België, zoodat op den standaard van 4 R.H. prijkte: „Quatre Bras en Waterloo 1815. Tiendaagsche veldtocht 1831".

Bij meergenoemd K.B. van 1 Febr. 1947 Nr. 70 is thans bepaald, dat het 1e Verkenningsregiment wordt genaamd „Regiment Huzaren van Boreel" en dat de traditie van 4 R.H. en derhalve ook de standaard van dit regiment op deze huzaren zullen overgaan.

Aangezien de verdere formatie der cavalerie, met name de oprichting van verdere pantserwageneenheden of van vechtwagenformaties nog niet valt te overzien, zijn ten opzichte van de andere regimenten huzaren en de overdracht of voortzetting voor hun traditiën nog geen beslissingen genomen.

Bij de *artillerie* behoeften geen bijzondere maatregelen te worden getroffen. Alle regimenten veldartillerie en luchtdoelartillerie herrezen weer. De gedachte lag na aan het 9e Regiment veldartillerie de traditie van het *Korps Rijdende artillerie* te verbinden. Het komt echter meer overeen met het karakter van dit laatste korps als artillerie der snelle troepen te wachten of niet wellicht de verdere opbouw van het pantserwapen (de cavalerie) tot indeeling daarbij van speciale artillerie zal aanleiding geven. Evenzoo moet een weder formeeren der vier regimenten motorartillerie uit 1940 afhankelijk worden gesteld van de eventueele vorming van regimenten zware artillerie

voor indeeling bij legerkorps of leger. De huidige overzeesche taak van de Koninklijke Landmacht heeft een en ander naar den achtergrond gedrongen.

Bij de *genie* gingen de traditie en het vaandel van het 1e Regiment Genietroepen — waarop de opschriften „veldtocht van 1815, krijgsvorrichtingen in 1830 en 1831, Citadel van Antwerpen 1832” — over op het 1e Regiment pioniers, terwijl het 2e Regiment Genietroepen in het Regiment verbindingstroepen voortleeft. Het 3e Regiment Genietroepen uit 1940, de verlichtingstroepen, wacht nog op een moderne voortzetting.

Ten slotte bepaalde het K.B. van 1 Febr. 1947, Nr. 70, dat de traditie van het voormalige Korps motordienst overgaat op het 1e Bat Aan- en afvoertroepen, die van de Compagnie intendancetroepen op het Regiment uitrustingstroepen en die van het Bataljon geneeskundige troepen op het Korps van dien naam.

Zoo is ons huidige leger vast verankerd in dat van 1940, verjongd door het opnemen van de nieuwe levenskrachten uit het binnenlandsch verzet en uit de deelname aan den grooten strijd der Geallieerden, den kruistocht voor de vrijheid.

Eerlang zullen de Regimentscommandanten uit 1940 de vaandels der regimenten infanterie en pioniers en den standaard der huzaren van Boreel aan hun opvolgers overhandigen en met deze symbolen tevens de verplichting de daarin verzinnebeelde traditiën te bewaren en te vermeerderen. Eén grondtoon hebben zij alle gemeen, uitgedrukt in de oranjeleer van het doek: de liefde voor het Huis van Oranje-Nassau. De Prinsen uit dit Huis vormden het Staatsche leger, een Prins uit dit Huis vergoot bij Waterloo zijn bloed aan het hoofd der colonnes van de jonge Koninklijke Landmacht, Koningin Wilhelmina was de bezielende draagster van den strijd uit de jaren 1940-1945, Prins Bernhard, gemaal en vader der Prinsessen van Oranje-Nassau, stelde zich aan het hoofd van het binnenlandsch verzet en legde den grondslag voor ons huidige leger. In onverbreekelijke trouw schaart het leger zich om de troon van Oranje.

Zoo was het, moge het altijd zoo blijven!

VAANDEL 6 RI

De Aan- en Afvoertroepen in Indië

door H. POEL, *Reserve-Kapitein.*

Op 30 Mei 1946 ontscheepten zich te Tandjong-Priok van het m.s. „Sibajak” de 2e, 4e en 7e Compagnie A.A.T. om hun moeilijke taak in Indië aan te vangen. Dat het inderdaad een moeilijke taak zou worden, bleek al spoedig.

Het wegvervoer Batavia—Buitenzorg—Tjandjoer—Bandoeng werd verzorgd door een paar compagnieën „Royal Indian Army Service Corps” (R.I.A.S.C.), doch de Engelschen bepaalden dat, nu er drie Nederlandsche A.A.T.-compagnieën ter beschikking waren gekomen, de convoien naar Bandoeng v.v. van begin Juli af door de Nederlanders gereden moesten worden. Dit gaf slechts een maand speling voor de, toch zeer noodzakelijke oefening convooi-rijden, marsch-discipline, enz. (waarvoor in Nederland ook geen gelegenheid was geweest) waarbij dan natuurlijk in het geheel geen sprake kon zijn van eenige acclimatisatie. Maar . . . hoe te oefenen zonder materieel? Want de compagnieën waren uitgestuurd zonder wagens. Er werd theorie gehouden, er werd infanteristische opleiding gegeven, maar een A.A.T.-compagnie zonder wagens is als een visch op het droge.

Voor de 4e compagnie zou het materieel uit Holland nagestuurd worden en tegen einde Juni, begin Juli in Indië aankomen; de 2e en 7e compagnie echter zouden in Batavia uitgerust worden met materieel, dat door de Engelschen zou worden afgestaan. Deze overname had veel voeten in de aarde: onvolledig uitgeruste en oude wagens zonder reserve-onderdeelen, zonder reserve-banden, zonder gereedschap; dit alles veroorzaakte nog al eens wrijving tusschen Nederlandsche en Engelsche autoriteiten en, terwijl deze onvoldoende completering nog in haar beginstadium was, kreeg de 2e compagnie opdracht om half Juni over den weg naar Bandoeng te verhuizen. De 2e en 4e compagnie werden toegevoegd aan de Staf B-divisie en zouden de 4e van Batavia uit en de 2e van Bandoeng uit de groote weg-convoeien verzorgen.

19 Juni vertrok het gros der 2e compagnie 's morgens vroeg uit Batavia en begon zijn avontuurlijken tocht. Inderdaad avontuurlijk in aanmerking genomen, dat de jongens nog geen of onvoldoende oefening hadden gehad, dat het materieel nog geheel onvoldoende was, dat het gevaar van „snipers”, landmijnen en zelfs rechtstreeksche aanvallen op het convooi met mortiervuur, mitrailleur-vuur en handgranaten in het geheel niet denkbeeldig was, dat de convooi-weg voor het grootste deel uit een weg zonder wegdek bestond, gaten waaromheen op een grillige wijze keislag en grootere steenen gegroeperd waren en dat deze weg door bergterrein (hoogste punt: Poentjakpas 1480 m) voerde.

Het was dan ook niet te verwonderen dat dit eerste „verhuizings”-convooi niet verliep zooals een „ordentelijk” convooi verlopen moest. Er waren veel uitvallers met bandenpech (geen reserve-banden) en motor-pech; deze wagens zijn alle uiteindelijk veilig te Bandoeng aangekomen, hoewel sommige eerst na eenige dagen nadat zij van bewakingspost naar bewakingspost waren gesleept. Eén wagen reed op een landmijn en dat de chauffeur er slechts met lichte

verwondingen is afgekomen, gezien het wrak van den wagen, kan als een absoluut wonder beschouwd worden.

Op het traject Tjiandjoer—Padelarang werd nogal hevig gevochten door Britsch-Indische bewakingsdetachementen tegen aanvallende benden terroristen. Het convooi passeerde hier in lichte-laaie staande kamponghuizen, en er werden bij aankomst te Bandoeng in verschillende wagens kogelgaten gevonden. Gelukkig waren er geen persoonlijke ongevallen te betreuren.

Toch was, gezien de hierbovengenoemde tegenwerkende factoren, het resultaat niet slecht te noemen hetgeen ook indirect tot uiting kwam in de verbazing, getoond door de Schotten van een Seaforth Highlander Batallion op de Poentjak gelegerd, toen zij zagen hoe totaal „groene” chauffeurs dit traject aflegden met wagens, die door de Engelschen voor deze convooien eigenlijk reeds waren afgekeurd.

De 2e compagnie heeft toen in Bandoeng en omstreken zwaren dienst gehad met het vervoer van onderdeelen der B-divisie, die de bezetting van dit rayon van de Engelschen had overgenomen.

Inmiddels was in drie opeenvolgende booten het rollend materieel voor de 4e compagnie aangekomen en hoewel dit materieel nagenoeg nieuw was, ontbrak er ook veel aan gereedschap en onderdeelen. Deze compagnie was uitgerust voor een sterkte van 3 pelotons, waarvan één met Chevrolet 2½-ton-„tippers”, die echter niet geschikt voor deze convooien geacht werden wegens te weinig snelheid en laadvermogen. Later zijn deze dan ook ingeruild tegen 3-ton Dodge-trucks.

Het eerste convooi, dat geheel Nederlandsch was, bestond uit 2 pelotons van de 4e compagnie terwijl in plaats van het „tipper”-peloton, dat niet meeding, een peloton van de 7e compagnie, óók in Batavia gelegerd en bestemd voor plaatselijke vervoeren, werd toegevoegd. Dit eerste convooi vertrok 4 Juli uit Batavia met levensmiddelen en benzine voor de troepen in Tjiandjoer, dat toen pas drie dagen in onze handen was en keerde den volgenden dag behouden in Batavia terug. Tijdens dezen rit was reeds duidelijk het resultaat merkbaar der krachtdadige Nederlandsche beveiligingsmethoden langs den weg. De Engelschen volstondden met posten en patrouillegang op den weg zelf, maar de Nederlanders onderhielden behalve dit, ook een intensieven patrouille-gang in het zijterrein langs den weg. Het heilzame gevolg van deze methode is dan ook, dat momenteel de convooi-weg Batavia—Bandoeng, behoudens misschien een enkele afgedwaalde „sniper”, geheel veilig gerekend kan worden.

Hierna werden door de 2e en 4e compagnie tweemaal per week convooien gereden volgens een schema, hetwelk met de regelmaat van een klok werd afgewerkt. Dat hiervoor geweldig veel van den individueelen chauffeur gevergd wordt, behoeft geen nader betoog na het voorgaande.

Convooi-techniek

Toen de Nederlanders de convooien Batavia—Bandoeng van de Engelschen hadden overgenomen, werden deze ook volgens de Engelsche, z.g. „standing-orders” voortgezet. Ten slotte hadden de Britten op dat gebied ook meer ervaring. In die „standing-orders” was alles betreffende de convooien tot in details geregeld: maximum aantal voertuigen per „block”, maximum aantal „blocks” per convooi, tusschenruimte „blocks”, convooi-commandant niet beneden den rang van kapitein, radio-telefonische verbindingen met de beveiligingsvliegtuigen, met de beveiligingssectoren langs de convooi-route, met de „blocks” onderling, indeeling van ambulance-wagens met arts en medisch personeel, indeeling takelwagens met technisch personeel; verder plaats en duur der rusten, mede te voeren voorraad levensmiddelen en benzine, etc., etc.

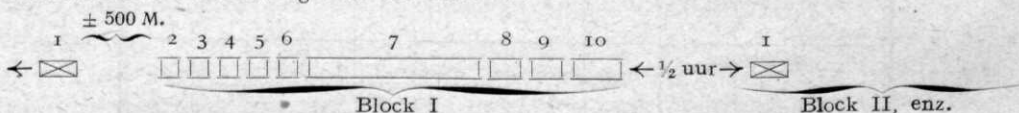
Volgens deze orders mochten de „blocks” niet meer dan 50 voertuigen bevatten, het convooi niet meer dan 4 „blocks”, dus 200 voertuigen maximaal.

Op D-1 (op den dag vóór het convooi vertrekt) heeft te 12.00 de voorgeschreven bespreking plaats, waarbij aanwezig moeten zijn vertegenwoordigers van alle onderdeelen, die wagens, personen of goederen met het convooi mee zullen sturen, b.v. : verbindingdienst, technische dienst, medische dienst, infanterie-beveiliging ; ook wagens, die niets met het vaste convooi te maken hebben, doch zich voor die ééne reis bij het convooi zullen aansluiten. Hier wordt dan de indeeling der verschillende wagens in de blocks besproken, tijd en plaats van verzamelen, vertrektijden der blocks aangegeven.

's Morgens om 06.00 wordt verzameld, ieder block op de aangegeven plaats, de wagens voorzien van block- en volgnummer. Tien minuten vóór het vertrek van het eerste block neemt de convooi-commandant, die in het eerste block meerijdt, rapport in van de block-commandanten of alles present is volgens de opgegeven samenstelling ; 06.30 vertrekt dan het eerste block, met tusschenruimten van een half uur gevolgd door 2e, 3e en 4e block. De detachementen langs de convooi-route zijn gewaarschuwd en dragen dus zorg door posten en patrouille-gang langs den weg en in het zij-terrein voor de permanente beveiliging van den weg op convooi-dag ; de weg is dan z.g. „open”. Na 18.00 wordt deze „gesloten”, d.w.z. de detachementen leggen dan versperringen voor eigen beveiliging.

De eerste wagen van ieder block voert een groene vlag, de laatste wagen van ieder block een blauwe vlag en de allerlaatste wagen van het geheele convooi een roode vlag. Dit ter oriëntatie voor de posten langs den weg ; als de roode vlag voorbij is, kan de speciale wegbeveiliging opgeheven worden.

Schematische voorstelling van het convooi :

1. Voertuig met infanterie-beveiliging (1 of 2 secties)
2. Block-commandant (met groene vlag)
3. Interne radio-wagen (voor verbindingen in het convooi)
4. Externe radio-wagen (voor verbinding met Bandoeng en Batavia)
5. V.C.P. (visual control post : voor verbinding met vliegtuig)
6. Convooi-commandant
7. Gros, bestaande uit 3-tonners
8. Ambulance-wagen
9. Interne radio-wagen
10. Recovery-ploeg (takelwagen, montage-wagen, etc.).

Door de interne radio-wagens kunnen de block-commandanten hun blocks tijdens den rit controleren : te groote of te kleine onderlinge tusschenruimten, achterblijvers, uitvallers.

Via de V.C.P. kan de convooi-commandant aan het vliegtuig vragen hoe de verspreiding van zijn convooi is, b.v. : block II zit te dicht op block I, block IV hangt te ver achteraan en kan naar aanleiding van deze gegevens via de interne radio-wagens van voren naar achteren zijn instructies doorgeven aan de block-commandanten.

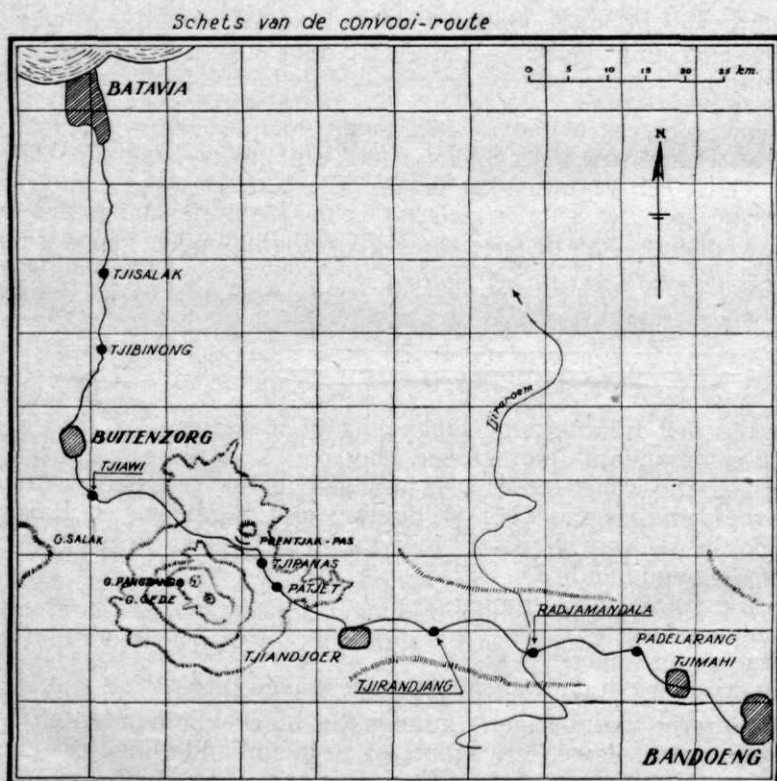
Door gebrek aan materieel is het niet steeds mogelijk twee interne radio-wagens per block in te deelen, zoodat het wel eens voorkomt dat er slechts één per block meerijdt. In dit geval is het toch nog mogelijk verbinding met het volgende block te krijgen door een der posten langs den weg in te schakelen

als „relay”. Zoo behoort ook eigenlijk per block een ambulance-wagen ingedeeld te zijn, doch er zijn gewoonlijk per convooi slechts twee beschikbaar, waarbij dan meestal één in het eerste block achteraan en één in het laatste block achteraan rijdt. Bij dezen laatsten is dan de arts aanwezig, die bij eventueel voorkomende gevallen per radio kan worden opgeroepen.

Het traject

Het traject Batavia—Bandoeng (ca. 180 km) wordt door het convooi gereden in ongeveer 8 uur, waarbij dan de voorgeschreven rusten zijn inbegrepen.

Volgens „standing-orders” waren de rusten: Buitenzorg 20 minuten en Tjiandjoer 1 uur; later, toen te Buitenzorg niet meer gerust mocht worden wegens dreigende botsingen tusschen T.R.I.-bezetting en Nederlandsche soldaten (n.b. in een door Engelsche troepen bezette plaats!) zijn er meer rusten ingelascht, alle van 20 minuten, nl.: te Tjibinong, Tjipajoeng (tusschen Tjiawi en de Poentjak), Tjipanas, Tjiandjoer en Padelarang.

Aan en afvoertr. in Indië

Batavia—Buitenzorg (ca. 60 km) is een vlak gedeelte; een breede, doch erbarmelijk slechte weg. Schuin rechts vooruit is al spoedig de Goenoeng Salak (2211 m) zichtbaar.

Na Buitenzorg, met zijn T.R.I.-politie, „rood-witte”-gebouwen en verwaarloosde 's Lands Plantentuin, komt er al dadelijk geaccidenteerd terrein, waardoor de slechte weg nog meer tot uiting komt. Van Buitenzorg tot den voet van de Poentjak is ongeveer 30 km en dan gaat de weg door de woestijnen van verwaar-

loosde thee-tuinen zig-zag steil naar boven. Na de hitte van de vlakke kuststrook doet de bergkoelte weldadig aan. Het wegdek is hier nog betrekkelijk gaaf en dit blijft tot Tjipanas aan de andere zijde van den 1480 m hoogen Poentjak-pas. Bij het stijgen en afgaan van de Poentjak zijn, indien men er tijd voor kan vinden om te kijken, onvergelykelijk mooie vergezichten te genieten. Bij het dalen heeft men rechts het machtige dubbele massief van de Gedeh en de Pangrango (resp. 2958 m en 3019 m), een schouwspel, dat nooit verveelt.

Daarna is het voornamelijk weer bergaf met een paar tusschenliggende heuvels 30 km tot Tjiandjoer (ca. 400 m hoog) met, van Tjipanas af, een steeds slechter wordende weg.

Na Tjiandjoer (ca. 60 km tot Bandoeng op pl.m. 700 m hoogte) komt het saaiste gedeelte van het traject; de weg loopt in rechte gedeelten door een stille, verlaten streek met verspreid liggende, verwoeste huizen. De Goenoeng Missigit vlak voor Padelarang, met haar vele stijgende hairpin-bochten geeft nog eenige afwisseling met een paar mooie vergezichten, hoewel ook hier de weg nauwelijks weg genoemd kan worden, behalve op sommige gedeelten waar de Genie goed werk doet en het wegdek aan het herstellen is.

Op het weggedeelte voorbij Tjirandjang heeft zich tijdens een der convoien een eigenaardig incident voorgedaan. Het eerste block reed vol vertrouwen en niets vermoedende over een onschuldig uitziend duiker-bruggetje: jeeps, 15-cwt's en geladen 3-tonners, totdat onder een der laatste wagens van het block de landmijn plotseling sprong, gelukkig niet onder de voor-as, maar netjes onder de achter-as; chauffeur met den schrik vrij! Toch lag het rare ding ongeveer 1½ m van den wegberm! Er was echter geen spoor van recente opgravingen op die plek te bespeuren geweest. Misschien een oud mijntje, dat eensklaps wakker werd en zich toen maar liet ploffen? Intusschen kon er weer een wagen afgeschreven worden!

Eenige vervoer-cijfers

Behalve voor het geregelde militaire vervoer van troepen, levensmiddelen, munitie, benzine, enz. dat uit den aard der zaak voorrang geniet, worden de wagens der A.A.T. ook gebruikt voor den aanvoer van voedsel, kleeding en verder alle artikelen, die zoo hoog noodig zijn voor de beroorde inwoners van de pas bevrijde gebieden.

De A.A.T. dragen ook hun steentje bij voor de „deviezen". Over de maanden Juli—Augustus—September 1946 zijn door de 2e en 4e Compagnie A.A.T. naar de kust vervoerd o.a.:

410	ton	suiker
200	„	rubber
40	„	thee
300	„	kina-bast
75	„	technische installaties
190	„	diversen (medicamenten, spoorweg-bielsen, etc.).

Dat het vervoer, ondanks den steeds slechter wordende toestand van het materieel, toch intensief genoemd kan worden, blijkt wel uit het feit dat b.v. de 2e Compagnie A.A.T. met een organieke sterkte van 132 werkwagens van 3 ton over de bovengenoemde drie maanden 4427 wagens op den weg heeft gebracht. Een getal, dat voor zichzelf spreekt!

De tijd tusschen de convoien in is ook geen rust-periode. Dan werken allen aan het onderhoud der wagens om voor het volgende convoi weer zooveel mogelijk tonnage te kunnen vervoeren. En zoo werken en zwoegen de A.A.T.'ers in Indië, hotsende en botsende in hun 3-tonners over de slechte wegen, berg-op, berg-af. Er móét vervoerd worden! Er zàl vervoerd worden!

Aanvals-Pioniers

door L. VAN OPPEN, *Reserve Tweede Luitenant der Infanterie*

Meer en meer begint men in ons leger bekend en vertrouwd te raken met de termen en namen die de nieuwe indeeling met zich brengt. Wanneer we echter het woord „aanvals-pioniers” hooren, hebben we even moeite om die menschen thuis te brengen. Een onderdeel van het regiment pioniers? Neen, zij hooren thuis in het infanteriebataljon zelf. Ze zijn vergroeid met de ondersteuningscompagnie zou men kunnen zeggen.

Een reden te meer dus om er onze speciale aandacht aan te besteden! Pionieren: werken met schop en houweel, veel modder, lange werktijden in den stroomenden regen of onder een gloeiende zon. Al deze dingen gaan ons door het hoofd. Het lot van den pionier is niet gemakkelijk. Maar geldt deze sombere voorstelling van zaken ook voor den aanvals-pionier? We zullen eens zien.

De „aanvals-pioniers” in een bataljon moeten voor alles eerste-klas tirailleurs zijn, zij moeten meesters zijn in het camoufleren en hun velddienst moet op zeer hoog peil staan. Bij hen moeten en zelfstandigheid en gezond initiatief worden aangekweekt, daar zij vaak tot taak zullen krijgen zich vrijwel zonder eenige ondersteuning een weg te banen door een voorste vijandelijke verdedigingslinie.

Daaruit volgt, dat de aanvals-pioniers een kleine eenheid moeten vormen, tot in de perfectie getraind, bestaande uit met de meeste zorg geselecteerde manschappen. Zij moeten b.v. niet alleen uiterst bedreven zijn in het hanteeren der infanteriewapenen maar moeten zoo mogelijk ook worden getraind in het gebruik van buitgemaakte vijandelijke wapenen.

In het beroemde Schotsche Hoog-

landers-regiment „Black-Watch” b.v. wordt zeer veel aandacht besteed aan de opleiding van de aanvals-pioniers. Alleen vrijwilligers worden toegelaten en ze doorloopen voortdurend alle mogelijke cursussen.

Zoo zouden ook in ons leger infanteristen er een eer in moeten stellen een plaatsje toegewezen te krijgen in het pionier-peloton. Ik hoop dan ook dat dit stukje hiertoe mag bijdragen.

Volgens de officieele samenstelling bestaat het peloton uit:

1 officier en 21 onderofficieren, korporaals en soldaten.

Deze laatsten zijn ondergebracht in 3 groepen nl. 2 aanvalsgroepen en 1 pioniergroep.

Het is de pioniergroep, die voornamelijk het technische gedeelte verzorgt; zij staat de twee aanvalsgroepen voor dit doel ter zijde.

De aan het pionier-peloton toegevoerde transportmiddelen bestaan uit: 1 3-tonner en 3 jeeps met aanhangwagen.

Het materieel dat de aanvals-pioniers met zich meevoeren is dikwijls afhankelijk van het terrein waarin zij opereeren, maar zal altijd voor een groot gedeelte bestaan uit springstoffen, mijnen, opvouwbare booten, enz.

De opleiding van de aanvals-pioniers kan worden verdeeld in:

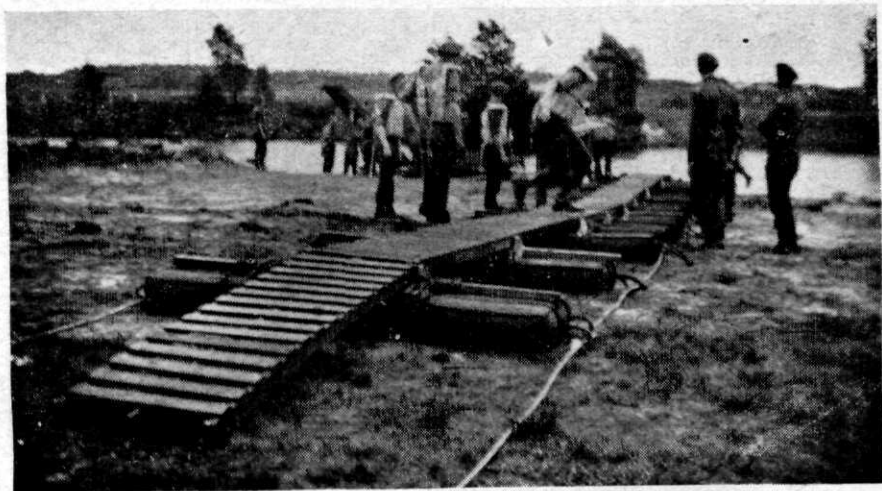
- A. een droge opleiding,
- B. een natte opleiding.

Ad. A. 1. Tirailleur-opleiding.

Zeer veel aandacht wordt hierbij besteed aan kruip- en sluipwerk, camouflage en gebruik van wapenen op de hindernisbaan.

Ad. A. 2. Mijnen.

Wat het leggen van een mijneveld betreft wordt voornamelijk geoefend

Afb. 1. Kapokbrug op het droge.

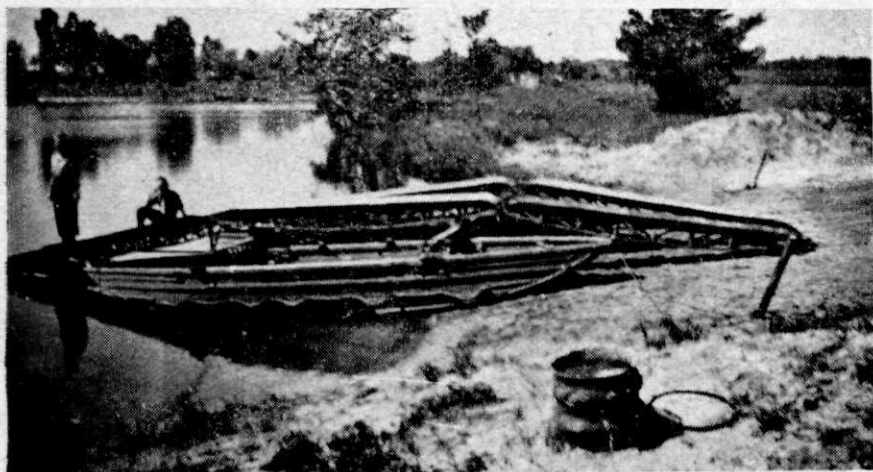
Afb. 2. Rubber-verkenningsboot.

in het vliemensvlug leggen van een beschermenden gordel wanneer dit noodig is, om een zwakke plaats te beschermen tegen de doorbraak van vijandelijke gepantserde voertuigen. Het is te begrijpen, dat deze gordels beperkt moeten zijn, daar uiteraard de noodige materialen voor uitgebreide gordels ontbreken.

Onder het opruimen verstaan we eigenlijk het doorbreken van een gor-

del of van een aantal gordels. Hierbij is het doel een pad te vormen, dat vrij is van mijnen, teneinde onze infanterie door te laten. Eventueel kan dit pad worden uitgebreid tot een ongeveer 6 m breeden weg waarover voertuigen zich veilig kunnen verplaatsen.

Dit alles geschiedt door prikkers, pioniers die gewapend met een scherp gepunten stalen stok, het gebied doorzoeken naar mijnen. Gevonden mijnen

Afb. 3. Vouwboot overzetveer.

worden door den commandant van de ploeg veilig gesteld of opgeruimd en het geheel wordt nog eens gecontroleerd door een daar achteraan komende pionier die voorzien is van een detector en die dus eventueel vergeten of dieper begraven mijnen opspoort. Het opruimen van vijandelijke mijnevelden, die, nadat onze troepen opgerukt zijn, binnen onze eigen linies liggen behoort tot de taak van de pioniers-eenheden.

Ad. A. 3. Valstrikmijnen.

Het neutraliseeren van deze gevaarlijke dingen is de voornaamste opdracht van de aanvals-pioniers, doch zij hebben ook het materieel en de praktische kennis om zelf valstrikmijnen te plaatsen bij een mogelijk onverwachten terugtocht.

Ad. A. 4. Vernielingen.

Deze nemen een zeer voorname plaats in. Den manschappen wordt geleerd met springstoffen en ontstekingsmiddelen om te gaan en hoe deze te gebruiken. Hun wordt geleerd hoe vijandelijke draadversperringen op te blazen met behulp van een „Bangalore-torpedo”. Dit is een stalen buis gevuld met springstof die onder de draadversperring wordt doorgescho-

ven en dan tot ontploffing wordt gebracht. Het improviseeren van dergelijke werktuigen is heel goed mogelijk met behulp van afvoerpijpen, enz.

Met behulp van Hawkins-granaten, op een bepaalde manier aangebracht op een houten raamwerk, kunnen de aanvals-pioniers een lading samenstellen om de infanterie te helpen huizen binnen te dringen bij straatgevechten. Voorts kunnen zij ladingen voor sabotage-vernielingen, zooals boomladingen, spoorrails-ladingen, enz. maken en aanbrengen. In noodgevallen kunnen zij zelfs zware brugladingen aanbrengen.

Ad. A. 5. Verkenning.

Vele bataljonscommandanten gebruiken hun aanvals-pioniers voor het doen van verschillende verkenningen, omdat zij zoowel om hun handigheid in het terrein, als door hun uitrusting (b.v. opvouwbare booten, rubber booten, enz.) hiervoor het beste geschikt zijn.

Zoo komen we dan aan de *natte opleiding*.

Ad. B. 1. Deze bestaat uit het oefenen in geruischloos werken met kleine aan twee personen plaats biedende, rubber booten, welke door middel

Afb. 4. Een pad van 30 cm breed wordt in een mijneveld gemaakt.

van een kleine voetpomp worden opgeblazen. Zoo ook met de opvouwbare aanvalsbooten, welke bestaan uit een houten bodem en een met linnen gespannen houten raamwerk, en waarmede 16 volledig bewapende tirailleurs kunnen worden overgezet. Er is echter een groote mate van bedrevenheid vereischt om deze booten met behulp van peddels naar de juiste plaats te brengen, vooral wanneer het over te steken water een snel stroomende rivier is. Met behulp van een houten raamwerk en liggers kunnen de aanvals-pioniers uit twee van deze booten een veer bouwen waarmede een jeep of een vuurmond van 6 pag kan worden overgezet. Het leggen van een houten raamwerk, rustende op kapokdrijvers en daardoor een voetbruggetje vormend voor de tirailleurs, is een van de dingen, waartoe ze in staat zijn. Het zwakke punt hierbij is echter, dat bij het leggen van dit bruggetje een groot aantal menschen vereischt is om het te dragen van de dekking af, waar het in elkaar

is gezet, tot aan het water. Wordt een van deze dragers er tusschen uit geschoten, dan staat het geheele transport stil tot deze man is vervangen. Voorts is het onbruikbaar, zoodra het een overgang betreft, waar een krachtige stroom staat. Dit alles resumierend kunnen wij dus zeggen, dat de aanvals-pioniers te gebruiken zijn als volgt:

Verkenning: Wanneer zich natuurlijke hindernissen, zooals meren, kanalen of rivieren voordoen.

Aanval: Het banen van een weg voor de tirailleurs door kunstmatige hindernissen, zooals draadversperringen, mijnen, kazematten, enz.

Verdediging: Het leggen van kleine beschermende mijnengordels, het uitzetten van waarschuwendende lichtsignalen, die door middel van een struikeldraad door den naderenden vijand worden afgezet. Het aanleggen van draadversperringen en het graven, versterken en camoufleren van geïmproviseerde commandoposten.

Afb. 5. Bangalore-torpede voor de explosie.

Afb. 6. Na de explosie. Een pad van 30 cm is mijnevrij.

Terugtocht : Het leggen van verspreide mijnen, het zetten van valstrikmijnen en het met behulp van springstoffen onbruikbaar maken van wegen.

Oversteken van een rivier : Het dienstdoen als veerlieden bij het overzetten van de tirailleurs en hun materieel en den overkant zuiveren van eventueel aanwezige mijnen.

Aanvoer : Het improviseren van aanvoerwegen in voorste lijn door

middel van breede rollen gaas, doorvlochten met ijzeren staven of houten latten.

Bij het kiezen van het menschenmateriaal voor een aanvals-pionierpeloton is het dus zaak niet uitsluitend te letten op vakbekwaamheid en b.v. hierin op timmerlieden, metselaars en grondwerkers op te nemen doch afgezien van deze bekwaamheden er allereerst op te letten of het eerste-klas

(Slot onderaan blz. 161)

Een proef met een nieuw

DIDACTISCH SYSTEEM

door *Reserve Luitenant Kolonel Dr. G. KALSBECK, Hoofd van de Afdeling Militaire Paedagogiek van de Sectie Opleidingen van het Hoofdkwartier van den Generalen Staf.*

Aan de School reserve-officieren pioniers te Utrecht wordt gedurende den thans loopenden cursus een didactisch systeem toegepast, dat nogal afwijkt van het gebruikelijke en alle aandacht verdient. De proefneming geschiedt op bescheiden schaal — de klasse telt 30 leerlingen —, zoodat eventueele fouten snel kunnen worden hersteld. Hoewel de cursus nog niet geheel is afgelopen, is het toch reeds mogelijk op grond van de verkregen ervaring een voorloopig oordeel uit te spreken, tevens met de bedoeling, zoo mogelijk een discussie uit te lokken. Immers het betreft hier een systeem, dat door den commandant der school is ontworpen overeenkomstig het Engelsche; het is dus meer dan waarschijnlijk, dat ook anderen in de gelegenheid zijn geweest, deze onderwijsmethode in Engeland gade te slaan en er zich een opinie over te vormen. Eerst nadat het pro en contra is overwogen zou een beslissing kunnen genomen worden inzake de vraag, of dit didactisch systeem voldoende voordeelen biedt boven het tot nu toe gevolgde, om algemeen te worden toegepast.

Het systeem nu, dat aan de School reserve-officieren pioniers wordt gevolgd, komt in groote trekken hierop neer:

1. vak na vak wordt behandeld in zooveel dagen als het vak vereischt en de rooster toelaat; de stof wordt dus niet verdeeld over den geheelen duur der opleiding;
2. een groote mate van aanschouwelijkheid;
3. dramatisering der stof;
4. inschakeling der leerlingen.

Ad. 1.

De stof is daartoe verdeeld in groepen en deze weer in blokken. Na elk *blok* wordt de stof herhaald; en na elke *groep* opnieuw. Hierdoor wordt voorkomen, dat de verkregen parate kennis weer vervliegt. Daarenboven wordt in den loop van den cursus de stof tijdens de practische oefeningen toegepast en daardoor paraat gehouden.

Docenten en leerlingen vinden het aangenamer op deze wijze vak na vak af te handelen, dan slechts enkele uren per week met een vak bezig te zijn. Zij gevoelen niet het bezwaar, dat een langdurige behandeling van dezelfde stof te eentonig zou zijn. Men maakt echter een uitzondering voor het vak inwendige dienst,

(Slot van blz. 160)

tirailleurs zijn. De zoozeer vereischte technische vaardigheid is meestal wel te vinden bij bovenomschreven categorieën, doch boven dit alles moe-

ten aanvals-pioniers blijk hebben gegeven vechtsoldaten te zijn, die over een behoorlijke dosis moed en zelfvertrouwen beschikken en getoond hebben gezond initiatief te bezitten.

waarschijnlijk door het ontbreken van de gelegenheid, de punten 2, 3 en 4 tot hun recht te laten komen. Ook het onderwerp organisatie, aan een stuk door behandeld, deed de leerlingen duizelen.

Ad. 2.

Er wordt bij het onderwijs een groote mate van aanschouwelijkheid betracht. Zoo werd een groote maquette vervaardigd van 4×4 m met heuvels, rivieren, uiterwaarden, wegen, bruggen en bosschen, waardoor het onderwijs verlevendigd wordt, de terreinmoeilijkheden meer spreken en een goede overgang wordt verkregen tot de stafkaart, die uiteraard veel abstracter is.

Ad. 3.

Deze aanschouwelijkheid bij het onderwijs komt mede tot haar recht door de leerstof, welke er zich toe leent, te dramatiseren. Als een zeer geslaagde poging daartoe verdient het navolgende vermelding : bij de les over krijgstuicht wordt aan de orde gesteld het geval van een soldaat, die eenige appels heeft gemist. Op het tooneel wordt gespeeld, hoe het verhoor door den sergeant van de week verloopt ; het geval wordt gecompliceerder gemaakt door de brutale houding van den soldaat. De klasse aspirant-officieren krijgt na afloop opdracht, het rapport op te maken, dat de sergeant van de week bij zijn Compagniescommandant moet indienen. Deze rapporten worden daarna besproken. Het volgende bedrijf speelt zich af op het compagniesbureau en men ziet hoe de commandant met den sergeant van de week het van dezen ontvangen rapport bespreekt, en daarna de soldaat wordt verhoord. Na afloop krijgt de klasse opdracht, straf en strafreden op papier te zetten, waarna weer bespreking volgt.

Opgemerkt wordt, dat de „tooneelspelers” in dit geval geen leerlingen waren.

Ook vroeger werd deze onderwijsmethode wel toegepast, maar het komt mij voor, dat zij op veel ruimer schaal navolging diende te vinden.

Ad. 4.

Bij het herhalen van de stof werd de klasse wel gesplitst in twee groepen A en B van gelijke sterkte. Eerst stelden de leerlingen van groep A om de beurt een vraag telkens aan een leerling van groep B. Werd de vraag niet beantwoord, dan had A een punt, anders B. Hadden alle leerlingen van A een vraag gesteld, dan werden de rollen verwisseld en kwam groep B met vragen voor den dag.

Deze methode biedt groote voordeelen :

1. de wedijver wordt er door bevorderd ;
2. de verantwoordelijkheid voor de groep komt naar voren ;
3. het juiste stellen der vragen is niet alleen op zichzelf een goede oefening, maar verraadt tevens of de steller zelf zijn stof beheerscht ;
4. de leeraar heeft een uitstekende gelegenheid zijn leerlingen beter te leeren kennen en zich een oordeel te vormen over hun kennis.

Ziehier in het kort de opmerkingen waartoe dit systeem mij aanleiding gaf. Mijn duidelijke indruk was, dat er een frissche wind waaide bij dit onderwijs en dat de hier besproken werkwijze elders navolging verdient.

Oorlog?!

door Mr. J. N. VAN DEN HOUTEN, *Reserve Eerste Luitenant voor Alg. Dienst*

Wanneer u een burger vraagt, wat „oorlog” is, dan zal hij u verbaasd aankijken en prompt antwoorden, dat dit het geval is, wanneer de legers van twee of meer landen tegen elkaar vechten. Inderdaad het schijnt heel eenvoudig, doch de wetgever heeft van dit zoo simpele woord oorlog een zeer gecompliceerd juridisch begrip weten te maken, zoodat hieraan b.v. in het laatste deel van het *Militair rechtelijk Tijdschrift* maar liefst drie artikelen waren gewijd. Nu zou men den juristen zonder bezwaar schamper hun zoo gaarne als muggenzifterij aangeduide plezier kunnen laten en zich overigens van hun zwaarwichtige rechtsgeleerde beschouwingen niets aantrekken, ware het niet, dat iedere officier vroeg of laat voor de vraag komt te staan, wat nu eigenlijk het begrip oorlog omvat. Daarom kan dit probleem niet worden voorbijgegaan, maar wel is het mogelijk het van alle voor het dagelijksch gebruik overbodige franje te ontdoen en in korte woorden de kern van het vraagstuk weer te geven, opdat degene, die ermee in aanraking komt, aldus een wegwijzer heeft, welke hem veilig door dit oorlogslabyrinth kan loodsen. Slechts dit is het doel van dit artikel.

De volgende vier gevallen zijn te onderscheiden:

1. Staat van oorlog;
2. tijd van oorlog;
3. voet van oorlog;
4. geval van oorlog.

ad 1. Staat van oorlog.

In twee gevallen kan volgens art. 1 van de Oorlogswet een bepaald gebied bij Koninklijk Besluit in staat

van oorlog of in staat van beleg worden verklaard, te weten:

- a. wanneer oorlog of oorlogsgevaar is ontstaan;
- b. wanneer binnenlandsche onlusten de in- of uitwendige veiligheid van het Rijk of een gedeelte daarvan in dringend gevaar brengen.

Het is dus geenszins noodig, dat er werkelijk van een oorlog of beleg sprake is. De staat van oorlog en van beleg scheidt ongeacht de feitelijke situatie een buitengewonen rechtstoestand, ten gevolge waarvan aan bepaalde militaire autoriteiten ten behoeve van de veiligheid van het land een aantal bevoegdheden wordt toegekend, die onder normale omstandigheden door de burgerlijke overheidsinstanties worden uitgeoefend. Tusschen den staat van oorlog en den staat van beleg bestaat een gradueel verschil: de bevoegdheden, waarover de militaire autoriteiten bij den staat van beleg beschikken zijn uitgebreider. Men vindt dit alles geregeld in de Oorlogswet.

Hoewel hierover ook andere opvattingen bestaan, neemt men in het algemeen aan, dat de oorlog tusschen Nederland en zijn vijanden Duitsland, Italië en Japan, eerst door het sluiten van de vredesverdragen formeel zal zijn beëindigd. Nederland is thans dus nog in oorlog, maar toch is er geen „staat van oorlog”, doch wel kan deze te allen tijde, wanneer dit noodig mocht zijn, voor geheel het land of alleen een bepaald deel, b.v. een haven- of industriegebied, worden afgekondigd, voor het geval van onlusten e.d.

Ter vermijding van misverstand zij nog vermeld, dat het Militair Gezag,

zoals wij dit na de bevrijding hebben gekend, niet op de Oorlogswet berustte doch op het Besluit op den bijzonderen staat van Beleg, dat op 4 Maart 1946 heeft opgehouden te werken.

Wanneer daarom thans wederom de staat van oorlog of van beleg zou worden afgekondigd, dan zouden ten aanzien van het door de militairen uit te oefenen gezag de bepalingen van de weliswaar dringend wijziging behoevende, maar nog steeds voor dit gebied geldende, Oorlogswet van toepassing zijn.

ad 2. Tijd van oorlog.

Ook dit is een door den wetgever gecreëerd begrip, dat een *rechtstoestand* aangeeft, welke niet steeds in overeenstemming behoeft te zijn met de daadwerkelijke situatie, daar het wettelijk begrip „tijd van oorlog” behalve de tijd, dat in feite een oorlog heerscht, bovendien omvat:

- a. burgeroorlog, zulks op grond van art. 87 van het Wetboek van Strafrecht, dat hier blijkens de bepaling van art. 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht van toepassing is;
- b. den tijd, waarin oorlog of burgeroorlog dreigende is (art. 87 W. v. S.; als dit het geval is, wordt ingevolge art. 194, lid 4 van de Grondwet bij K. B. bepaald);
- c. zoodra de militia te land, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk buitengewoon is opgeroepen (hetgeen is geschied bij het nog steeds van kracht zijnde K.B. dd. 10 April 1939, Stbl. Nr. 182) en zolang die buitengewoon onder de wapenen blijft (art. 87 W.v.S.);
- d. als aan een bepaald gedeelte van de krijgsmacht is aangekondigd, dat het voor een militaire expeditie is aangewezen (Saargebied), alleen ten aanzien van dit gedeelte en den tijd dien deze expeditie duurt (art. 71 W.v.M.S.);

- e. als een schuldige een misdrijf pleegt met het oog op een door hem aangaand geachten oorlog tegen Nederland (art. 72 W.v.M.S.).

Nederland verkeert thans in „tijd van oorlog”, omdat de oorlog met de vijandelijke mogendheden formeel nog niet is beëindigd. Maar ook al zouden de vredesverdragen zijn geteekend, dan nog blijft — als overigens geen wijziging intreedt — de tijd van oorlog bestaan, nl. op grond van het hierboven sub c gestelde. Dit beteekent, dat de Nederlandsche krijgsmacht aan een strenger recht is onderworpen dan in normale omstandigheden, hetgeen noodzakelijk is, omdat de strafbare feiten gepleegd onder de huidige bijzondere omstandigheden een zooveel ernstiger karakter krijgen.

De Nederlandsche Wetgever te Londen heeft het begrip „oorlog” nog met een schakeering verrijkt, nl. in de omschrijving „tijd van den huidigen oorlog”, die men vindt in het Besluit Buitengewoon Strafrecht (Stbl. Nr. D. 61). Het adjectief huidig verandert het begrip „tijd van oorlog” echter in geen enkel opzicht, doch slechts wordt hierdoor een beperkende voorwaarde gesteld, onder welke bepaalde delicten moeten zijn gepleegd, wil het zoo juist genoemde besluit erop van toepassing zijn.

ad 3. Voet van oorlog.

Wederom een *rechtsterm*. Deze komt voor bij de omschrijving van misdrijven in de uitdrukking „een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht”. Waar deze uitdrukking in de art. 148, 153 en 159—161 van het Wetboek van Militair Strafrecht wordt gebruikt, moet zij worden gelijkgesteld met het begrip „tijd van oorlog”, zooals dit hierboven ad 2 werd omschreven.

Deze gelijkstelling geldt echter niet voor de overige artikelen, waarin deze uitdrukking voorkomt, t.w. art. 65

W.v.M.S. en art. 13 en 77 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht. In deze gevallen zal de militaire strafrechter moeten beoordeelen of deze feitelijke toestand aanwezig is, waarbij zeker rekening zal worden gehouden met de militair-organisatorische regeling.

Evenals bij „tijd van oorlog” geldt ook bij den toestand van „voet van oorlog” een strenger recht.

ad 4. Geval van oorlog.

Waar deze woorden in de wet worden gebruikt, wordt nu eindelijk de werkelijke toestand van oorlog bedoeld. Men vindt deze woorden o.a. in art. 193 van de Grondwet, art. 41, 2e lid, Inkwartieringswet, art. 65 W.

v.M.S. en art. 100, 1° W.v.S. Maar ook hier kan de rechter, die over het al of niet bestaan van een geval van oorlog moet beslissen, voor moeilijke puzzles komen te staan, waar het echter beter is niet op in te gaan om de mogelijkheid tot verwarring niet nog grooter te maken. In het algemeen kan men niettemin aannemen, dat een oorlog begint door een oorlogsverklaring of de feitelijke opening van de vijandelijkheden tusschen de gewapende machten van twee of meer staten en eindigt door het sluiten van een vredesverdrag.

Zie hier het overzicht van het gecompliceerde begrip „oorlog”, waarmee de wetgever het den militairen waarlijk niet gemakkelijk heeft gemaakt.

Boekbespreking

MODELLEN die gebruikt worden bij de afdoening van rapporten en processen-verbaal in het MILITAIR STRAF- EN TUCHTRECHT, voorafgegaan door een korte toelichting. Populaire leidraad voor den tot straffen bevoegden meerdere, door J. W. G. CORNET, Majoor der Infanterie, Commandant Kaderschool „Zeeburg” te Amsterdam. Vierde geheel omgewerkte druk. Uitg. Kirchner, Hoogeweg 102, te Amsterdam.

Zoo is dan eindelijk, alle moeilijkheden veroorzaakt door de tegenwoordige omstandigheden ten spijt, de eerste particuliere uitgave op militair-rechtelijk gebied na de bevrijding verschenen en alleen hierom al verdienen samensteller en uitgever een woord van hulde. Zoo ooit, dan heeft het leger thans behoefte aan handleidingen op het gebied van het straf- en tuchtrecht en wel in de eerste plaats aan een beknopt en duidelijk overzicht in populair vorm, gespeend van alles wat naar geleerdheid zweemt. In deze eerste behoefte voorziet het werkje van Majoor Cornet zeer zeker.

Het eerste gedeelte, bescheiden „Toelichting” genaamd, geeft in een elftal paragrafen een duidelijk overzicht van de verplichtingen en bevoegdheden van den meerdere, in het bijzonder van den tot straffen bevoegden meerdere, met betrekking tot de tuchthandhaving. Het tweede gedeelte, de „Bijlagen” bevat:

voorbeelden, begripsverklaringen, definities en overzichten betreffende diverse onderwerpen, terwijl het derde en laatste gedeelte de modellen bevat, die men als voorbeeld kan gebruiken bij het opstellen van een rapport, een proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, een beklag en vele andere schriftelijke bescheiden.

Een losse bijlage geeft een schematisch overzicht van de behandeling van een rapport of een proces-verbaal.

In het bijzonder in een tijd van opbouw zooals wij nu beleven is het vrijwel onmogelijk een uitgave als deze geheel op de hoogte te doen zijn en ook de laatste veranderingen daar nog in te verwerken. Men mag er den samensteller dan ook geen verwijt van maken, dat hij eenige belangrijke punten niet in den tekst, doch in een afzonderlijk wijzigingsblaadje heeft opgenomen.

Behalve voor zelfstudie is het boekje ook zeer goed te gebruiken als leidraad bij het houden van theorieën, terwijl een literatuur-opgave en de talrijke verwijzingen een wegwijzer vormen voor hem die dieper op de stof wil ingaan dan het bestek van dit boekje veroorlooft. Welbeschouwd, is de titel niet in overeenstemming met den inhoud en nemen de „modellen” slechts ongeveer dertig van de 110 bladzijden in beslag, maar de ongeveer 80 pagina's tekst maken dat de lezer zich niet „bedrogen” zal gevoelen. Het boekje zij allen officieren warm aanbevolen!

d. GR.

De wederopbouw van ons leger

en het MILITAIRE RECHT

door Mr H. H. A. DE GRAAF, *Majoor der Artillerie*

Het snelle tempo, waarin sedert de bevrijding aan den wederopbouw van ons leger moest worden gewerkt, is er oorzaak van geweest, dat bij vele opleidingen onvoldoende tijd kon worden besteed aan het militaire straf- en tucht-recht. De hierdoor ontstane leemte heeft zich te ernstiger doen gevoelen, doordat vele jonge officieren en kaderleden hun plaats in het leger kwamen innemen, die vroeger geen of slechts een summiere militaire opleiding hadden genoten en die dus ook niet konden teren op vroeger verkregen kennis. Gebrek aan ervaring deed bij velen zelfs de meening post vatten, dat die kennis in het geheel niet noodig is, en dat men met vlotheid en kameraadschapszin wel alle moeilijkheden kan omzeilen.

Jammer genoeg komen degenen, die zoo redeneeren, vroeg of laat bedrogen uit. In een leger en in elk legeronderdeel worden nu cenmaal vogels van diverse pluimage bijeengebracht die men ertoe moet brengen onder de meest uiteenloopende omstandigheden, die lang niet altijd aangenaam zijn, hun taak te verrichten met zoo noodig volkomen terzijdestelling van het eigen „ik”. De noodzaak hiervan wordt nu eenmaal lang niet door ieder, die in militairen dienst komt, beseft. Het is de taak van de militaire meerderen dit besef bij te brengen, waarbij als ideaal moet worden gesteld dat de mindere vrijwillig en zonder dwang of voortdurende contrôle zijn plicht aanvaardt in de overtuiging dat zulks in het belang van het geheel noodig en onvermijdelijk is.

Dit ideaal wordt echter maar al te vaak niet bereikt. Slechts betrekkelijk weinigen beschikken over de daartoe noodige verstandelijke en moreele kwaliteiten. Voor hen is „onderwerping aan de krijgstucht” iets vanzelfsprekends, zoowel wanneer zij meerdere, als wanneer zij mindere zijn. Verreweg de meesten echter behoeven den steun van een krachtige leiding en kunnen den stok achter de deur niet missen. Goede en bekwame leiders kunnen ook uit lieden van deze categorie pracht-soldaten vormen. De voorbeelden zijn voor het grijpen. Maar juist deze categorie maakt de „handhaving van krijgstucht” tot een realiteit en stelt de verantwoordelijke meerderen voor problemen, voor welke oplossing naast eigenschappen als tact en menschenkennis, naast begrip en ervaring, ook kennis van de gestelde regelen, van rechten en plichten onontbeerlijk is.

Men kan de handhaving van de krijgstucht niet uit een boekje leeren en kennis van wetten en voorschriften zonder méér maakt iemand niet tot een bruikbaar officier of kaderlid. Maar rechten en plichten leert men uit de wetten en voorschriften kennen en in een gecompliceerde samenleving als de militaire nu eenmaal is, kunnen, bij gebrek aan kennis daarvan, alle vlotheid en enthousiasme niet verhinderen dat men vroeg of laat tekort schiet tegenover den dienst, tegenover meerderen, tegenover minderen en dus ook . . . tegenover zichzelf.

Zoo is ook op het gebied van het straf- en tuchtrecht een zekere mate van theoretische kennis voor den militair onontbeerlijk. De mate van kennis die vereischt is, houdt uiteraard verband met de positie van den betrokkene. Met het stijgen in rang wordt in den regel het complex van rechten, maar vooral van verplichtingen grooter en breidt zich het deel van de stof uit, waarmede men zelf

in aanraking kan komen en waaromtrent men zijn minderen moet kunnen voorlichten. Bij alle opleidingsprogramma's zal hiermede rekening moeten worden gehouden, zal de stof oordeelkundig moeten worden vastgesteld en de hiervoor uit te trekken tijd daarmede in overeenstemming moeten worden gebracht.

Officieren en kaderleden bij wier opleiding door de bijzondere omstandigheden waaronder deze moest plaats hebben, niet voldoende aandacht aan het strafen tuchtrecht kon worden besteed, zullen zich in de eerste plaats door eigen studie de noodige kennis te dezen moeten trachten te verwerven. Door den Chef van den Generalen Staf zijn bovendien, allereerst in de garnizoenen waar de naar Indië uit te zenden onderdeelen worden opgeleid, later ook elders, speciale cursussen georganiseerd. Het is jammer, dat vooralsnog geen gelegenheid heeft bestaan om op ruime schaal voorschriften en handleidingen te verstrekken die de eigen studie en de gegeven lessen vruchtdragender zouden kunnen doen zijn. Alles wat op dit gebied vóór 1940 bestond, was echter uitverkocht en het bezorgen van nieuwe drukken vergt nu eenmaal veel tijd, om nog maar niet te spreken van de moeilijkheden, veroorzaakt door de papierschaarschte.

Ettelijke malen is al de vraag gesteld: Waar blijven toch de boeken? Laat ik van deze plaats aan de vele belanghebbenden mogen zeggen, dat er hard aan gewerkt is en dat er nu „schot" in begint komen. Reeds is een tekstuitgave van de Wet op de Krijgstucht in een groot aantal exemplaren ter beschikking van onderwijsinrichtingen gesteld. Thans zijn ook de eerste honderdtallen exemplaren van het bekende „De Practijk van het Militaire Tuchtrecht" van de hand van Generaals Kruls en Van Voorst Evekink in een nieuwen en herziene druk gereed gekomen, waarvan binnen enkele maanden een grootere oplage zal volgen. Van de „Verzameling van Wetten en Besluiten", bewerkt door Dr Rollin Couquerque is de in 1940 verschenen druk geheel uitverkocht, doch van een nieuwen druk worden de laatste proeven thans nagezien, zoodat de verschijning daarvan ook wel niet lang meer op zich zal laten wachten. Majoor Cornet bezorgde een nieuwen vierden druk van zijn „Modellen Militair Straf- en Tuchtrecht" (waarover op een andere plaats méér), terwijl van de hand van Majoor Mr Steffen nieuwe drukken van zijn „Wet op de Krijgstucht en Reglement betreffende de Krijgstucht" en „Overzicht van de militaire Rechtspleging" zeer binnenkort het licht zullen zien. Van al deze boekwerken zullen aan de onderdeelen van de landmacht de noodige exemplaren van Rijkswegen worden verstrekt.

Het „Militair Rechtelijk Tijdschrift" is na een sluimer van eenige jaren weer ontwaakt en heeft drie kloeke afleveringen het licht doen zien. Het is te hopen dat hierin ook spoedig jurisprudentie van de krijgsraden te velde hier te lande, die thans bergen werk moet verzetten, zal kunnen worden gepubliceerd.

Ook de Militair Rechtelijke Vereeniging heeft haar werkzaamheid hervat.

De Redactie van „De Militaire Spectator" heeft mede een deel van haar plaatsruimte dienstbaar willen maken aan de voorlichting van de lezers op het gebied van het militaire recht en mij aangezocht daartoe bijdragen te leveren. Het spreekt wel vanzelf dat ik hier gaarne toe bereid ben en ik stel mij voor, mij, overeenkomstig de bedoelingen van de Redactie, daarbij zooveel mogelijk te richten op de practijk. Mochten er onder de lezers zijn, die gaarne bepaalde onderwerpen besproken zouden zien, of die vragen te stellen hebben, dan wil ik hen zooveel mogelijk tegemoet komen, mits het onderwerpen betreft die voor een algemeene behandeling in aanmerking komen.

Nu ik dit eerste praatje tòch gebruik om den lezer op de hoogte te brengen van wat er op dit gebied al zoo gebeurt, wil ik volledigheidshalve nog twee punten aanroeren, waaromtrent mij ook al vele vragen hebben bereikt.

In de eerste plaats dan de cursus in Breda. Teneinde de kennis van het militaire straf- en tuchtrecht bij de officieren op te frisschen en uit te breiden worden te Breda regelmatig cursussen gehouden van acht weken, waaraan door officieren van alle wapens en diensten wordt deelgenomen. Deze cursussen staan onder leiding van Majoor Van Wermeskerken en Eerste Luitenant K.N.I.L. Mr Froeling en omvatten behalve theorie ook practische oefeningen, bijwonen van krijgsraadzittingen, enz.

Het is volstrekt niet de bedoeling, door deze cursussen militaire rechtsgeleerden te vormen. De duur is daarvoor vanzelfsprekend veel te kort. Maar men tracht er den leerlingen zóóveel bij te brengen dat zij in staat zijn, bij hun onderdeel teruggekeerd, lessen in dit vak te geven en te adviseeren in eenvoudige aangelegenheden. De officieren, die den eersten cursus gevolgd hebben, zijn verdeeld over de onderwijsinrichtingen teneinde de verkregen kennis zoo spoedig mogelijk te kunnen mededeelen aan de in opleiding zijnde aspirant-officieren en onder-officieren. Vervolgens komen de andere korpsen aan de beurt en zoo hoopt men het aantal der officieren, die dezen cursus gevolgd hebben, steeds uit te breiden totdat uiteindelijk jongere officieren door dezen krijgstuhtelijken molen gedraaid zijn.

Immers uiteindelijk moet *ieder* officier te dezen voldoende op de hoogte zijn en moet men het in den troep zonder speciale juridische adviseurs kunnen stellen. Dat kan het zelfvertrouwen van commandanten en officieren alleen maar ten goede komen.

En tenslotte dan de rechtsgeleerde studie voor beroepsofficieren. Zooals de lezers zich zullen herinneren werden vóór 1940 regelmatig enkele beroepsofficieren in de gelegenheid gesteld om op Rijkskosten aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam een tweejarigen rechtskundigen cursus te volgen. Dit geschiedde om te kunnen voorzien in de behoefte aan juridisch-gespecialiseerde beroepsofficieren.

Thans ligt deze opleiding reeds jaren stil en daardoor dreigt er, vooral onder de jongeren, een nijpend tekort aan juridisch-geschoolden.

Gelukkig mag verwacht worden, dat zeer binnenkort een begin zal worden gemaakt om hierin te voorzien en dat wederom, als vroeger, eenige beroepsofficieren op Rijkskosten in de gelegenheid zullen worden gesteld in de rechten te studeren.

Verschillende Heeren, die tijdens krijgsgevangenschap of na de bevrijding het candidaatsexamen hebben afgelegd, zullen hiervoor in aanmerking willen komen!

Het is te hopen, dat dit dan op iets royaler voet zal kunnen gebeuren dan vóór 1940, en dat de betrokkenen in de gelegenheid zullen worden gesteld het doctoraal-examen af te leggen en zich daarmede de hoedanigheid van meester-in-de-rechten te verwerven. Het moderne leger met zijn tallooze specialisten kan ook een kern van volledig geschoolde *beroepsofficieren jurist* niet ontberen!

DE STRIJD OM HET VLEGVELD OCKENBURG RECTIFICATIE

De eerste zin van bovengenoemd artikel, gepubliceerd in „De Militaire Spectator” van Febr. 1947, leze men als volgt:

Op 10 Mei 1940, vroeg in den morgen, het zal pl.m. 4.15 geweest zijn, werd de 3-I-R.Gr., gelegerd in een van de beide scholen aan de Laan van Poot te 's-Gravenhage, gewekt door een zwaar en aanhoudend vliegtuigeronk.

De Nederlandsche Cavalerie Anno 1947

door W. H. GESNER VAN DER VOORT,
Reserve Kapitein der Wielrijders

INLEIDING

Allereerst een advies aan den lezer.
Hij trachtte het Latijnsche woord *caballus* aanduidend het meest aristocratische dier, het paard, niet meer in direct-, doch slechts in indirect verband te brengen met de moderne cavalerie. Dit zal hem, voorzover hij opgroeide met de cavalerie, het paardenvolk van vóór 1940, ongetwijfeld moeilijk vallen, maar hij bedenke, dat de tijd niet alleen wonden heelt (hetgeen hier waarschijnlijk eveneens van toepassing is), doch ook den mensch het vermogen geeft aan een oud woord langzamerhand een nieuw begrip toe te kennen. En hij bedenke ook, dat zijn zoon — knaap van 10 jaren toen de Canadeezen in „Staghounds” ons land bevrijdden — eens niet beter zal weten dan dat een cavalierist een man in een pantserwagen of in een tank is.

Toen eenmaal besloten was de oude cavalerie de taak van het moderne pantserwapen te laten overnemen (een logisch besluit in verband met het zeer ver parallel loopen van beider taken), werd louter uit overwegingen van traditie het woord *cavalerie* behouden en niet het woord *pantserwapen* ingevoerd.

Weliswaar week men hiermede iets af van het Engelsche systeem, waarin wel een Royal Armoured Corps (R.A.C.) werd geschapen en slechts de regimenten — meerendeels cavalerieregimenten — hun namen behielden, doch deze afwijking lijkt volkomen gemotiveerd in een nuchter land als het onze, waar een desnoods iets te ver doorgevoerde traditie eer een goed dan een kwaad is.

De huidige organisatie der cavalerie

Een definitieve organisatie van de cavalerie en haar vredes-onderdeelen bestaat nog niet en kan nog niet bestaan, zoolang de samenstelling van ons leger nog onzeker is. Wat ik dus als de huidige organisatie zal aanduiden, is de voorloopige samenstelling, zooals deze hetzij reeds door den Minister is goedgekeurd, hetzij met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zeer binnenkort zal worden goedgekeurd.

Bedoelde samenstelling luidt als volgt :

- a. Directoraat der Cavalerie;
- b. Cavalerie-opleidingscentrum;
- c. Depôt Cavalerie;
- d. Regiment Huzaren van Boreel (vredes-);
- e. Verkenningsregimenten (oorlogs-), tot nu toe twee;
- f. 1 t/m 6 Eskadrons Pantserwagens (Aanvullende eenheden van de lichte divisie in Ned-Indië).

De onderdeelen sub b en c staan rechtstreeks onder den Directeur der Cavalerie, die op zijn beurt deel uitmaakt van het Hoofdkwartier van den

Generalen Staf. Het Regiment Huzaren van Boreel (vredes-) staat onder de bevelen van den Commandant van het 1° Oefencentrum, die op zijn beurt rechtstreeks ressorteert onder den Minister van Oorlog.

De verkenningsregimenten (oorlogs-) behooren elk tot een divisie, terwijl de zes Eskadrons Pantserwagens als aanvullende eenheden hun organieke plaats hebben.

De huidige organisatie der vredesonderdeelen

- a. *Directoraat der Cavalerie.* Dit is gevestigd te 's-Gravenhage en hierover moge ik kort zijn, aangezien de organisatie hiervan gelijklopend is aan die van de directoraten der overige wapens. Voor het aantal officieren der diverse afdelingen (Organisatie, Bewapening en Uitrusting, Opleidingen, Reglementen en Voorschriften, Personeel en Juridische Dienst) is slechts een maximum vastgelegd.
- b. *Cavalerie-Opleidingscentrum* te Amersfoort, Prins Willem III-kazerne.

De naam zegt reeds, dat hier de opleiding wordt verzorgd. Het betreft de opleiding van :

1. de reserve-officieren (S.R.O.C.) ;
2. de dienstplichtige onderofficieren, (Kaderschool) ;
3. — in de toekomst — de beroepsofficieren en de beroepsonderofficieren, (Cavallerieschool).

Tevens *zijn* hier afgericht de zes zelfstandige eskadrons pantserwagens (aanvullende eenheden) en worden hier eenige herscholingscursussen gehouden voor officieren en onderofficieren.

De opleiding vindt voor het overgrootste deel plaats bij het Instructieeskadron, bestaande uit Rijsschool, Radioschool, Wapenschool en Tactische school. Over het „schoolstelsel” nog een enkel woord.

Het wordt door velen gezien als een kwaad. Maar als dat zoo is, dan is het toch een voor het moment noodzakelijk kwaad. Immers, toen Engeland op een gegeven oogenblik uit het absolute niets in den kortst mogelijken tijd een leger moest opbouwen, was het het minst tijdroovend den voor instructeur bestemden kaderleden één vak te leeren, hen dus in één richting te specialiseeren. Aangezien het kader van ons huidige leger meerendeels in Engeland is opgeleid en dus ook zeer gespecialiseerd is, moet men ook hier voorloopig wel het schoolstelsel volgen ¹⁾.

Er zijn nu eenmaal aanzienlijke aantallen onderofficieren, die slechts rijden of slechts radiotelefoneeren kunnen of die slechts wapenkennis bezitten. Als instructeur in hun eigen vak zijn zij zeer wel te gebruiken en de tijd hen „allround” te maken ontbreekt vooralsnog.

De vóóroorlogsche onderofficier, die zijn huzaar „alles” leerde, bestaat nu eenmaal niet meer, althans nog niet. Bij het Proefeskadron tanks, waar — als eerste onderdeel — wat meer tijd voor de opleiding beschikbaar is en waar niet die allesoverheerschende haast zich zal laten gelden, wil men weer trachten het oude systeem te volgen.

Ten slotte behoort nog tot het Cavalerie-Opleidingscentrum het Admini-

¹⁾ Dit geschiedt voor zoover ons bekend thans nog vrijwel uitsluitend bij het wapen der cavalerie (Red.)

stratief eskadron, waarin zijn ondergebracht de afdeeling materieel, de afdeeling werkplaatsen (voorwaar belangrijke afdeelingen bij een onderdeel met zoo veel motormaterieel) en de transportafdeeling.

c. *Depôt-Cavalerie* te Amersfoort, Prins Willem III-kazerne.

Dit is samengesteld uit :

1. het Depôt-eskadron verkenningsregimenten;
2. het Depôt-eskadron pantserwagens;
3. het Proefeskadron tanks (wordt waarschijnlijk afzonderlijk gelegerd).

Het sub 1 genoemde onderdeel leidt op en verzorgt de aanvullingen voor de verkenningsregimenten (oorlogs-) in Indië.

Voorloopig zal dit tot aanvulling voor één regiment beperkt blijven, aangezien slechts één regiment in Indië aanwezig is (uit Nederland vertrokken op 7 Januari jl.) en de uitzending van het tweede regiment op haar vroegst eind Augustus zal plaats hebben.

Het sub 2 genoemde onderdeel heeft eenzelfde taak met betrekking tot de zes in Indië aanwezige eskadrons pantserwagens (aanvullende eenheden).

De dienstplichtigen in beide eskadrons, de leerlingen dus, zijn vertegenwoordigers van evenzovele groepen militaire vaklieden en niet-vaklieden, als er worden gevonden resp. in de verkenningsregimenten (oorlogs-) en de zelfstandige eskadrons pantserwagens. Het percentage voor de diverse categorieën varieert tusschen 15 en 25.

Wat betreft het Proefeskadron tanks het volgende :

Veel, bijna alles, is nog onzeker omtrent de toekomstige rol van de tank-eenheden in het Nederlandsche leger. Onzeker is ook het type tank of types tanks, waarmede zal worden gewerkt. Ten einde alvast zekere ervaringen op te doen met het gebruik van tanks in ons land, wordt nu begonnen met één proefeskadron, uitgerust met Ram- en Sherman-tanks (de eersten voorwaar niet te modern). Het hoogere kader bij dit eskadron zal bestaan uit officieren en onderofficieren der cavalerie, die kort geleden een tankopleiding hebben genoten in Catterick.

d. *Regiment Huzaren van Boreel (vredes-)* te Amersfoort, kamp de Bokkeduinen.

De organisatie hiervan is nog niet voorloopig vastgesteld. Aangezien echter dit regiment het stamregiment van en tevens het opleidingscentrum voor de oorlogsverkenningregimenten is, zal de organisatie zoodanig moeten zijn, dat opleiding in het kader van de organisatie der oorlogsregimenten mogelijk is.

Mogelijk zal in beginsel aansluiting worden gezocht bij de voorloopige organisatie van de vredesregimenten der andere wapens, doch het schoolsysteem zal ook hier — althans voorloopig — niet te vermijden zijn.

Over de oorlogsonderdelen der cavalerie (tot nu toe dus de verkenningsregimenten (oorlogs-) en de zelfstandige eskadrons pantserwagens) hoop ik te zijner tijd een korte beschouwing te kunnen geven.

Uit de BUITENLANDSCHE VAKPERS

Artillerie van de toekomst.

16 April 1946 werd voor het eerst een Duitse V-2 bom met eigen voortdrijfkraft door de Amerikanen gelanceerd. Voordat het projectiel 5 seconden in de lucht was, viel een van zijn vinnen op de aarde. De snelheid was niet te schatten; na 19 seconden sloot de radiocontroleur op den grond den toevoer van brandstof af en het projectiel viel in de woestijn (New Mex. desert); het maakte een trechter zoo groot als een behoorlijk huis.

Het feit, dat de Amerikanen in staat waren, om het projectiel af te vuren, al was het met een technische fout, wordt als een redelijk succes beschouwd. Door verdere proeven en onderzoek hoopt het Ordnance Department de dracht op te voeren tot 5000 mijlen en den granaatkop te voorzien van anato springstof. Men verwacht verder, dat de bom ook voortgedreven zal kunnen worden d.m.v. atoomenergie, inplaats van met alcohol en vloeibare zuurstof zooals tot nu toe het geval is. Indien dit wordt verwezenlijkt, zal de bom het machtigste atoomwapen zijn.

Het projectiel wordt electricch afgeschoten en in de lucht door radio gecontroleerd. De max. dracht is tot nu toe 200 mijlen, de snelheid bedraagt 2620 voet per seconde, maar ook een snelheid van 3500 mijlen per uur is bereikt. De lengte is 46.05 voet, het gewicht (compleet met brandstof) 28380 pond. Zonder brandstof en lading is het gewicht 8816 pond. De middellijn is 5 voet 49. inch.

Met den granaatkop van 2200 pond, maakt de V-2 op het oogenblik een trechter van 35 voet middellijn en 18 voet diepte. Ze kan verticaal worden afgeschoten en is in staat om een hoogte van \pm 100 mijlen te bereiken. De bediening voor opstelling en afvuren is 28 man:

- 2 man voor de afvuurrichting.
- 5 man voor den motor.
- 7 man voor den vrachtwagen, waarmede de bom wordt vervoerd.
- 4 man voor de electriche installatie.
- 10 man om de bom te voorzien van brandstof.

De bom kan in 90 minuten worden opgesteld en afgevuurd. De uitwerking van de bom is ruw geschat, gelijk aan die van de Amerikaanse vliegtuigbom van 4000 pond.

De springstof van den granaatkop is anato (wordt ook in Amerika voor springstof gebruikt). De kostprijs is \pm 20.000 dollar; de nauwkeurigheid is binnen 200 yard van een bepaald doel. Het groote gewicht, ten gevolge van de groote hoeveelheid brandstof is momenteel haar grootste nadeel.

Zoolang geen betere brandstof wordt gevonden, kan de dracht niet worden opgevoerd. Indien men, naar gehoopt wordt, atoomenergie

kan aanwenden, dan is de dracht vrijwel onbeperkt. In dit geval is de luchtmacht voor oorlogsdoeleinden verder overbodig. Dan is het mogelijk om duizenden van deze bommen met behulp van radiocontrole naar bepaalde doelen te zenden en wel nauwkeuriger dan vliegtuigen het kunnen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat grondtroepen dan alleen nog voor bezetting noodig zullen zijn. Natuurlijk zijn de andere wereldmachten even goed bezig met het verbeteren van de V-2 en indien de verwachtingen t.a.v. de ontwikkeling in vervulling gaan, dan zal de V-2 het gevaarlijkste oorlogswapen zijn, dat de wereld ooit zag. De bom zal zoowel voor tactisch als voor strategisch gebruik geschikt zijn, zoodat ook de toekomst der artillerie op het spel staat.

(*Field art. Journal Juni 1946.*)

Landingsvaartuigen.

Om in den Grooten Oceaan de opeenvolgende gevechtsdoelen te bereiken was natuurlijk een groote aanvoer van personeel en materieel over water noodig. Teneinde de moeilijkheden van de landingen te kunnen overwinnen, ontwikkelden zich vele speciale transporteenheden, die ter beschikking gesteld werden van de aanvalstroepen. De samenwerking van deze eenheden met de gevechtstroepen werd door de ervaring steeds beter, zoodat een landing ten slotte een geleidelijke overgang werd van zee- tot landoorlog.

Voor een groote aanvalsoperatie zal de vlootcommandant de benooidigde vaartuigen aanwijzen. De transportmiddelen te water kunnen in drie hoofdgroepen worden verdeeld, t.w. de transportgroep, de groep landingsschepen (landing ship group) en de groep landingsbooten (landing craft group).

Een *Transportgroep* is samengesteld uit een of meer transportdivisies. Iedere transportdivisie heeft APA's (assault transports) en AKA's (assault cargo ships). De verhouding van het aantal van deze schepen hangt af van de opdracht. Zoo kan een transportdivisie b.v. een regiment vervoeren met 5 APA's (1 voor regimentsstafkwartier, 3 voor de bataljons en 1 voor andere troepen) en 2 AKA's (1 voor de zware voertuigen en 1 voor legerbehoeften en andere voertuigen).

De APA's en AKA's vervoeren normaal voldoende LCVP's (landing craft, vehicle personnel) en LCM's (landing craft, mechanized) om de ingescheepte troepen aan wal te zetten. Deze L.C.M. is in het bijzonder geschikt om legervoertuigen te landen en is de grootste landingsboot, die aan boord van APA's en AKA's wordt medegevoerd.

De op APA's vervoerde landingsboten, bestemd om troepen aan wal te brengen, vormen bootgroepen en bootdivisies.

De bootgroep, onder commando van een zeeofficier, brengt één bataljon landingstroepen in één keer van het schip naar den wal. Iedere bootgroep bestaat uit 2 of meer bootdivisies, die ieder een compagnie kunnen vervoeren.

Het personeel in één landingsboot bestaat uit een kleinere eenheid onder commando van een officier of onderofficier.

De APA's en AKA's zijn voorzien van vele kranen en lieren.

Naast de transportgroep heeft men een groep landingschepen en een groep landingsboten. Bij de landingsoperatiën moet de ingedeelde zeemacht een zeer soepele organisatie hebben, vandaar de groote verscheidenheid van landingschepen en landingsboten.

De groep landingschepen zal normaal bestaan uit een LST-eenheid (Landing Ship, Tank), een LSM-eenheid (Landing Ship, Medium) en een LSD-eenheid (Landing Ship Dock), indien deze laatste noodig is. Deze zeewaardige landingschepen vervoeren amphibievoertuigen, gemechaniseerde eenheden, artillerie en andere eenheden met zwaar materieel, alsmede beladen voertuigen en landingsboten. Bij de LSM rijdt het voertuig van voren uit het schip.

De schepen, die landingsboten en amphibievoertuigen aan boord hebben zullen veelal ook infanterie en amphibietanks vervoeren. Alle zijn voorzien van kranen en lieren.

De LSD vervoert de landingsboten tot dicht bij de kust; daar wordt water in het ruim ingelaten, waarna de boten op eigen kracht naar buiten kunnen varen. Het karakter van droogdok maakt de LSD ook geschikt voor bergingswerk.

De groep landingsboten bestaat uit een groote verscheidenheid van vaartuigen, in verband met de verschillende omstandigheden die zich bij een landing voordoen.

De LCI(L)-eenheid (Landing Craft Infantry, Large) dient voor personeelvervoer en is zeewaardig. Deze boten worden normaal niet gebruikt bij een verdedigde kust, doch voeren reserves aan, nadat 's vijands vuur verminderd is of men behoudt reserves aan boord, om die op een kritiek oogenblik te kunnen landen.

De LCT-eenheid (Landing Craft Tank) bevat het vereischte aantal LCT's, die het zware en gevaarlijke werk in den Pacific verrichtten.

Er zijn verscheidene modellen van. De LCT (5) is het meest bekend, de nieuwere modellen zijn de LCT (6) en de LSM. Al deze vaartuigen zijn zeewaardig. Bij de LCT rijdt het voertuig van voren uit het schip.

Bij een groep landingsboten kunnen nog verscheidene andere typen eenheden zijn ingedeeld afhankelijk van de voorgenomen landing, of landingsboten op APA's aanwezig zijn en op legerboten en amphibievoertuigen beschikbaar zijn.

De veel gebruikte LCVP, een 36 voet lange boot, kan 36 man of een klein voertuig vervoeren, de LCM een middelbare tank of een standaard vrachtwagen.

De normale landingsboten zijn:

Personeel Landingsboten.

LCI (L)	Landing Craft, Infantry (Large).
LCP (L)	Landing Craft, Personnel (Large).
LCP (R)	Landing Craft, Personnel (Ramped).
LCVP	Landing Craft, Vehicle, Personnel.

Voertuigen- en Tanklandingsboten.

LCM (3)	Landing Craft, Mechanized. Model 3.
LCT (5)	Landing Craft, Tank, Model 5.
LCT (6)	Landing Craft, Tank, Model 6.
LCV	Landing Craft, Vehicle.

Ondersteunings- en commandoboten.

LCC (1)	Landing Craft, Control, Model 1.
LCC (2)	Landing Craft, Control, Model 2.
LCI (G)	Landing Craft, Infantry, Gunboat.
LCS (S) (1)	Landing Craft, Support (Small).
LCS (L) (3)	Landing Craft, Support (Large).

Behalve de marine beschikt het leger ook over vele schepen en boten. Het leger zal deze dikwijls beschikbaar moeten stellen voor het transport van „shore-to-shore” d.i. zonder overlading op zee, echter ook boten voor het „ship-to-shore”-vervoer.

De genie-amphibie-eenheden beschikken over vrijwel alle types landingsboten beneden de 100 voet lengte, ofschoon het grootste deel van deze boten toch in beheer is bij de marine.

De grootste van deze legereenheden zijn de „engineer special brigades”. Eén brigade kan voldoende schepen, boten en landingsvoertuigen beschikbaar stellen om een versterkte infanteriedivisie te vervoeren bij een „shore-to-shore”-operatie.

De bedoeling van de brigade is om als eenheid te worden gebruikt bij een landing. Het personeel wordt speciaal hiervoor opgeleid. Een deel van een brigade kan natuurlijk ook worden ingedeeld bij een „task force”.

Moet een divisie over grooten afstand worden vervoerd, dan zal de brigade in samenwerking met marinestrijdkrachten optreden.

Verder kunnen brigade-onderdelen haven- en lichtersdiensten verrichten.

Een brigade bestaat uit het brigadestafkwartier, drie regimenten en de „Service Elements”. Bij de landingen in Europa echter had de brigade drie bataljons, waaraan troepen van andere dienstvakken waren toegevoegd. De opdracht was toen om de landing te vergemakkelijken en te ordenen; later bij den aanvoer behulpzaam te zijn door het lossen van schepen, vervoer van goederen naar opslagplaatsen en afvoer van gewonden en krijgsgevangenen. Deze brigades hadden niet de opdracht tot zoo actief optreden op de kust als die in den Pacific.

De brigade van 3 regimenten beschikt bij een optreden als eenheid over ongeveer 400 LCM's en 90 LCVP's, waarbij nog verscheidene kleine speciale booten voor de leiding, navigatie, redding, aanvoer e.d. Deze vaartuigen kunnen tot ongeveer 300 mijl actief optreden, echter zal in 24 uur niet meer dan 160 mijl kunnen worden afgelegd.

De bij het reglement ingedeelde bataljons beschikken ieder over 130 LCM's en 30 LCVP's, vervoeren en landen gevechtseenheden met uitrusting en aanvulling, dragen zorg voor afvoer van gewonden en gevangenen en voor nieuwen aanvoer, totdat deze door hoogerhand nader wordt geregeld.

In „*ship-to-shore*“-operatiën zal de marine de meeste landingsbooten naar het gevechtsdoel brengen.

Brigadebooten, noodig voor de inleidende gevechtshandelingen worden vervoerd op APA's, AKA's, LSD's of LST's. De overige brigadebooten gaan in étappes en komen bij het gevechtsdoel aan kort na D-dag.

De landingsbooten van de marine, normaal aan boord van APA's en AKA's worden bij de eerste landing gebruikt en keeren, nadat de landing is gelukt naar de transportgroep terug, worden aan boord genomen om daarna met de APA's en AKA's te vertrekken.

De brigade-eenheden nemen ook aan de aanvalsoperatiën deel, doch blijven ter beschikking van de gelande troepen voor aanvoer, tot andere schepen deze taak overnemen.

In „*shore-to-shore*“-operatiën, bij korte afstanden, binnen operatief bereik van de brigadevaartuigen, zorgt de marine voor de grotere schepen (LCI, LST, LCT) en bij gebruik van APA's voor haar LCVP's, die daarop geplaatst zijn.

Brigadebooten worden op LSD's geplaatst of op andere wijze vervoerd. Dikwijls zijn deze brigadebooten in langzame convooien vereenigd en brengen de troepen direct aan land.

Op een zekeren dag, gewoonlijk 20 à 60 dagen na D-dag, zal de gevechtsperiode overgaan in de voorzieningsperiode.

Dan zullen de brigade-onderdelen andere opdrachten krijgen, veelal havendiensten, vervoerdiensten te water e.d. Worden ze hierin vervangen, dan komen ze weer onder een tactische leiding om voor nieuwe operatiën te worden gebruikt.

Zoowel leger als vloot beschikken over de noodige eenheden van *amphibievoertuigen*.

In de practijk zijn deze voertuigen veel verbeterd; de meest gebruikte zijn de LVT's (Landing Vehicles, Tracked) en de DUKW's (Truck 2½ ton, Amphibion). LVT's zijn pontonvoertuigen, die zich te land en te water kunnen verplaatsen — voorzien van rupsbanden met kleine schoepen, waardoor ze zich in het water voortbewegen. Op harde wegen worden deze schoepen gauw vernield. We hebben twee modellen, de eene om personeel en vrachten

te vervoeren, de ander is een pantserwagen (met 37 mm kanon).

Ieder *amphibietractor-bataljon* beschikt over 119 tractors (ongepantserde LVT's), ieder van de twee compagnieën over 51 tractors. Een compagnie vervoert in één keer een bataljon landingstroepen.

Het *amphibietankbataljon* heeft vier compagnieën, ieder met 18 tanks. Ze kunnen van nabij een dicht vuur afgeven op de kust. Hun laag silhouet, dat telkens achter de golven verdwijnt is een slecht zichtbaar doel. Hun pantsering is tegen vuur van handvuurwapenen bestand en deze LVT's zijn van groote waarde. Voor gevechtshandelingen te land zijn ze echter van geen waarde en moeten daar door tanks worden vervangen.

De *amphibievrachtauto's* (DUKW's) zijn bij alle legerdiensten in gebruik, ook bij de eerste landingsechelons.

De *amphibietruck-compagnie* met DUKW's uitgerust, gebruikt deze voor aan- en afvoer. Deze amphibiewagen heeft een waterdichten mantel, waarbinnen het truck-chassis en de voortdrijvende organen bevestigd zijn, en is van wielen voorzien. Zij vervoeren goederen van het schip, waarvoor geen aanlegplaats aanwezig is, naar de magazijnen en opslagplaatsen. Ze zullen b.v. ook posten voorzien, die over land niet te bereiken zijn of op nabijgelegen eilanden liggen. Ook zijn de DUKW's zeer geschikt voor gewondenvervoer.

Heeft men eenmaal vasten voet aan wal, dan moet een doorlopende aan- en afvoer van personeel en materieel plaats vinden, waarvoor speciale booteenheden dienen.

De „*harbor craft company*“ draagt in een later stadium zorg, dat de goederen aan land worden gebracht. Dan moeten de zeeschepen dikwijls ook nog op een ankerplaats buiten de kust gelost worden.

Het personeel van de havencompagnie ontlaadt het schip dan in schuiten, die aan de kust van haar lading bevrijd worden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van sleepbooten, marine-tractors en drijvende kranen. Ook beschikt men natuurlijk over tankbooten.

De materieel-uitrusting van de compagnie hangt af van haar opdracht. Deze uitrusting kan soms ter plaatse uitgebreid worden met drijvende brandspuiten, sleepbooten, zolderschuiten, enz.

Ten slotte hebben we nog het *vervoerkorps*. De compagnieën hiervan zijn uitgerust met kleine vaartuigen om personeel en materieel te vervoeren naar eenzame posten langs de kust of naar nabijgelegen eilanden. De grootte en het type van vaartuig zijn sterk verschillend. Deze organisatie heeft onderdelen, die voor den aanvoer van bepaalde gebieden zorg dragen van een haven of basis af.

De havendiensten dragen ook zorg, dat de goederen verder langs rivieren stroomopwaarts worden vervoerd.

Military Review 1946, 07)

Gebruik van Pantserenheden bij straatgevechten

Men neemt algemeen aan, dat bij gevechten om een stad de vechtwagens slechts gebruikt moeten worden voor omsingeling, want in smalle stadsstraten verliezen deze hun manoeuvreerbaarheid, en hun vuurkracht kan daar niet voordeelig worden aangewend. Toch viel één van de grootte Russische vechtwageneenheden Berlijn binnen. Deze stad had 3 verdedigingsgordels en een aantal tusschengelegen steunpunten. De buitenste verdedigingslijn liep langs kanalen en meren, de middelste (om Groot-Berlijn) ging door de voorsteden en volgde in het Zuiden het Teltowkanaal, terwijl de binnenste verdediging ongeveer de Ringspoorlijn om de City volgde.

Het binnenvallen van de vechtwagens uit het Zuiden verraste den vijand; hij had zijn krachten in het Oosten geconcentreerd. Het gevolg hiervan was, dat het garnizoen van Berlijn werd afgesneden van de Duitsche legers in het Zuiden van de stad. Na de buitenste verdediging doorbroken te hebben, stootten de vechtwagens snel door. Iedere toegangsweg werd gebruikt, vijandelijke steunpunten liet men liggen, zoodat de voorsteden snel bereikt werden. De middelste verdedigingslijn werd over een breed front bereikt (ongeveer 12 km). De eerste poging om het Teltowkanaal, dat vier meter diep en veertig à vijftig meter breed is, te passeeren mislukte. Alle bruggen waren vernield en de Noordzijde van dit kanaal was zwaar versterkt. Binnen 24 uur werden de verkenningen uitgevoerd, was de artillerie aangetrokken en het verband in de eenheden georganiseerd. Na een goede artillerie- en luchtvoorbereiding wist de gemotoriseerde infanterie het kanaal over te komen en twee bruggenhoofden te maken, waarna pontonbruggen geslagen werden, waarover de vechtwagens passeerden. Toen de vechtwageneenheden in de voorsteden kwamen, verspreidden zij zich over een breed front. Boomgaarden, parken, pleinen, sportvelden e.d. gaven den vechtwagens gelegenheid tot manoeuvreeren. Ze konden afzonderlijke centra van weerstand passeeren of insluiten, gevechtsopstellingen flankeren en soms van achter aanvallen. De vijandelijke weerstand verminderde dan ook snel.

Het karakter van de straatgevechten in de city verschilde geheel van die in de voorsteden. De reeks huizenblokken in de city verminderde sterk de manoeuvreerbaarheid der vechtwagens, die alleen door straten konden oprukken. Goed gebarricadeerde straten en versterkte gebouwen konden gepasseerd worden door andere straten te nemen, die minder versterkt waren. Hier moesten de vechtwagens door begeleidende infanterie en artillerie worden gesteund. De infanterie was noodig om gebouwen te zuiveren van „Pantzerfaust“-soldaten, die zich veelal verborgen in kelders of van den beganen grond af de vechtwagens aanvielen.

Er werden speciale aanvalsgroepen geformeerd

bestaande uit een vechtwagenbataljon, een infanteriebataljon, een compagnie of peloton pioniers, een afdeling artillerie (122 mm of zwaarder) en een peloton vlammenwerpers. Deze gevechtsgroepen konden voorwaarts gaan en met succes optreden tegen twee of drie huizenblokken. De algemeene tactiek was als volgt:

Als de aanvalsgroep weerstand ontmoet, kan zij dezen of ontfloopen of zij doet het betrokken gebouw door de pioniers opblazen, onder dekking van vechtwagens en infanterie. Gelijktijdig vernielt de artillerie de omliggende gebouwen, terwijl de vlammenwerpers het geheel in brand steken. Als deze weerstand onderdrukt is, snellen de vechtwagens voorwaarts in het door den vijand verdedigd gebied. Mocht in de achterliggende gebouwen nog weerstand worden geboden, dan ruimt de infanterie dezen op. Vechtwagens en artillerie op motorafuit bewaken intusschen de flanken door alle zijstraten te flankeren. De praktijk geeft natuurlijk honderden variaties bij dit voorwaarts gaan.

Een vechtwagenbataljon kan langs twee of drie straten oprukken, doch dit hangt veel af van het aantal begeleidende infanteristen en andere troepen, alsmede van 's vijands weerstand. Liefst neemt men drie straten met de reserve in de middenstraat. Door in een van deze straten snel voorwaarts te gaan kan men zware weerstanden passeeren, dan wel van alle kanten daartegen optreden. Het oprukken van een vechtwagenbataljon langs verschillende sterk verdedigde straten gelijktijdig leidt tot een langzaam aanvalstempo en verdient dus geen aanbeveling.

Gewoonlijk zal aan een vechtwagenbrigade een aanvalstrook van vier tot zes huizenblokken worden aangewezen en de commandant houdt zijn reserve in die strook, waar verwacht mag worden, dat de weerstand het grootst zal zijn. Deze reserve wordt veelal gebruikt om bij een doorbraak snel vooruit te gaan en deze wijze van optreden heeft dikwijls succes gehad, o.m. in den sector Noord-West van Sudensee, waar de gepasseerde steunpunten later door de infanterie werden genomen en in den sector Breitenbachplatz, waarbij men doorstootte tot het Schmargendorfstation.

De moed van de Russische vechtwagenbedieningen speelde in deze straatgevechten een groote rol. Bij het ontmoeten van weerstand gingen de vechtwagens, waarop soldaten waren bewapend met zware machinegeweren, met groote snelheid naar voren en bezetten dan pleinen of belangrijke kruispunten, waarna op de oprukkende infanteristen gewacht werd. Deze laatsten ruimden achterliggende weerstanden op. Nadat de infanterie de vechtwagens had ingehaald, werd door deze laatste opnieuw een sprong gedaan. Kon men een weerstand niet passeeren, dan werd deze aangevallen, waarbij de artillerie ook dikwijls steun verleende.

Krasnaia Zvezda

De „slang”.

Bijzonderheden zijn bekend gemaakt over de „Snakes” die op het Europeesche gevechtsterrein gebruikt werden om doorgangen te verkrijgen in draadhindernissen en mijnenvelden. De „slang” ruimde in het mijnenveld een pad op, breed genoeg voor een colonne tanks.

Dit type mijnopruijer is een lange metalen slang met ongeveer driehoekige doorsnede, geladen met 2 parallel-liniar explosieve ladingen, opgesloten tusschen gegolfde aluminium platen, die aan elkaar zijn geklonken en zoodoende een star geheel vormen. Ze worden getrokken of vooruitgeduwd door een lichte of middelbare tank. Ze is 400 voet lang, 14 inches breed en 5 inches hoog, weegt 9000 pond, waarvan de helft brisante springlading is.

De slang heeft een peervormigen neus, die haar geleidt en haar vooruitgang verzekert over ruw land. De neus is voldoende soepel om de slang zelfs over rotsen heen te leiden. Speciale elliptische patronen zijn in de slang geplaatst op afstanden van twee en een halven voet. Ze explodeeren door een schokbuis, die door machinegeweer vuur vanaf de tank detoneert.

Deze „slangen” werden meestal 's nachts gebruikt, daar de tank dan moeilijk te zien is, en met een snelheid van twee mijl per uur vooruitgeschoven. Vooraf werden ze goed gecamoufleerd in het terrein neergelegd.

(*Military Review 1946-06.*)

En ná
het scheren

TOBYLON

Eerst dan is U geschoren...
als U na het scheren
een paar druppels
TOBYLON
op een watje over
het gelaat struikt.
*Dan past hebt U het gevoel
goed geschoren te zijn*

TOBYLON

voorkomt
baarduitslag, puistjes, infectie enz.

Verkrijgbaar in alle goede parfumerie en kapperszaken.

Voor den handel: **Fa. TOB. HEERIUS,**
Lijnmark 26 — Utrecht — Tel. 13050

MASSA STAMPWERK

Plaatmetaalindustrie

LUYT & CO

Gestampte massa-artikelen volgens
monster of teekening in alle metalen voor

KROMMENIE

Telefoon 81414

Leger, Luchtmacht en Marine

Fabrikant van alle soorten

GESPEN EN KOPPELPASSANTEN

Metaalwarenfabriek

„DE MATRIJS”

Wij vervaardigen reeds vóór den oorlog

**Paardenroskammen en Hakbeschermers
voor het Nederlandsche leger.**

Reeds in 1945 werden we weer aangezocht voor diverse legerinstanties te werken.

FABRIEK VAN

Koperen gespen, haken en stopends

Ook stempels en matrijzen volgens model of teekening.

Stampwerk uit elk plaatmetaal

Bloemstraat 16-24

AMSTERDAM

Telefoon 44294